

การควบคุมธุรกิจบริการ แพลตฟอร์มดิจิทัล

ดร.รัฐสภา จุริมาศ

เรื่อง การควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

โดย ดร.รัฐสภา จุริมาศ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

รัฐสภา จุริมาศ.

การควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล. -- กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า, 2566.

118 หน้า.

1. กฎหมายธุรกิจ. I. ชื่อเรื่อง

346.065

ISBN 978-616-476-336-4

ผู้ประสานงาน นางกันธรัตน์ ลาเทศ
รหัสสิ่งพิมพ์สถาบัน สสว.66-15-00.0 (ebook)
พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2566
สงวนลิขสิทธิ์ © 2566
ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย สถาบันพระปกเกล้า
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศใต้)
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9550-2 โทรสาร 0-2143-8174
<http://www.kpi.ac.th>

คำนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ส่งผลให้สื่อดิจิทัลกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจหลายรายเลือกใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (digital platform) เป็นสื่อกลางในการให้บริการมากยิ่งขึ้นเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นจำนวนมาก และทำให้มีการประกอบธุรกิจเพื่อให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาอีกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น กรณีที่มีการประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มในประเทศไทย โดยผู้ประกอบการเป็นผู้มีสัญชาติไทยเอง หรือเป็นกรณีที่มีการประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มในต่างประเทศ แต่ให้บริการแพลตฟอร์มในประเทศไทย จนอาจกล่าวได้ว่าบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลได้กลายมาเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว รวมทั้งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ สถาบันพระปกเกล้า จึงได้จัดให้มีการศึกษาเรื่อง **“การควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล”** ภายใต้โครงการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ ซึ่งศึกษาโดย ดร.รัฐสภา จุริมาศ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยการรวบรวมข้อมูลกฎหมายต่างประเทศที่มีการดำเนินการในการออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) รวมทั้งการศึกษาหลักการควบคุมการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในต่างประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้มีข้อมูลพิจารณาแนวทางในการตรากฎหมายหรือการแก้ไขกฎหมายต่อไป สถาบันพระปกเกล้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิชาการฉบับนี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับฝ่ายนิติบัญญัติในการนำไปประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

นายวิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	3
สารบัญ	5
กิตติกรรมประกาศ	6
ส่วนที่ 1 บทนำ	9
ส่วนที่ 2 ลักษณะของธุรกิจแพลตฟอร์ม	13
ส่วนที่ 3 การดำเนินการธุรกิจบริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล	27
ส่วนที่ 4 กรณีศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม	51
ส่วนที่ 5 บทสรุป	105
บรรณานุกรม	109
ประวัติผู้วิจัย	115

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีของการใช้งานผ่านระบบดิจิทัล (Digital Environmental) ให้เกิดประโยชน์ผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนและสังคม อย่างไรก็ตาม การสร้างกลไก Digital Environmental มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องกันในมิติต่าง ๆ หนึ่งในนั้นคือการสร้างความเป็นธรรมและเหมาะสมจากการให้บริการของผู้ให้บริการประเภทตัวกลางหรือ Service Provider ซึ่งในปัจจุบันมีความนิยมอย่างมากภายใต้รูปแบบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ซึ่งในหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทยให้ความสนใจในการกำกับดูแลธุรกิจดังกล่าว ซึ่งมีความหลากหลายและแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อภาคส่วนต่าง ๆ ยิ่งขึ้น

ในการดำเนินการเพื่อศึกษาจากกรณีศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ได้รับการสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าจากสำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้าจนเป็นผลให้การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ขอขอบคุณคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ได้สนับสนุนการดำเนินงานทั้งในทางตรงและทางอ้อมอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ นายธนาเสฏฐ์ เศรษฐกุลเกียรติ และนายภิมพล ควรสวัสดิ์ ที่ได้สนับสนุนการจัดทำเอกสารด้วยดี

ท้ายสุดนี้ หวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อยสำหรับ
ผู้ที่สนใจศึกษารายละเอียดของการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และ
นำไปสู่การพัฒนากฎหมายเพื่อสร้าง Digital Environmental ได้อย่างสมบูรณ์

อาจารย์ ดร.รัฐสภา จุริมาศ
ผู้ศึกษาค้นคว้า

ส่วนที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผลของการศึกษา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ส่งผลให้สื่อดิจิทัลถูกนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ประกอบการหลายรายเลือกใช้แพลตฟอร์ม (platform) ดิจิทัลที่เป็นสื่อออนไลน์เป็นสื่อกลางในการให้บริการมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นจำนวนมาก และทำให้มีการประกอบธุรกิจเพื่อให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มในประเทศไทยโดยผู้ประกอบการเป็นผู้มีสัญชาติไทยเอง หรือเป็นกรณีที่มีการประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มในต่างประเทศ การให้บริการแพลตฟอร์มในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวและมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

จึงได้ดำเนินการศึกษากฎหมายและค้นคว้าข้อมูล เรื่อง “การควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบังคับใช้ที่ครอบคลุมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทพจนานุกรมกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้บังคับกับกรณีของธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาหลักการควบคุมการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในต่างประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศไทย
3. เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามีข้อมูลสำหรับการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตของโครงการศึกษา

งานเอกสารทางวิชาการฉบับนี้ มุ่งเน้นในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล และรวบรวมข้อมูลกฎหมายต่างประเทศที่มีการดำเนินการในการออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเอกสารทางวิชาการฉบับนี้มุ่งศึกษากฎหมายที่กำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลในสหภาพยุโรปที่มีการดำเนินการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันและอยู่ในระหว่างการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงไปของสังคม เช่น EU E-Commerce Directive 2000/31/EC หรือ EU Regulation on Platform-to-business relation หรือ P2B Regulation รวมถึง Proposal for a Digital Service Act และ กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act) ตลอดจนศึกษาถึงกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีการบังคับใช้ในปัจจุบันหรือกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา เช่น ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. เพื่อนำเสนอความเป็นไปได้ในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล

4. วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาเอกสารทางวิชาการฉบับนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการวิจัยจากเอกสาร การค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือ ตำรา วารสารทางกฎหมาย บทความทางวิชาการจากวารสารทางวิชาการต่าง ๆ คำพิพากษาศาล หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย ผลงานการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยานิพนธ์ และรวมถึงข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งข้อมูลภายในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยเฉพาะกฎหมายของสหภาพยุโรปที่มีการดำเนินการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันและอยู่ในระหว่างการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม เช่น EU E-Commerce Directive 2000/31/EC หรือ EU Regulation on Platform-to-business relation หรือ P2B Regulation รวมถึง Proposal for a Digital Service Act และกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ส่วนที่ 2

ลักษณะของธุรกิจแพลตฟอร์ม

1. บทนำ

พฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าของบุคคลจากผู้มีอุปทาน (Supply) จำนวนมาก หรือเหลือจากการบริโภคแลกเปลี่ยนไปให้แก่ผู้มีอุปสงค์ (Demand) ซึ่งต้องการได้รับสินค้านั้นเกิดเป็นกลไกแลกเปลี่ยนสินค้าตามห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทานของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามด้วยพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้วยความต้องการที่มีมากขึ้น กำลังการผลิตที่มีมากขึ้น เทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนช่องทางการค้า (Market Chain) ที่พัฒนาไปตามยุคสมัย ประกอบกับเสรีทางการค้าของบุคคลที่มีอิสระในการที่จะทำการซื้อหรือขายรัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้เกิดการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจทั้งหลายเอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค

ทฤษฎีหลักการค้าขาย ทฤษฎีนี้มีการวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคอดีต โดยรูปแบบเริ่มต้นของทฤษฎีนี้เรียกว่าระบบการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ ระบบแลกเปลี่ยนของต่อของ (Barter System) คือข้อตกลงที่จะแลกเปลี่ยนของหรือสินค้ากันระหว่างบุคคลกับบุคคล โดยมีการนัดหมายต่างฝ่ายต่างให้และรับในเวลาเดียวกัน เพื่อให้ทำการแลกเปลี่ยนเป็นไปอย่างยุติธรรม ไม่มีการพลิกแพลงเกิดขึ้น หมายถึงการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการโดยตรงระหว่างผู้ให้และผู้รับ¹

¹ วรลักษณ์ หิมะกลัด, บทนำและความรู้เบื้องต้นในการศึกษาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น. 1-7.

ต่อมาเกิดปัญหาหลายประการในระบบการแลกเปลี่ยนสินค้า เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดข้อผิดพลาด ความต้องการไม่ตรงกันสินค้าเป็น คนละชนิดกันไม่สามารถกำหนดปริมาณได้อย่างยุติธรรม หรือเกิดความไม่สะดวก ในการนำสินค้าไปแลกกับบุคคลอื่น จึงได้พัฒนามาเป็นระบบการใช้เงินเป็นสื่อกลาง การแลกเปลี่ยน (Money System) โดยทั่วไปแล้วผู้ค้าจะใช้การเจรจาต่อรองด้วย สิ่งแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า “เงินตรา” ซึ่งเป็นสื่อตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าของผู้ซื้อและผู้ขาย และสถานที่ที่ผู้ซื้อ ผู้ขายสามารถทำการค้าขายเรียกว่า “ตลาด”²

โดยการซื้อขายในปัจจุบันที่พัฒนามาจากระบบการใช้เงินเป็นสื่อกลาง การแลกเปลี่ยน โดยจะใช้ระบบการให้ความเชื่อถือกัน โดยผู้ขายจะให้ผู้ซื้อ ได้รับสินค้าก่อน แล้วชำระเงินในภายหลังตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน ระบบนี้เรียกว่า ระบบเครดิต (Credit System) ซึ่งในปัจจุบันมีบทบาทมากสำหรับการค้าขายทำให้ การค้าคล่องตัวและผู้บริหารยังคงปลอดภัยไม่ต้องพกเงินสดติดตัว โดยตลาด ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีจึงเกิดการซื้อขายผ่านทางออนไลน์ หรือ Application (โปรแกรมประยุกต์) การซื้อขายรูปแบบนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในเรื่องการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ หรือใช้ชำระหนี้ในประเทศตาม วัตถุประสงค์กฎหมายในปัจจุบัน³

2. แนวคิดการทำธุรกิจบนแพลตฟอร์มในปัจจุบัน

รูปแบบการค้าของโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยปัจจัยสำคัญ ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าโลกคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง โดยสามารถแบ่งรูปแบบการค้าออกเป็น 3 ยุค⁴ โดยในยุคแรก คือประเทศที่พัฒนาแล้วย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศ

² วรลักษณ์ หิมะกลัด, การเงินการธนาคาร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น. 1-2.

³ วรลักษณ์ หิมะกลัด, อ้างแล้ว.

⁴ กรกรัตน์ ชิวตระกูลพงษ์, ธนะพงษ์ โฟธิปิติ, ภาณุทัต สัชฌะไชย, ณัฐ บัณฑิตวัฒนาวงศ์, อากาศ นพรัตน์, การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าในโลกและผลกระทบต่อรูปแบบการค้า

ที่กำลังพัฒนาที่อยู่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตในประเทศที่พัฒนาแล้ว และการลดลงของต้นทุนในการขนส่ง ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบการค้าในลักษณะของกลุ่มการค้า

ยุคที่สอง เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ทั้งการติดต่อสื่อสาร ใต้อิ และคอมพิวเตอร์ ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิต ไปดำเนินการผลิตในประเทศต่าง ๆ ซึ่งในช่วงของการสิ้นสุดของสงครามเย็นทำให้ประเทศคอมมิวนิสต์เดิม เช่น จีน ยุโรปตะวันออก ที่ได้ทำการเปิดประเทศเกิดการโยกย้ายสถานที่การผลิต และในขั้นตอนการผลิตที่เน้นใช้แรงงานสูงไปยังประเทศเหล่านี้ โดยมีประเทศจีนเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญและประเทศที่กำลังพัฒนามีบทบาทเพิ่มขึ้น ในการค้าระหว่างประเทศของโลกเป็นอย่างมาก

ยุคที่สาม คือยุคปัจจุบันในโลกที่เทคโนโลยีพัฒนาขึ้นอย่างมากและกระจายอย่างแพร่หลาย เทคโนโลยีใหม่เหล่านี้มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และรูปแบบการค้าประกอบไปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีพลังงาน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทั้งสองด้านนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบการผลิตและการบริโภค เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในทุกส่วนของชีวิตมากขึ้น และได้เกิดการพัฒนาร่างช่องทางดิจิทัลผ่านระบบปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นลักษณะโปรแกรมประยุกต์ เพื่อเข้ามาอำนวยความสะดวกสบายในเรื่องของทางการค้า มากยิ่งขึ้น หรือเรียกว่า "ตลาดอิเล็กทรอนิกส์" จึงมีอิทธิพลคือตลาดที่มีกลไกที่ทันสมัยและสะดวกต่อการใช้งานและเข้าถึงมาเป็นสื่อการในช่องทางซื้อขายสินค้า อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ และรวมถึงการเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดความสะดวกระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย⁵ เทคโนโลยีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การส่งออกและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของประเทศไทย. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจ ป๋วย อึ๊งภากรณ์. สืบค้นจาก https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2015/10/aBRIDGEd_2015_006.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2565.

⁵ กรกรัณย์ ชิวตระกูลพงษ์, ธนะพงษ์ โพธิพิบัติ, ภาณุทัตต์ สัจฉริยะไชย, ณัฐ บัณฑิตวัฒนาวงศ์, อาภากร นพัตยาภรณ์. เรื่องเดิม.

รวมถึงการประกอบธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภค ทำให้พฤติกรรมของคน รวมทั้งด้านพฤติกรรมการรับสื่อต่าง ๆ นำไปสู่ทางด้านพฤติกรรม การรับสื่อจากเดิมที่เป็นการรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เมื่อเทคโนโลยีมีการก้าวกระโดดมากขึ้น รูปแบบการรับข่าวสารก็เปลี่ยนแปลงไป การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีจนถึงการสร้างพื้นที่ผ่านระบบแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งและผู้รับเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น⁶

แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดการของธุรกิจแบบใหม่ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ⁷ ซึ่งช่วยขยายการจัดการธุรกิจสมัยใหม่โดยเฉพาะการลดต้นทุนต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจที่อาศัยความสามารถผ่านระบบปฏิบัติการของแพลตฟอร์ม⁸ เช่น แพลตฟอร์ม TripAdvisor และ Expedia ที่รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทาง ที่พักอาศัย สถานที่ท่องเที่ยว จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาไว้ในแพลตฟอร์มเดียวทำให้สามารถลดต้นทุนในการค้นหาข้อมูลผ่านการใช้บริการของแพลตฟอร์มตัวกลาง⁹ รวมถึงช่วยในการจัดการและประสานงานต่าง ๆ ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียและสร้างความสะดวกในการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม¹⁰

⁶ วริศรา กลมทุกสิ่ง และ ชวินท์ ธีมนันท์กุล. (2565). แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ : อาชีพเกิดใหม่ในยุคดิจิทัล. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(2) : 379-387.

⁷ Ahmad Asadullah, Isam Faik, Atreyi Kankanhalli, Digital Platforms : A Review and Future Directions, *Twenty-Second Pacific Asia Conference on Information Systems*, Japan 2018

⁸ Pagani, M. (2013). Digital Business Strategy and Value Creation : Framing the Dynamic Cycle of Control Points. *MIS Quarterly* 37(2) : 617-632

⁹ Tiwana, A., Konsynski, B., and Bush, A. A. (2010). Platform evolution : Coevolution of platform architecture, governance, and environmental dynamics, *Information Systems Research*. 21(4) : 675-687

¹⁰ Boudreau, K. 2010. Open Platform Strategies and Innovation : Granting Access vs. Devolving Control, *Management Science*. 56(10) : 1849-1872.

3. ลักษณะของธุรกิจแพลตฟอร์ม (Platform)

จากยุคปัจจุบันกลไกการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ได้ถูกขับเคลื่อนไปด้วยเทคโนโลยี และเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่คุณสามารถเข้าถึงทุกอย่างบนโลกของอินเทอร์เน็ตได้ เมื่อย้อนกลับไปในปี 1999 ต้นปี 2000 เป็นช่วงที่ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ผู้คนเริ่มสนใจการทำตลาดบนสื่อออนไลน์ ยกตัวอย่างเช่น การส่งอีเมล การทำเว็บไซต์แต่ก็ยังหนีไม่พ้นสื่อหลัก คือช่องทางผ่านสื่อโทรทัศน์ ในปี 2004 เมื่อเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาเข้าสู่ช่วงเฟื่องฟูทางด้านเทคโนโลยี จึงเกิดการถือกำเนิด Social Media (สื่อสังคม) เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารแต่ยังเป็นการติดต่อสื่อสารเฉพาะกลุ่ม ต่อมาปี 2006 นักการตลาดได้เริ่มสังเกตเห็นถึงความสำคัญของเครื่องมือที่เรียกว่า Social Media และเป็นยุคที่เริ่มลงมือทำการตลาด Online อย่างจริงจังกับช่องทางบน Platform (ฐานงาน) ของ Social Media¹¹

โดยปัจจุบันเทคโนโลยีการค้าขายผ่าน Platform กล่าวคือการซื้อขายกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง โดยที่การค้าขายแบบดั้งเดิมจะซื้อวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้าแล้วจำหน่ายให้กับผู้ซื้อ แต่สินค้าของธุรกิจ Platform คือการนำลูกค้าที่เป็นคนต่างกลุ่มกันมาพบปะกันใน Platform คือการที่สมาชิกของแต่ละคนสามารถเข้าถึงกันและกันได้โดยตรง เปรียบเสมือนการซื้อขายเช่นนี้กับตลาดสดทางออนไลน์ ที่คนซื้อคนขายได้มาพบกันและติดต่อกันได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านตัวกลางในการซื้อสินค้า หรือที่เราเรียกกันว่าการค้าในรูปแบบใหม่ ทั้งในรูปแบบ Business to Business (B2B) หรือ Business to Consumer (B2C) หรือ Consumer to Consumer (C2C) ในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Peer to Peer (P2P) ผ่านระบบปฏิบัติการกลาง Platform ต่าง ๆ¹²

¹¹ SocialPlayyard, Shortcut Digital Marketing (วิวัฒนาการ การทำการตลาดดิจิทัล), สืบค้นจาก <https://www.socialplayyard.com/social/shortcut-digital-marketing/> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2565.

¹² Mohammad Nabil Almunawar (Universiti Brunei Darussalam, Brunei), Muhammad Anshari Ali (Universiti Brunei Darussalam, Brunei) and Syamimi Ariff Lim (Universiti Brunei Darussalam, Brunei) *Handbook of Research on Innovation and Development of E-Commerce and E-Business in ASEAN (V.2) 2021*. DOI : 10.4018/978-1-7998-4984-1 P526-548.

นอกจากนี้ ในปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมผ่านระบบแพลตฟอร์มดิจิทัล กลายเป็นกลไกสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ที่หลากหลาย รวมถึงการมีการใช้บริการต่าง ๆ ทั้งในแง่ทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม อาทิ การคมนาคมขนส่ง (เช่น Uber, Grab), การติดต่อเพื่อสำรองที่พัก (เช่น Airbnb, Booking) และ ระบบปฏิบัติการต่าง ๆ (เช่น Apple iOS, Google android) เป็นต้น กล่าวได้ว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลจึงกลายเป็นโมเดลธุรกิจและกลยุทธ์ที่น่าดึงดูด และเป็นกลไก ขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มดีสำหรับภาคส่วนต่าง ๆ

การดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มสามารถดำเนินการได้ทั้งผ่านการ Online หรือ Offline ซึ่งอาศัยข้อมูลสารสนเทศทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน ซึ่งความสามารถของการพัฒนาระบบดิจิทัลทำให้การนำระบบแพลตฟอร์มเข้ามา ใช้ในธุรกิจเป็นไปอย่างกว้างขวางเพราะสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคธุรกิจ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างระบบให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยน และวิเคราะห์ข้อมูล ได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าการทำธุรกิจ ในรูปแบบเดิมหลายเท่าตัว ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อผู้บริโภคได้อย่างชัดเจนตรงตามความต้องการ

การนำแพลตฟอร์มมาใช้กับการประกอบธุรกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในหลายมิติ กล่าวคือ การมุ่งเน้น ส่งเสริมการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางดิจิทัล การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้ให้บริการ ซึ่งสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจที่นำรูปแบบธุรกิจ แพลตฟอร์มมาใช้เพื่อขยายโอกาสทางธุรกิจให้มีมากขึ้น รวมถึงเป็นการสร้าง ประสิทธิภาพตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคโดยตรงและสามารถโอกาสของผู้ผลิต ให้เข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามมิติที่สำคัญของการนำ ระบบธุรกิจแพลตฟอร์มมาปรับใช้นั้น ต้องคำนึงถึงการกำกับดูแล หรือ ควบคุม กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ เพื่อให้เกิดภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ในการดำเนินธุรกิจให้ปลอดภัยและมีความเป็นธรรมทางการค้า ลักษณะการดำเนิน ธุรกิจแพลตฟอร์มอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนการควบคุมทรัพยากรทางเทคโนโลยี

สารสนเทศ เป็นการเข้าจัดการทรัพยากรข้อมูลทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดการจัดการอย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคโดยตรงผ่านรูปแบบของการให้บริการแพลตฟอร์ม และเปลี่ยนเป้าหมายเฉพาะแต่ลูกค้าเป็นสำคัญ เป็นการมุ่งเน้นในการใช้ข้อมูลทางสารสนเทศเพื่อดำเนินการจัดการข้อมูลบนพื้นที่ดิจิทัล¹³

3.1 ความเป็นมาของแพลตฟอร์ม

การดำเนินการของ Platform เป็นการดำเนินธุรกิจรูปแบบใหม่ ที่นำระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ร่วมกับเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศเข้าเชื่อมโยงกันในหลายมิติ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะประมวลผลแบบสองทางอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากธุรกิจให้บริการ Platform เช่น Airbnb, Uber, Alibaba, Facebook, Shopee, Wikipedia ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละ Platform ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ให้บริการนั้น ๆ ซึ่งการเกิดขึ้นของระบบปฏิบัติการแพลตฟอร์ม ธุรกิจที่ใช้แพลตฟอร์ม (Platform) โดยอาศัยเทคโนโลยียุคดิจิทัลเป็นตัวเชื่อม ซึ่งแพลตฟอร์มในที่นี้ทำหน้าที่เหมือนตัวกลาง (Intermediary) ที่เป็นจุดพบกันระหว่างธุรกิจกับผู้มีส่วนได้เสียภายใต้ระบบปฏิบัติการ เช่น ลูกค้า คู่ค้า และผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจ โดยมีกระบวนการที่สำคัญของแพลตฟอร์มคือ การนำอุปสงค์และอุปทานที่มีความสอดคล้องกันให้เกิดความเชื่อมโยงกัน เช่น การให้บริการแพลตฟอร์มบริการจัดส่งสินค้าอาหาร โดยสร้างกลไกของห่วงโซ่ผู้บริโภคที่ต้องการสั่งอาหาร ธุรกิจร้านอาหาร ผู้ให้บริการจัดส่งสินค้า มาเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายเดียวกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทั้งสามฝ่าย โดยมีแพลตฟอร์มทำให้ที่ เป็นผู้สร้างโครงข่ายการเชื่อมโยง เป็นต้น

¹³ พรพรรณดี เลิศลุมพลีพันธ์. (2020). แพลตฟอร์ม : เปลี่ยนกลยุทธ์ธุรกิจ. วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 14(1) : 150-157

ธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล Airbnb ถือเป็นธุรกิจเริ่มต้นของการเกิดกลไกการประกอบธุรกิจผ่านระบบแพลตฟอร์ม ในเดือนตุลาคมปี 2550 Brian Chesky กับ Joe Gebbia ร่วมกับนักออกแบบคอมพิวเตอร์ชื่อ Nathan Blecharczyk คือ บุคคลผู้ริเริ่มความคิดธุรกิจของ Airbnb โดยในระยะแรกการทำธุรกิจในเมือง San Francisco นั้นมีมากมาย รวมถึงมีการประชุมขนาดใหญ่ จึงทำให้ห้องพักตามโรงแรมมักถูกจองหมด Airbnb จึงค้นพบว่าความต้องการพักอาศัยของผู้ที่เข้ามาร่วมงานตามบ้านของผู้คนในท้องถิ่นที่ราคาไม่แพงนั้นมีความต้องการอยู่ตลอดทั้งปี และมีอยู่ทั่วประเทศอเมริกา ด้วยเหตุนี้ Airbnb จึงเป็นการสร้างระบบการจองห้องพักในประเทศต่าง ๆ ผ่านโลกออนไลน์ โดยผู้ที่ต้องการจองห้องพัก สามารถติดต่อกับผู้ให้บริการที่พักผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้โดยตรง เช่น การที่เจ้าของห้องพักมีห้องคอนโดที่ว่างและไม่ได้ใช้ในการอยู่อาศัย เจ้าของห้องพักก็สามารถสมัครเพื่อเป็นโฮสต์ใน Airbnb เพื่อให้ผู้ที่ต้องการหาห้องพักสามารถติดต่อกับเจ้าของห้องพักได้โดยตรงและกำหนดวันที่จะเข้ามาพักได้ด้วยตัวเองอีกด้วย¹⁴

ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มปัจจุบันการบริการรูปแบบธุรกิจแพลตฟอร์มมีความแตกต่างไปจากธุรกิจรูปแบบดั้งเดิม ธุรกิจอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมจะมีลักษณะเป็นซื้อวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้าแล้วก็ขายให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค แต่วัตถุดิบของธุรกิจแพลตฟอร์ม คือ การนำลูกค้าที่เป็นคนต่างกลุ่มกัน มาพบปะและทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ดังนั้นสิ่งที่ธุรกิจรูปแบบแพลตฟอร์มขายคือการที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึงกันและกันธุรกิจรูปแบบแพลตฟอร์มจึงมีลักษณะคล้ายกับตลาดสดออนไลน์ที่นำผู้ซื้อและผู้ขายได้มาพบกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบนิเวศของธุรกิจแพลตฟอร์มนั้น ประกอบด้วยบุคคลที่หลากหลายกว่าธุรกิจรูปแบบดั้งเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ที่อยู่ในแต่ละขั้นตอนของวงจรธุรกิจแพลตฟอร์มอาจได้แก่ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ร้านค้า และลูกค้า โดยผู้ผลิตมีหน้าที่ผลิตสินค้าแล้วส่งสินค้าไปยังผู้จัดจำหน่าย ผู้จัดจำหน่ายกระจายสินค้าไปยังร้านค้าปลีก ร้านค้าปลีกดำเนินการขายสินค้าให้กับลูกค้า ระบบนิเวศของธุรกิจแพลตฟอร์มจึงประกอบไปด้วยเจ้าของแพลตฟอร์ม (Owners) ที่ควบคุมทรัพย์สินทางปัญญาและการกำกับดูแล

¹⁴ ปรีดี บุญซื่อ, (2559), ยุคสมัยของธุรกิจแบบ Platform ภัยคุกคามที่อันตรายสุดต่อธุรกิจแบบดั้งเดิม, สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2016/12/pridi19>. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565.

ผู้ให้บริการ (Providers) ทำหน้าที่เชื่อมแพลตฟอร์มกับผู้ใช้ ผู้ผลิต (Producers) ทำหน้าที่สร้างข้อเสนอ และผู้บริโภค (Consumers) ทำหน้าที่ทำตามข้อเสนอเหล่านั้น โดยประเภทของ Digital platform¹⁵ กล่าวได้ว่า

Transaction platforms ระบบที่ส่งเสริมสนับสนุนความสะดวกในการซื้อขายแบบออนไลน์ เช่น กรณีของ Uber หรือ Airbnb แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวกับการเช่าที่พักอาศัย ที่มีคนเอาที่พักของตนมาลงทะเบียนในบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกลางเกี่ยวกับการบริการค้นหาที่พักอาศัย และคนที่ต้องการจะเช่าเข้าไปดู ก็เป็นเสมือนตลาดกลางที่ช่วยให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายได้มีโอกาสเจอกัน

Innovation platforms ระบบที่ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมสินค้าและบริการ เช่น Apple iOS หรือ Google Android ที่เป็นระบบปฏิบัติการที่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้พัฒนาแอปแล้วนำมาปรับใช้ให้ลูกค้าได้ใช้ผ่านแพลตฟอร์มตนเอง

Integrated platforms ระบบที่ส่งเสริมสนับสนุน Transaction และ Innovation platform เช่น Apple กับ Google เน้นนวัตกรรม แต่ขณะเดียวกันก็เป็นตลาดกลางให้ผู้ซื้อผู้ขายมาเจอกัน

Investment platforms ระบบที่ส่งเสริมสนับสนุนให้กับธุรกิจต่าง ๆ ในลักษณะ holding vehicles เช่น Priceline Group ที่เน้นเรื่องการท่องเที่ยวและเดินทางก็เข้าไปลงทุนทั้งใน Priceline, Kayak, Open Table เป็นต้น

ธุรกรรมจำนวนมากเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มดิจิทัลและแพลตฟอร์มดิจิทัลพัฒนารูปแบบการประกอบทางเศรษฐกิจอย่างหลากหลาย โดยอาจอยู่ในรูปแบบของธุรกรรมข้ามพรมแดนซึ่งเป็นการยากที่ผู้ใช้บริการทั่วไปจะใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายบนโลกออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ในทางกลับกันอาจเป็นการสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นที่จะกำหนดหน้าที่ให้

¹⁵ พลุ เดชะรินทร์. (2559). *กลยุทธ์ Platform*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639621>. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565.

ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ในฐานะตัวกลางซึ่งมีอำนาจจัดการเป็นผู้คอยประสานข้อเรียกร้อง ตรวจสอบและบังคับ การให้นิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์ม เป็นไปโดยสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะสามารถทำได้ในขั้นต้น โดยใช้มาตรการบังคับการให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล อีกทั้งพบว่าผู้ประกอบการบางรายประกอบธุรกิจ ในฐานะตัวกลางที่ผูกขาดอำนาจเหนือตลาดอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนจนเสี่ยงที่จะก่อพฤติกรรมที่เป็นการประกอบธุรกิจที่เอาเปรียบอย่างการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้บริการอย่างไม่เป็นธรรม และกระทบต่อสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งบุคคลผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มนั้น อำนาจต่อช่องทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่า ซึ่งการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นประเด็นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศมีแนวทางการพัฒนา มาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดทิศทางในการกำกับดูแลในประเด็นต่าง ๆ โดยพิจารณาประเด็นที่สำคัญ คือ การจัดการระบบดิจิทัล, ลิขสิทธิ์, ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data), ความปลอดภัยและอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cyber Crime and security), การแข่งขันทางการค้า ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมทางดิจิทัล (Digital Environmental) ที่เหมาะสม นอกจากนี้ปัจจัยอีกประการหนึ่งของการให้บริการแพลตฟอร์มโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นธุรกิจแพลตฟอร์มข้ามชาติที่มีสถานประกอบการถาวรในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่ที่ตั้งของธุรกิจแพลตฟอร์มนั้น ๆ ฉะนั้นการที่จะกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการกำกับดูแลนั้นจำเป็นต้องพิจารณาพร้อมกับแนวทางและยุทธศาสตร์เป้าประสงค์ของรัฐที่มีต่อธุรกิจแพลตฟอร์ม เป็นประกาศสำคัญ

นอกจากนี้ จากการศึกษารูปแบบการประกอบกิจการภายใต้กฎหมายของประเทศไทยที่มีลักษณะรูปแบบการประกอบกิจการบุคคลต่อบุคคล หรือ Peer to Peer (P2P) โดยตรง แม้เดิมการขายสินค้าของบุคคลต่อบุคคลจะมีลักษณะเป็นการประกอบธุรกิจอย่างการซื้อมาขายไปของผู้บริโภคซึ่งมีหลักกฎหมายทั่วไปในการควบคุมทั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันการประกอบกิจการมีวิวัฒนาการก้าวกระโดดผ่านโครงข่ายอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น และรวมถึงการประกอบธุรกิจในลักษณะผ่านกลไกการประกอบธุรกิจในลักษณะ P2P มีลักษณะแตกต่างไปจากการซื้อขายผ่านช่องทาง

อิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปแต่เป็นกลไกผ่านทางพื้นที่ให้บริการ (Marketplace Platform)¹⁶ โดยอาจมีผู้ควบคุมกำกับดูแล (Regulator) ผู้ให้บริการพื้นที่อีกระดับหนึ่ง

ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยที่รองรับกลไกการประกอบกิจการ P2P ผ่านรูปแบบการให้บริการ Platform ที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินค้า ระหว่างบุคคลกับบุคคล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และกฎหมายเกี่ยวกับการเสนอขายหลักทรัพย์ผ่านระบบคราวด์ฟันดิ้ง (Crowdfunding) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) อย่างไรก็ตาม กลไกทางกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับการประกอบธุรกิจประเภทแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ประเทศไทย ยังไม่มีการตรากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ในการกำกับดูแล การประกอบกิจการในลักษณะนี้ ซึ่งปัจจุบันจะเป็นการอาศัยมาตรการทางกฎหมาย ใกล้เคียงตามบริบทข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการบังคับใช้แก่กรณีที่เกิดปัญหาขึ้น ที่มีส่วนสัมพันธ์กับธุรกิจแพลตฟอร์ม ซึ่งกล่าวได้ว่ายังไม่ครอบคลุมในประเด็น ต่าง ๆ อาทิ มาตรการในการคุ้มครองผู้ใช้บริการ การวางแนวทางของกฎหมาย เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ หรือการกำหนด วิธีการในการชดใช้หรือเยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการ ผ่านธุรกิจแพลตฟอร์ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยควรมีกลไกในการกำกับดูแล บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนา (ร่าง) พระราชกฤษฎีกา การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. เพื่อเป็นกลไก ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศ ตลอดจน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนามาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในการให้บริการ ซึ่งมีโครงร่าง สำคัญในแนวทางเพื่อกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์ม เช่น

- (1) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ต้องมีความโปร่งใสและเป็นธรรม
- (2) บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมุ่งเน้น กำกับดูแลบริการแพลตฟอร์ม

¹⁶ Model ธุรกิจที่เราจับคู่ซื้อกับผู้ขายมาเจอกันบนสิ่งที่เรียกว่า Platform

ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ 1. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นบุคคลธรรมดา 2. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกิน 50 ล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคล และ 3. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีจำนวนผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกิน 5,000 รายต่อเดือน โดยคำนวณจากการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลังตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานประกาศกำหนด

(3) กำหนดหน้าที่ให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของขนาด หรือประเภท ความเสี่ยงของผู้ประกอบการธุรกิจนอกจากลักษณะทั่วไปของธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นบุคคลธรรมดามีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายเกิน 1.8 ล้านบาท หรือมีผู้ใช้บริการเกิน 5,000 คนต่อเดือน หรือถ้าเป็นนิติบุคคล รายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายเกิน 50 ล้านบาท หรือมีผู้ใช้บริการเกิน 5,000 คนต่อเดือน หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่และบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งมีรายได้จากการให้บริการในไทย แต่ละประเภทบริการเกิน 300 ล้านบาทต่อปี หรือรวมทุกประเภทบริการเกิน 1,000 ล้านบาทต่อปี หรือมียอดคนใช้งานแพลตฟอร์มต่อเดือนเกินร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรไทย

จากการศึกษาในเบื้องต้นในหลายประเทศได้มีการพัฒนามาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนามาตรการสหภาพยุโรปซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศสมาชิกในการวางมาตรการกำกับดูแลกิจการซึ่งใช้แพลตฟอร์มในการประกอบธุรกิจ อาทิ กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ซึ่งมีวัตถุประสงค์การควบคุมผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ปฏิบัติตามในลักษณะเดียวกัน ทั้งเรื่องของความรับผิดชอบเนื้อหาผิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิ การลอกเลียนแบบ และความไม่ปลอดภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแพลตฟอร์มออนไลน์ และเพื่อการผลักดันให้เกิดตลาดดิจิทัลรวมกันภายในสหภาพ ที่รวมธุรกิจทางด้านดิจิทัลในประเทศสมาชิกต่าง ๆ เข้าไว้ในตลาดเดียวกัน เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันทัดเทียมกับตลาดของประเทศที่มีขนาดใหญ่

หรือในกรณีของกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะฉบับแรกของสหภาพยุโรปที่ใช้ในการกำกับดูแลแพลตฟอร์ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ยุติธรรมและโปร่งใสสำหรับผู้ประกอบธุรกิจของแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อจัดการกับสถานการณ์ความไม่สมดุลของอำนาจต่อรองของแพลตฟอร์มออนไลน์กับผู้ประกอบธุรกิจ โดยการควบคุมธุรกิจแพลตฟอร์มและคุ้มครองผู้บริโภค และกำหนดแนวทางปฏิบัติสร้างกฎเกณฑ์ให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจแพลตฟอร์มออนไลน์หรือปัญหาที่ขัดต่อความสุจริตและข้อตกลงที่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสหภาพยุโรปอยู่ระหว่างการปรับแก้และประกาศบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์มซึ่งมีจุดเกาะเกี่ยวกับผู้บริโภค ในร่างกฎหมาย 2 ฉบับ กล่าวคือ ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (Proposal of a Digital Service Act) กำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนมากขึ้นอันเกี่ยวกับความปลอดภัยและการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้บริการทุกคน การกำหนดมาตรการตอบโต้เนื้อหาที่ผิดกฎหมายทางออนไลน์ รวมถึงสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย การกำหนดภาระหน้าที่สำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ในการติดตามผู้ขาย การสร้างกรอบความโปร่งใสสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ว่าธุรกิจจะมีการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน และความรับผิดชอบให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลข้อมูล เป็นการเฉพาะแทนข้อบังคับกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ที่ยังบังคับใช้อยู่ รวมถึงการวางกรอบในเชิงควบคุมตลาดดิจิทัล กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act) ซึ่งเป็นการวางกรอบการกำกับดูแลเพื่อสร้างระบบนิเวศน์ทางดิจิทัลในการประกอบธุรกิจอย่างเป็นธรรม และสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคได้อีกระดับหนึ่ง

ส่วนที่ 3

การดำเนินการธุรกิจบริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

1. การดำเนินการธุรกิจบริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน ทั้งยังตอบสนองต่อรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ครอบคลุมลักษณะและประเภทธุรกิจที่หลากหลาย จึงทำให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น อีกทั้งในสังคมปัจจุบันได้ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการทำธุรกิจมากขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากพูดถึงคำนิยามของคำว่าแพลตฟอร์มดิจิทัล กล่าวคือ บริการสื่อกลางที่ทำให้บุคคล 2 ฝ่ายขึ้นไป อาทิ ผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภค และผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ได้มาทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อกันโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวกับการเช่าที่พักอาศัย ที่มีคนเอาที่พักของตัวเองมาลงทะเบียนในบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกลางเกี่ยวกับการบริการค้นหาที่พักอาศัยและคนที่ต้องการจะเช่าเข้าไปดู หรือโปรแกรมค้นหา Search Engine อย่าง Google ก็นับเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัล เพราะมีทั้งฝ่ายที่มีข้อมูลหรือคอนเทนต์บนเว็บไซต์ และฝ่ายที่ต้องการข้อมูลแล้วเข้าไปสืบค้นจนทำให้บุคคล

สองฝ่ายนี้มาเจอกันบนแพลตฟอร์ม หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภท Video หรือ Content sharing ก็จะมีฝ่ายผู้ให้บริการที่เป็นคนอัปโหลดเนื้อหา และอีกฝ่ายเป็นผู้ให้บริการที่เป็นคนรับชมเนื้อหา เป็นต้น

การใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจะดำเนินธุรกิจในเรื่องของการซื้อขายสินค้ากันทางออนไลน์หรือแพลตฟอร์มขายของออนไลน์ (Amazon, Alibaba) และแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ให้บริการค้นหาข้อมูลหรือเว็บไซต์ (Google) โซเชียลมีเดีย (Facebook, Twitter, Instagram, YouTube) รวมไปถึงบริการมัลติมีเดีย ของสถานที่พัก หรือบริการขนส่ง (Netflix, Agoda, Grab) จึงทำให้เกิดประเด็นการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น การใช้อัลกอริทึมในการบิดเบือนข้อมูล หรือโฆษณา การโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมาย รวมไปถึงการถูกลักขโมยข้อมูลจากแพลตฟอร์มต่าง ๆ ไปใช้โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ได้รับรู้หรือให้คำยินยอมมาก่อน ดังนั้น เมื่อมีการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่นแล้ว สิ่งที่จะทำให้การใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายมากำกับดูแล

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนามาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยการกำหนดขอบเขตของการประกอบธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลและทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจบริการสำหรับแพลตฟอร์มดิจิทัลบางลักษณะหรือบางประเภทเพื่อให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวมีความโปร่งใสและเป็นธรรม อันจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการให้บริการ มีการคุ้มครองผู้ใช้บริการ ซึ่งรวมถึงผู้บริโภคและผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างเหมาะสม และหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจบริการสำหรับแพลตฟอร์มขนาดใหญ่หรือแพลตฟอร์มที่มีลักษณะเฉพาะ

ตลอดจนกำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีหรือมีกลไกในการกำกับดูแลตนเองที่เหมาะสมที่สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเสริมกลไกการบังคับใช้ของกฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ผู้ใช้บริการในกรณีที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลอยู่นอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ ในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน

2. กฎหมายไทยที่ใช้บังคับกับการดำเนินกิจการดำเนินธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม

ปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ให้บริการจำนวนมากที่ประสบปัญหาจากการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเด็นกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสินค้าไม่ตรงต่อความเป็นจริงตามที่ผู้บริโภคได้มุ่งหมาย โดนหลอกให้โอนเงินแต่ผู้ขายไม่ทำการส่งสินค้า การใช้อัลกอริทึมในการบิดเบือนข้อมูลหรือโฆษณา การโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพยุโรปเล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีขนาดใหญ่ เช่น Facebook Google Instagram และ Twitter เห็นว่ากฎหมายเดิมที่มีอยู่นั้นไม่ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแพลตฟอร์มข้างต้นมีบทบาทและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น จึงได้ร่างกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวขึ้น โดยมุ่งหวังจะเพิ่ม มาตรการกำกับดูแลเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ในขณะเดียวกันก็สร้างความเท่าเทียม ในการแข่งขันให้กับแพลตฟอร์มดิจิทัลรายย่อย ๆ อื่นด้วย โดยล่าสุดเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ร่างกฎหมายทั้งสองฉบับได้ผ่านคณะกรรมการยุโรป (European Commission) เรียบร้อยแล้ว¹⁷

¹⁷ ยุวจุฑา แก้วประทีป. (2564). จำเป็นแค่ไหนที่ต้องควบคุมการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล. น.1-2 สืบค้นจาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/623d8a41ef41410cc6a564892/download>. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565.

ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่รองรับธุรกรรมในการซื้อขายสินค้าทางออนไลน์ที่เป็นหนึ่งในการดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือกฎหมายว่าด้วยการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้หากมีการซื้อขายกันในลักษณะดังกล่าว จึงต้องอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่ควบคุมการซื้อขายสินค้า เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายคุ้มครองการขายออนไลน์และสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

จากที่กล่าวไว้ในข้างต้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมในเรื่องของการดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มเป็นการเฉพาะ แต่อาศัยการนำหลักกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการทำธุรกรรมทางการเงินในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือการนำหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการซื้อสินค้าและบริการมาใช้ เพื่อให้สามารถกำกับดูแลการประกอบธุรกิจในระบบดิจิทัลได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการกำกับดูแลต่าง ๆ ยังไม่สามารถครอบคลุมการดำเนินงานของตัวกลางในการทำธุรกรรมทางดิจิทัล (Service Provider) ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยขาดกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการเฉพาะทำให้ขาดนิติสัมพันธ์ในการจะนำกฎหมายทั่วไป หรือใกล้เคียงอย่างยิ่งมาใช้ได้ ซึ่งปัจจุบันหากเป็นกรณีพิพาทด้วยการซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ผ่านระบบดิจิทัลอาจจะสามารถนำกฎหมายดังกล่าวต่อไปนี้มาใช้แก้กรณีพิพาทดังกล่าวได้

2.1 หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องการค้าขายมาปรับใช้และควบคุมในเรื่องการค้าขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 453 บัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ซื้อและผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย”

ในชีวิตประจำวันของบุคคลธรรมดาจะต้องมีการทำสัญญากัน อันได้แก่ สัญญาซื้อขาย จะเห็นได้ว่าการซื้อขายที่ทำกันโดยปกติทั่วไปไม่ได้มีปัญหา หรือความสลับซับซ้อนที่ต้องทำให้คำนึงถึงกฎหมายในเรื่องของสัญญาซื้อขาย แต่เนื่องจากการซื้อขายทรัพย์สินบางอย่างในปัจจุบันอาจเป็นสินทรัพย์ที่มีราคาแพง หรือมีความสำคัญต่อชีวิตของบุคคล กฎหมายจึงกำหนดวิธีการในการซื้อขาย ทรัพย์สินดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ สัญญาซื้อขายทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อการซื้อขายที่จะไม่พบปัญหาในทางกฎหมายกันภายหลัง เนื่องจากมีหลักฐานในการซื้อขายกันอย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถระบุได้ว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าว การซื้อขาย ทรัพย์สิน ยกตัวอย่างเช่น การซื้อขายบ้านและที่ดิน เป็นต้น

สัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสังหาริมทรัพย์ มาตรา 456 วรรคสาม "การซื้อขายสังหาริมทรัพย์ตั้งแต่ 20,000 บาทหรือกว่านั้น หากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับผิดหรือวางประจำ หรือชำระหนี้ บางส่วน จะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ ในทางกลับกันนั้น หากการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ที่มีราคาต่ำกว่า 20,000 บาท ลงมา แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ผู้รับผิด หรือวางประจำ หรือชำระหนี้บางส่วนก็สามารถฟ้องบังคับกันได้"

การโอนความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นให้แก่ผู้ซื้อ และเมื่อผู้ซื้อ ได้เป็นเจ้าของในทรัพย์สินนั้นก็สมารถที่จะใช้และรับผลประโยชน์หรือจะขายต่อไป อย่างไรก็ได้ สำหรับเรื่องราคาทรัพย์สินจะชำระเมื่อไรนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ซื้อผู้ขาย จะต้องตกลงกัน ถ้าหากตกลงกันให้ชำระราคาทันทีก็จะเป็นการซื้อขายเงินสด หรือหากตกลงกันชำระราคาในภายหลังในเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียวตามที่ตกลงกันก็เป็นการซื้อขายเงินเชื่อ หรือถ้าผ่อนชำระให้กันเป็นครั้งคราวก็เป็นการ ซื้อขายเงินผ่อน

อย่างไรก็ตาม โดยปกติในการทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินนั้น ทันทิที่ทำ สัญญากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินขึ้นนั้นก็โอนไปยังผู้ซื้อทันทีแม้ว่าจะยังไม่ได้ส่งมอบ ทรัพย์สินขึ้นนั้นให้ผู้ซื้อ หรือแม้ผู้ซื้อจะยังไม่ได้ชำระเงินค่าทรัพย์สินนั้นก็ตาม ผู้ซื้อก็ได้ความเป็นเจ้าของไปแล้ว ยกเว้นแต่ในกรณีของการซื้อเงินผ่อนนั้น

ผู้ซื้อและผู้ขายอาจจะต้องตกลงกันว่าเมื่อผ่อนชำระเงินกันเสร็จแล้วกรรมสิทธิ์ ค่อยโอนไปเช่นนี้ก็ได้ แต่เนื่องจากการซื้อเงินผ่อนนี้ผู้ซื้อมักได้ทรัพย์สินนั้น ไปใช้ก่อนแล้วค่อยชำระผ่อนใช้ในราคาของทรัพย์สินที่จะต้องชำระจึงจะต้องรวม ดอกเบี้ยไปด้วย ทำให้ผู้ซื้อซื้อทรัพย์สินนั้นในราคาแพงกว่าท้องตลาด

2.2 การจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

การจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เกิดขึ้นเนื่องมาจากในปัจจุบัน การทำธุรกรรมออนไลน์และการทำธุรกิจออนไลน์เป็นไปอย่างแพร่หลาย ดังนั้น การสร้างความน่าเชื่อถือและความน่าเชื่อถือของเจ้าของธุรกิจออนไลน์ จึงมีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจที่สามารถตรวจสอบได้ ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในการทำธุรกิจออนไลน์ โดยปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีกฎหมายที่รองรับ การจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

กองพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และสนับสนุนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มและขยายช่องทางการตลาด ให้แก่ผู้ประกอบการ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักในประเทศ สาเหตุหนึ่งเกิดจาก การขาดความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการทำให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจ เพราะไม่สามารถรู้หรือทราบได้ว่าผู้ประกอบการเป็นใครอยู่ที่ไหน กรณีมีปัญหา หรือข้อพิพาทต่าง ๆ ไม่สามารถตรวจสอบการมีตัวตนของผู้ประกอบการได้ ดังนั้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงได้กำหนดให้ผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในประเทศไทย ต้องมาจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อให้ ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบการมีตัวตนของผู้ประกอบการได้ว่า ผู้ประกอบการ มีตัวตนจริงหรือไม่ เป็นใคร อยู่ที่ไหน ทำธุรกรรมอะไรบ้าง¹⁸

¹⁸ เอกสารประกอบการบรรยายการจดทะเบียนพาณิชย์ ผ่านระบบจัดเก็บและบันทึกข้อมูล ทะเบียนพาณิชย์ทางอินเทอร์เน็ต, กองทะเบียนบริษัทมหาชนและธุรกิจพิเศษ, สืบค้นจาก https://regcom.dbd.go.th/mainweb/fileadmin/user_upload/pdf/regis_manual_fulles.pdf, สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563.

ประโยชน์ของการจดทะเบียน จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ชัดว่า การสร้างความน่าเชื่อถือและความน่าเชื่อถือของเจ้าของธุรกิจออนไลน์ มีความสำคัญ ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น กองพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะจัดทำเลขทะเบียนพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์และจัดส่งให้แก่ผู้ประกอบการ (ส่งทางe-Mail ในรูปแบบ Source Code (รหัสต้นฉบับ) เพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปแสดงไว้บน Web Site (เว็บไซต์) หรือ Home Page (เว็บเพจหน้าหลักซึ่งเป็นหน้าแรกของเว็บไซต์) เพื่อแสดงว่า ได้จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว และเมื่อผู้บริโภคเห็นเครื่องหมายแล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจในการทำธุรกรรมเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งโดยธุรกิจที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

1. การซื้อขายสินค้า/บริการ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
2. ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider : ISP)
3. ให้เช่าพื้นที่ของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Web Hosting)
4. ให้บริการเป็นตัวกลางในการซื้อขายสินค้า/บริการ ผ่านอินเทอร์เน็ต (E-Marketplace)

2.3 กฎหมายคุ้มครองการขายออนไลน์และสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์

ในปัจจุบันช่องทางอินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ในการซื้อขายสินค้าและ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต ทั้งหมดล้วนแล้วแต่มีการโฆษณา บอกรสรพคุณทางเว็บไซต์ โดยที่ผู้บริโภคสามารถเปิดชมจากที่ใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็น จากคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ที่ทำงาน รวมถึงการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านมือถือ จึงเป็นอีกทางเลือกให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซื้อขายสินค้าในระบบออนไลน์ที่มีความสะดวก และมีประโยชน์หลายประการ แต่ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องมีหลักประกันสิทธิของผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้า จากผู้ขาย โดยปรากฏหลักประสิทธิผู้บริโภคและกฎหมายคุ้มครองสิทธิจาก การซื้อขายออนไลน์ ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กฎหมายรัฐธรรมนูญ มีบทบัญญัติออกมาเพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ละคน เพื่อมิให้ใครคนอื่นมาละเมิดสิทธิที่มีอยู่ รวมไปถึงการป้องกันผลประโยชน์อันจะเกิดแก่ประชาชน ดังนั้น ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้แยก ‘สิทธิผู้บริโภค’ ไว้สองส่วน ส่วนแรกอยู่ใน ‘หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย’ มาตรา 46 ซึ่งระบุว่า “สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง” นอกจากนี้แล้วก็ให้สิทธิในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แม้ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง และมีสิทธิในการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่ยังต้องทำโดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนหลักเกณฑ์ วิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค

ส่วนที่สองอยู่ใน ‘หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ’ มาตรา 61 กำหนดให้รัฐต้องมีมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านการรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ดังนั้นการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ ตามมาตรา 61 ไม่ว่าจะเป็นด้านการซื้อสินค้าทุกประเภท และสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการที่ผู้บริโภคควรจะรับรู้ถึงข้อมูลที่เป็นจริง รวมถึงข้อมูลที่ควรจะรู้ ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคมีลักษณะเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ โดยมีองค์กรภาครัฐเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติและมีผลทั้งทางแพ่งและอาญา จึงกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคมีลักษณะเป็นกฎหมายกึ่งมหาชน เพราะเป็นหน้าที่

ของเอกชนในการดูแลและอยู่ในการควบคุมของภาครัฐ¹⁹ โดยมีรายละเอียด
สาระสำคัญ กล่าวคือ

การคุ้มครองผู้บริโภคหรือมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการกำหนด
หน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติตาม ซึ่งในบางกรณีมีกฎหมายอื่นกำหนดหน้าที่
ของผู้ประกอบธุรกิจในเรื่องนั้นโดยเฉพาะอยู่แล้ว เพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนกับ
มาตรการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายอื่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค
มาตรา 21 ได้บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยการใด ได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้ว
ให้บังคับตามบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้
ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว

ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่
ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่บัญญัติไว้
ในหมวดนี้ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจออกคำสั่งตามความในหมวดนี้
เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอยู่แล้ว
คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตาม
กฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้แทนคณะกรรมการ
เฉพาะเรื่องได้ นอกจากนี้การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย
ว่าด้วยการนั้น ๆ ตามวรรคสองให้ประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา” การกำหนด
สิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งถูกตราไว้
ในมาตรา 4 โดยกำหนดสิทธิของบริโภคที่จะได้รับการคุ้มครอง 5 ประการ²⁰

¹⁹ มานิตย์ สุภาพร, ลักษณะบางประการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, ดุลพาห เล่มที่ 5
ปีที่ 32, (กันยายน – ตุลาคม, 2528) น. 51.

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง
ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า
หรือบริการ
- (2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
- (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

หรือขายสินค้า ระบาย ลด จำกัดการบริการ การผลิต การซื้อ การจำหน่าย การส่งมอบ การนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และการแทรกแซงการประกอบธุรกิจของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าจึงกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการผูกขาดทางการค้าโดยห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดกิติ ผู้ประกอบธุรกิจใดซึ่งร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นกิติ ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรกิติ กระทำการใด ๆ อันเป็นการผูกขาด ลดการแข่งขัน จำกัดการแข่งขันในตลาดสินค้าหรือบริการ หรือกระทำการอื่นใดอันมิใช่การแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกระทำการรวมธุรกิจ อันอาจก่อให้เกิดการผูกขาด หรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันและมีผลเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ชัดขวาง กีดกัน จำกัดการประกอบธุรกิจ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

จากหลักกฎหมายในข้างต้นกล่าวมานั้นเป็นหลักกฎหมายที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้และควบคุมการทำธุรกรรมทางออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่นำมาควบคุมหรือกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจดิจิทัลจึงนำไปสู่ปัญหาที่ในปัจจุบันผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มพบปัญหาจากการซื้อขายบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจำนวนมาก จากข้อมูลสถิติการเข้าแจ้งความร้องทุกข์ ศูนย์บริการประชาชน ศูนย์บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า ประเด็นที่มีการแจ้งความดำเนินมากที่สุดคือความผิดฐานหมิ่นประมาท อันดับที่ 2 คือประเด็นเรื่องการถูกขโมย/ปรับเปลี่ยน หรือทำลายข้อมูลคอมพิวเตอร์ และอันดับที่ 3 คือประเด็นเรื่องการหลอกลวงขายบริการ โดยในปี พ.ศ. 2564 มีผู้แจ้งความจำนวน 445 ราย ความเสียหายประมาณ 45 ล้านบาท ทั้งนี้ ช่องทางที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด คือ Facebook และ Line จากปัญหาการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยเองก็กำลังจะมีกฎหมายเพื่อควบคุมดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป โดยล่าสุด สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้มีเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.

ร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มที่ให้บริการในไทย ทั้งที่ตั้งอยู่ในไทยและต่างประเทศ โดยได้กำหนดหน้าที่ให้แพลตฟอร์มดิจิทัลต้องแจ้งข้อมูลการประกอบธุรกิจก่อนการให้บริการในประเทศ แก่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มต่อผู้ใช้บริการ อาทิ การแจ้งข้อกำหนดหรือเงื่อนไขก่อนการให้บริการ การแจ้งข้อมูลช่องทางการติดต่อ รวมถึงการมีมาตรการกำกับดูแลเนื้อหาที่ผิดกฎหมายบนแพลตฟอร์มด้วย นอกจากนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดหน้าที่ของแพลตฟอร์มดิจิทัลขนาดใหญ่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัลกอริทึมที่ใช้สำหรับการเสนอสินค้าหรือบริการต่อผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจและเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการรายอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า โดยร่างพระราชกฤษฎีกานี้ ได้อ้างอิงหลักการจากกฎหมายของสหภาพยุโรป คือ ร่างพระราชบัญญัติการบริการดิจิทัล (DSA)

4. ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ.

ปัจจุบันรูปแบบการให้บริการของแพลตฟอร์มดิจิทัลได้มีการพัฒนาในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับการซื้อขายสินค้าและบริการ พื้นที่สำหรับการโฆษณาสินค้าและบริการ และพื้นที่สำหรับผู้ผลิตคอนเทนต์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบธุรกิจของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ขยายขอบเขตกว้างขึ้นส่งผลให้ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มไม่สามารถดูแลข้อมูลที่เข้าสู่แพลตฟอร์ม รวมถึงผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มได้อย่างทั่วถึง และในปัจจุบันช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่การดำเนินชีวิตต้องรักษาระยะห่าง กิจกรรมในชีวิตประจำวันของเราถูกย้ายไปอยู่บนโลกเสมือนจริง บทบาทของโลกออนไลน์มีความสำคัญมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในสังคมปัจจุบัน เช่น การซื้อของ สั่งอาหาร หรือทำธุรกรรมทางการเงิน จึงนำไปสู่ความพยายามของภาครัฐที่จะเข้ามาจัดระเบียบและควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นในพรมแดนใหม่นี้ อย่างไรก็ตาม การออกกฎหมายเพื่อควบคุมแพลตฟอร์มดิจิทัลนี้จะต้อง “หาจุดสมดุล” ระหว่างความปลอดภัยของผู้ใช้งานกับความสะดวก

ในการดำเนินธุรกิจและสิทธิเสรีภาพ ข้อมูลส่วนบุคคล จึงทำให้เกิดการร่างกฎหมาย พระราชกฤษฎีกาแพลตฟอร์มดิจิทัลฯ นี้ขึ้นในประเทศไทยซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของสหภาพยุโรปที่มีการร่างกฎหมายเพื่อควบคุมการดำเนินธุรกิจ แพลตฟอร์มดิจิทัล

“บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” หมายความว่า การให้บริการสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อกัน โดยการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่น เพื่อให้เกิดธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะคิดค่าบริการหรือไม่ก็ตาม²³

ซึ่งเป็นนิยามที่ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 5 เมื่อพิจารณาบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลอาจให้คำนิยามได้คือ บริการสื่อกลางที่ทำให้บุคคล 2 ฝ่ายขึ้นไป อาทิ ผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภค และผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ได้มาทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อกัน โดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวกับการเช่าที่พักอาศัย ที่มีคนเอาที่พักของตนมาลงทะเบียนในบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกลางเกี่ยวกับการบริการค้นหาที่พักอาศัยและคนที่ต้องการจะเช่าเข้าไปดู หรือโปรแกรมค้นหา Search Engine อย่าง Google ก็นับเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัล เพราะมีทั้งฝ่ายที่มีข้อมูลหรือคอนเทนต์บนเว็บไซต์ และฝ่ายที่ต้องการข้อมูลแล้วเข้าไปสืบค้น จนทำให้บุคคลสองฝ่ายนี้มาเจอกันบนแพลตฟอร์ม หรือบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ประเภท Video หรือ Content sharing ก็จะมีฝ่ายผู้ใช้บริการที่เป็นคนอัปโหลดเนื้อหา และอีกฝ่ายเป็นผู้ให้บริการที่เป็นคนรับชมเนื้อหา เป็นต้น

²³ มาตรา 5 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ.

จากนิยามข้างต้นนี้มีลักษณะที่เปิดให้มีการตีความได้กว้างขวาง ซึ่งหากแพลตฟอร์มทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางที่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค หรือคนซื้อ กับคนขายมาเจอกัน แม้ว่าจะไม่มีกาจ่ายเงินหรือการทำธุรกรรมใดๆ เกิดขึ้น ก็ยังสามารถเข้าข่ายการเป็น “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” ได้ และไม่จำกัดขนาด ของกิจการว่าจะต้องมีเงินลงทุนมากน้อยเท่าใด มีผู้ใช้บริการเท่าใด มีรายได้ จากการดำเนินธุรกิจมากน้อยเท่าใด ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เกิดขึ้นบน โลกออนไลน์สามารถเข้าข่ายนิยามของพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. นี้ได้หมด ซึ่งขอบเขต นิยามของ “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” ของพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจ บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. มีดังนี้

1. การให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในลักษณะที่เป็นสื่อกลาง
2. มีพื้นที่ให้ผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลและผู้บริโภคเชื่อมต่อกัน โดยการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์

ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มแต่เพียงผู้เดียว (E-tailer) จะไม่อยู่ภายใต้การกำกับของกฎหมายนี้ เช่น Brand.com อย่างไรก็ตาม ถ้าหากมีการเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจโดยให้บุคคลภายนอกสามารถเป็นผู้ประกอบการ บนแพลตฟอร์มได้ ก็จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายนี้

4.1 การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

ในการประกอบธุรกิจหรือดำเนินธุรกิจดิจิทัลนั้นตามร่างพระราชกฤษฎีกา การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ. ได้ระบุ วิธีการหรือกฎเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 8 ว่าการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้สำนักงาน ทราบก่อนการประกอบธุรกิจ

1. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการ แพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกินหนึ่งล้านแปดแสนบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นบุคคลธรรมดา

2. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกินห้าสิบล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคล
3. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีจำนวนผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกินห้าพันรายต่อเดือนโดยคำนวณจากการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลังตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานประกาศกำหนด

หากผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ไม่ต้องแจ้งให้สำนักงานทราบก่อนการประกอบธุรกิจได้โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจความเหมาะสมในการควบคุมดูแล และการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบดังกล่าวซึ่งเป็นกรณีที่มาตรา 8 วรรคสอง²⁴ ให้การยกเว้นให้แก่ผู้ดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล แต่การยกเว้นนี้มีเงื่อนไขโดยการที่จะต้องแจ้งให้สำนักงานทราบก่อน โดยรายละเอียดในการแจ้งต่อสำนักงานจะระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 11²⁵ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ. อีกทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลต้อง “แจ้ง” ให้ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบก่อนการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมาตรา 9²⁶ ระบุว่าบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลใดก็ตามที่ “มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่ผู้บริโภคในราชอาณาจักรไทย” ไม่ว่าผู้ประกอบการธุรกิจนั้นจะอยู่ในไทยหรือไม่ ก็ต้องดำเนินการแจ้งการดำเนินธุรกิจของตนเอง หากผู้ประกอบการไม่ได้มีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศไทย ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. แพลตฟอร์มดิจิทัลฯ ก็ยังต้องการที่จะครอบคลุมให้ถึงด้วย โดยกำหนดไว้ในมาตรา 9 วรรคสอง ให้แพลตฟอร์มที่เข้าข่ายมีวัตถุประสงค์ดำเนินงานในไทย รวมถึงแพลตฟอร์มที่ประกอบกิจกรรมโดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

²⁴ มาตรา 8 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ. ...

²⁵ มาตรา 11 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ. ...

²⁶ มาตรา 9 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ. ...

1. มีการแสดงผลโดยแพลตฟอร์มทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นภาษาไทย
2. มีการจดทะเบียนชื่อโดเมน “.th” หรือ “.ไทย” หรือชื่ออื่นที่หมายถึงประเทศไทย หรือใช้ชื่อโดเมนภาษาไทย
3. มีการกำหนดโดยแพลตฟอร์มให้ชำระเงินหรือสามารถเลือกชำระเงินเป็นสกุลเงินไทย
4. มีเงื่อนไขให้ใช้กฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ธุรกรรมซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ได้ทำบนบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล
5. มีการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ให้บริการสืบค้นแหล่งที่ตั้งของข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเข้าถึงบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของผู้ประกอบธุรกิจเป็นการเฉพาะ
6. มีการจัดตั้งสำนักงาน หน่วยงาน หรือมีบุคลากรเพื่อให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักร
7. มีลักษณะอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนด

แต่อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ตามมาตรา 10²⁷ นั้นได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยต้องแต่งตั้งตัวแทนของตนเองในประเทศไทย โดยตัวแทนนี้จะต้องได้รับมอบอำนาจโดย “ไม่มีข้อจำกัดความรับผิดชอบใด ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามร่างพระราชกฤษฎีกานี้” กล่าวคือ หากมีปัญหาในทางกฎหมายเกิดขึ้น ตัวแทนของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่อยู่ในไทยก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีที่ปัจจุบันเกิดปัญหาจากการกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ ทำให้บางแพลตฟอร์มตัดสินใจหยุดให้การสนับสนุนการดำเนินงานในไทย ตัวอย่างเช่น กรณีของ Binance ผู้ให้บริการเป็นสื่อกลางในการซื้อ Cryptocurrency ออกแถลงการณ์ว่าทางบริษัทจะหยุดให้การสนับสนุนภาษาไทยในเว็บไซต์ของตนเอง ซึ่งจะทำให้ไม่เข้าหลักเกณฑ์ต้องแจ้งดำเนินธุรกิจ

²⁷ มาตรา 10 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบพ.ศ.

ในไทยกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์²⁸

ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกรอบเวลาในการแจ้งต่อสำนักงานดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจยังคงดำเนินธุรกิจต่อไปได้ แต่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ฉบับนี้กำหนดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชกฤษฎีกาฯ นี้มีผลใช้บังคับ (มีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อม $180 + 30 = 210$ วัน) และหากผู้ประกอบการที่ต้องการที่จะประกอบธุรกิจต่อไปก็จำเป็นที่จะต้องแจ้งให้สำนักงานทราบภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

4.2 บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่อยู่ภายใต้ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.

สำหรับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบก่อนประกอบธุรกิจ และอยู่ภายใต้ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. นั้น จะมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 8 ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น

1. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการ แพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นบุคคลธรรมดา
2. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจากการให้บริการ แพลตฟอร์มดิจิทัลในราชอาณาจักรเกิน 50 ล้านบาทต่อปี ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคล

²⁸ เปิด “ร่าง พ.ร.ฎ. แพลตฟอร์มดิจิทัลฯ” บังคับบริษัทแพลตฟอร์มต้องมีตัวแทนในไทย ต้องแจ้งการทำธุรกิจ, iLaw , สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/6028>, สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565.

3. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีจำนวนผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ในราชอาณาจักรเกิน 5,000 รายต่อเดือน โดยคำนวณจากการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนย้อนหลังตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานประกาศกำหนด

โดยบริการแพลตฟอร์มเหล่านี้มีหน้าที่ต้องแจ้งข้อมูลที่จำเป็นให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสานงานในราชอาณาจักร ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจประกอบธุรกิจอยู่นอกราชอาณาจักร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ก็ได้ยกเว้นบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ โดยแบ่งเป็น 3 กรณี ได้แก่

1. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เช่น e-Payment Platform ต่าง ๆ เป็นต้น
2. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
3. บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐที่ไม่เกี่ยวกับธุรกิจการค้าโดยตรง หรือไม่เป็นการให้บริการที่มีลักษณะเพื่อแสวงหากำไรเป็นหลัก และได้แจ้งให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบแล้ว เช่น แพลตฟอร์มในการบริการยื่นภาษี เป็นต้น แต่ถ้านหน่วยงานของรัฐได้ทำแพลตฟอร์มขึ้นมาและเกี่ยวกับธุรกิจการค้าโดยตรงหรือเป็นการให้บริการที่มีลักษณะแสวงหากำไรเป็นหลัก ก็จะถูกกลายเป็นบริการแพลตฟอร์มที่อยู่ภายใต้ร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้

4.3 มาตรการป้องกันและกำกับดูแล

ตามร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ได้ระบุมมาตรการป้องกันในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ได้ระบุไว้ในหมวด 2 ของร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ กล่าวคือ หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและการควบคุมดูแลซึ่งในมาตรา 29²⁹ ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในหมวดที่ 2 จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้ระบุไว้ ซึ่งเป็นการกำกับดูแลเพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจได้ใช้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน หากเกิดกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ได้ระบุไว้ในหมวด 2 ของร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ กล่าวคือ หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและการควบคุมดูแลซึ่งในมาตรา 29 ได้กำหนดว่าหากผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืน พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 2 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. และในกรณีที่เจ้าหน้าที่พนักงานได้ออกคำสั่งหากผู้ประกอบธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายใน 90 วัน นับแต่วันออกคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการถอนการรับแจ้งขอผู้นั้นออกจากทะเบียนการรับแจ้งและแจ้งเป็นหนังสือ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการกำกับดูแลแบบบังคับหรือที่เรียกว่ามาตรการกำกับดูแลภายหลัง ซึ่งเป็นข้อกำหนดผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เข้าลักษณะเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ นั้น ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายนั้น

นอกจากนี้ ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ได้กำหนด “มาตรการป้องกัน” กล่าวคือ ตามร่างพระราชกฤษฎีกานี้ได้ระบุมมาตรการป้องกันผลกระทบหากเกิด

²⁹ มาตรา 29 ของร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.

การเลิกประกอบธุรกิจไว้ โดยผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่จะดำเนินการเลิกประกอบธุรกิจซึ่งอาจผลกระทบจากการเลิกประกอบธุรกิจบริการบนแพลตฟอร์ม ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ได้กำหนดมาตรการป้องกัน ตามมาตรา 24 โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีการแจ้งเลิกประกอบธุรกิจด้วย ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. จึงได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยบริการแพลตฟอร์มที่มีลักษณะทั่วไปจะต้องแจ้งต่อสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 60 วัน ก่อนวันที่คาดว่าจะเลิกประกอบธุรกิจ แต่หากเป็นบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการ (Marketplace) หรือเป็น Search engine หรือเป็นแพลตฟอร์มขนาดใหญ่หรือแพลตฟอร์มที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องแจ้งให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 120 วัน ก่อนวันที่คาดว่าจะเลิกประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพลตฟอร์มที่เป็น Marketplace หรือ Search engine หรือแพลตฟอร์มขนาดใหญ่หรือแพลตฟอร์มที่มีลักษณะเฉพาะจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ผู้ประกอบธุรกิจخذชี้หรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย หรือการอื่นที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเพิ่มเติมด้วย นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องประกาศให้ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลทราบถึงการแจ้งเลิกการประกอบธุรกิจทันทีที่ได้แจ้งให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบ จากนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบว่าผู้ประกอบธุรกิจได้ดำเนินการตามแผนและมาตรการที่กฎหมายกำหนดครบถ้วนแล้วหรือไม่ หากได้ดำเนินการโดยครบถ้วนแล้ว หรือหากไม่พบผู้ได้รับความเสียหาย หรือผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งได้รับความเสียหายไม่ตั้งใจที่จะให้ดำเนินการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะออกใบรับแจ้งการเลิกประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจ และให้ถือว่าเลิกประกอบธุรกิจเมื่อออกใบรับแจ้งดังกล่าว

4.4 สถานการณ์การใช้กฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลในปัจจุบัน

จากอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยแม้มีกฎหมายมาดูแลก็อาจจะยังไม่ครอบคลุมในประเด็นที่จำเป็น โดยเฉพาะการมีข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมทั้งการดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการ ทั้งในด้านการให้ข้อมูลที่จำเป็นเพื่อดูแลความโปร่งใสและเป็นธรรม และการมีมาตรการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการให้บริการ อีกทั้งบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีทั้งผู้ให้บริการอยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศ ทำให้พบอุปสรรคในด้านต่าง ๆ เช่น การติดต่อประสานงาน การแจ้งข้อร้องเรียนต่าง ๆ ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นต้น ซึ่งหากยกตัวอย่างจากข้างต้นอาจเป็นกรณีที่มีการทำธุรกรรมระหว่างนาย A ซึ่งมีสินค้าแล้วอัปโหลดสินค้าขึ้นไปขายบนเว็บไซต์ของตนฝ่ายหนึ่ง กับมีลูกค้าอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีการพูดคุยและซื้อขายสินค้ากันบนแพลตฟอร์มดังกล่าว กรณีนี้จะเห็นได้ว่าไม่มี “สื่อกลาง” ที่ให้บริการสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำการบริหารจัดการข้อมูลที่แยกออกต่างหากจากผู้ประกอบการ ตามตัวอย่างนาย A เป็นบุคคลคนเดียวกับเจ้าของแพลตฟอร์มซึ่งก็คือเว็บไซต์ที่อัปโหลดสินค้า ลักษณะนี้จึงไม่ถือเป็น “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” ตามนิยามที่กฎหมายกำหนดไว้

ดังนั้น เมื่อมีการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่นแล้ว สิ่งที่จะทำให้การใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการมีกฎหมายกำกับดูแล อีกทั้งผู้เกี่ยวข้อง (ผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้บริโภคและประชาชนทั่วไป และหน่วยงานของรัฐ) กับการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลยังได้รับปัญหาผลกระทบมากมายที่กฎหมายในปัจจุบันของประเทศไทยนั้นไม่สามารถครอบคลุมถึงเนื้อหาหรือประเด็นปัญหากฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ ซึ่งกรณีปัญหาของกฎหมายในปัจจุบันกับการประกอบธุรกิจ

ของประชาชน หรือภาคธุรกิจ อาจยกตัวอย่างกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับการประกอบธุรกิจบนแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ดังนี้

1. อาชญากรรมทางออนไลน์ ถูกหลอกลวงหรือถูกขโมยโกง มีการทำธุรกิจหรือธุรกรรมแล้วไม่เป็นไปตามข้อตกลง ซึ่งที่ผ่านมามีเรื่องร้องเรียนทางออนไลน์ในปี 64 ที่ผ่านมากสูงถึง 5 หมื่นครั้ง เป็นเรื่อง การซื้อขายออนไลน์กว่า 3 หมื่นครั้ง ซึ่งธุรกรรมที่มีปัญหาส่วนหนึ่งเกิดบนแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีทั้งผู้ให้บริการอยู่ในไทยและต่างประเทศ ซึ่งพบปัญหาในการติดต่อประสานงาน หรือเงื่อนไขในการให้บริการ ทำให้เกิดปัญหาในด้านการซื้อขายที่กฎหมายซื้อขายตามประมวลแพ่งและพาณิชย์คุ้มครองอยู่³⁰
2. กฎหมายพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าที่ควบคุมการประกอบธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรับและส่งอาหารที่ยังมีบางองค์ประกอบของการประกอบธุรกิจดังกล่าว ยังไม่มีความชัดเจนในด้านกฎหมาย เช่น ปัญหาของร้านอาหารเนื่องจากราคาอาหารร้านอาหารนั้นจะกำหนดราคาอาหาร ซึ่งการนำร้านอาหารเข้าสู่ธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรับและส่งอาหารนั้น ทำให้ต้นทุนของร้านอาหารเพิ่มขึ้นซึ่งที่เห็นได้ชัด กล่าวคือ ส่วนแบ่งจากการขายที่จะต้องจ่ายให้กับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรับและส่งอาหาร ซึ่งหากคิดเป็นร้อยละ 25 - 35 ในราคาที่ยังไม่รวมภาษีมูลค่าอีกร้อยละ 7 ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแต่ในส่วนของผู้ใช้หรือผู้บริโภคนั้น ได้มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามากำกับดูแล³¹

³⁰ ETDA. ดีอีเอส เผย ผู้บริโภคออนไลน์ ถูกหลอกลวง โดนโกง สินค้าไม่ตรงปก รายงาน e-Commerce. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/pr-news/1212-Online-Complaint-Center-Proactive-Response.aspx>. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2564.

³¹ อรุณี เพ็ชรมณี. ปัญหากฎหมายการควบคุมการประกอบธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรับและส่งอาหาร, น.1-2 , สืบค้นจาก <http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6224014409>

3. ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องของกรณีเงินหายจากบัญชีที่ไม่มีระบบแจ้งเตือนแพลตฟอร์มที่มีความเสี่ยงให้กับผู้บริโภค ซึ่งควรต้องคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าให้ผู้บริโภคดูแลตนเอง ซึ่งปัจจุบันยังพบปัญหาถูกหลอกลวงซื้อสินค้าจากผู้ขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างประเทศ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม ที่มีผู้ประกอบการซื้อขายสินค้าออนไลน์มากมาย แต่รัฐไม่สามารถตรวจสอบผู้ประกอบการได้ และไม่มีระบบแจ้งเตือนผู้บริโภคว่าแพลตฟอร์มใดมีความเสี่ยงทั้งที่แพลตฟอร์มเหล่านี้มาทำธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งขณะนี้ไม่มีระบบหรือกฎหมายที่ควบคุมธุรกิจดังกล่าว ฉะนั้น จึงต้องคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้ามากกว่าออกมาบอกในเชิงให้ผู้บริโภคดูแลตนเอง อีกทั้งในกรณีเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่การดูแลข้อมูลส่วนบุคคลและการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดปัญหาในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และจากปัญหาต่าง ๆ นี้ทำให้ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีให้เลือกใช้งานมากมายเกิดความไม่น่าเชื่อถือมากขึ้น และไม่สามารถสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ใช้งาน อีกทั้งผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจก็ได้รับผลกระทบในเรื่องนี้อีกด้วย

ดังนั้น พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบดังกล่าว อาจทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการประสานระหว่างผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ผู้ใช้บริการแพลตฟอร์ม และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เกิดปัญหาทางออนไลน์ได้ รวมถึงอาจช่วยยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการให้บริการทางออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง

ส่วนที่ 4

กรณีศึกษากฎหมายต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมธุรกิจ บริการแพลตฟอร์ม

ปัจจุบันการพัฒนาของเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขึ้นเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับอดีต ซึ่งการพัฒนานั้นทำให้ส่งผลถึงลักษณะการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านวัฒนธรรม หรือด้านการค้าที่ปรับเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวได้เปลี่ยนวิธีการขายและซื้อสินค้า และการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากอดีตเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดกลไกทางเทคโนโลยีในลักษณะที่เรียกว่าสื่อกลางของการส่งข้อมูลหรือตัวกลางผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า “แพลตฟอร์มออนไลน์” โดยมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการ และเผยแพร่สู่ผู้ใช้บริการอีกคน หรือรวบรวมร้านค้า สินค้า เข้าไว้ด้วยกันทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีลักษณะของแพลตฟอร์มออนไลน์เกิดขึ้นแล้ว ก็ต้องคำนึงถึงมาตรการการควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์หรือการกำหนดความรับผิดชอบเนื้อหาที่เผยแพร่ของแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากว่าการที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในลักษณะแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นเป็นพื้นที่ที่เปิด หากเปรียบเทียบแล้วก็อาจคล้ายกับพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมสาธารณะและเปิดโอกาสในซื้อขายหรือการแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

แต่ประเทศไทยในปัจจุบันนั้นยังไม่มีกฎหมายที่รองรับธุรกรรมในการซื้อขายสินค้าทางออนไลน์หรือกฎหมายว่าด้วยการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม โดยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทยเองมีประชาชนใช้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์มากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ปี ทำให้ผู้ใช้บริการที่ประสบปัญหาจากการใช้งานแพลตฟอร์มก็มีจำนวนมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าไม่ตรงกับคำโฆษณา มีการหลอกลวงในการโอนเงิน การใช้อัลกอริทึมในการบิดเบือนข้อมูล หรือการโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมาย รวมไปถึงการที่ผู้ใช้บริการถูกนำข้อมูลจากแพลตฟอร์มต่าง ๆ ไปใช้โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ได้ทราบหรือให้คำยินยอมมาก่อน ด้วยเหตุนี้หากมีการใช้งานแพลตฟอร์มในลักษณะดังกล่าว จึงต้องอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่ควบคุมเป็นกรณีไป เช่น หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องการค้าขาย กฎหมายคุ้มครองการขายออนไลน์และสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

แต่เมื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มในต่างประเทศแล้วจะเห็นว่า สหภาพยุโรปได้สังเกตเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเฉพาะแพลตฟอร์มที่มีขนาดใหญ่ เช่น Facebook Google Instagram และ Twitter เห็นว่ากฎหมายเดิมที่มีอยู่นั้นไม่ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากก่อนที่สหภาพยุโรปจะริเริ่มการร่างพระราชบัญญัติบริการดิจิทัล (Digital Service Act, DSA) ในอดีตสหภาพยุโรปนั้นใช้พระราชบัญญัติอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ในการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มมาก่อน ซึ่งถูกนำมาใช้ในปี พ.ศ. 2543 ที่เป็นกรอบกฎหมายหลักสำหรับการให้บริการดิจิทัลในสหภาพยุโรปที่เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการควบคุมบริการดิจิทัลในตลาดของยุโรป แต่เนื่องจากบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลได้กลายเป็นปัจจัยความสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ และผู้ประกอบการหลายรายเลือกใช้

แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นสื่อออนไลน์ เป็นสื่อกลางในการให้บริการมากยิ่งขึ้น สหภาพยุโรปจึงเห็นถึงความสำคัญที่ต้องปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ ถึงแม้ว่าแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อผู้บริโภคและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ และเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายข้ามพรมแดน ภายในและภายนอกสหภาพยุโรป และเปิดโอกาสใหม่ให้กับธุรกิจและผู้ค้าในยุโรปที่หลากหลาย แต่ในขณะเดียวกันแพลตฟอร์มออนไลน์ก็มีการนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น ในการเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือขายสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมายทางออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงโดยเฉพาะต่อสิทธิของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติอีคอมเมิร์ซไม่ได้ระบุกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ร่างพระราชบัญญัติบริการดิจิทัล (DSA) จึงถูกร่างขึ้นจากกฎเกณฑ์ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ ในการสร้างภาระการรับผิดชอบต่อการให้บริการของแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือทำการแก้ไขอุปสรรคสำหรับแพลตฟอร์มขนาดเล็กที่ต้องการขยายขนาดทั่วทั้งสหภาพยุโรป และสร้างความโปร่งใสในการให้บริการ ความปลอดภัย และปกป้องให้กับผู้บริโภคทั้งหมดในสหภาพยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องความปลอดภัยจากสินค้า เนื้อหา หรือบริการที่ผิดกฎหมาย และกำหนดมาตรการลงโทษ เช่น การปรับเงินสูงสุดร้อยละ 10 ของรายได้ต่อปีทั้งหมดที่บริษัทได้รับจากการทำธุรกิจ³² ดังนั้น ร่างกฎหมายพระราชบัญญัติบริการดิจิทัล (DSA) จึงเป็นตัวกำหนดภาระหน้าที่ของผู้ให้บริการดิจิทัลที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อบริโภคกับสินค้า บริการ และเนื้อหา รวมถึงตลาดออนไลน์อื่น ๆ รวมทั้งเป็นกฎหมายที่ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานทางออนไลน์ของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยการสร้างกรอบความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ และวางแนวทางเป็นกฎหมายในสหภาพยุโรป

³² Europa commission. Questions and Answers : Digital Services Act. Europa commission. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2348 accessed 1 May 2022.

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มภายในสหภาพยุโรป

1.1 กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC

ในอดีตจนปัจจุบันมนุษย์มีการพัฒนาเทคโนโลยีมาโดยตลอดเพื่อตอบสนองความต้องการมนุษย์หรือเพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น โดยนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ และอุตสาหกรรม และกลไกทางเทคโนโลยีในลักษณะที่เรียกว่าสื่อกลางของการส่งข้อมูลหรือตัวกลางผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการและเผยแพร่สู่ผู้ให้บริการอีกคนก็เริ่มมีมากขึ้น สหภาพยุโรปจึงได้คิดหลักการสำคัญสำหรับการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตและการควบคุมครอง ในกรณีความผิดอันเกิดจากผู้ให้บริการในพื้นที่ให้บริการหรือการกำหนดการควบคุมดูแล รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของตัวกลางหรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตขึ้นในปี พ.ศ. 2543 คือกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC โดยลักษณะของการให้บริการดังกล่าวก็สามารถเรียกได้ว่าเป็นการให้บริการ “แพลตฟอร์มออนไลน์” เนื่องจากการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์มีลักษณะในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการและเผยแพร่สู่ผู้ให้บริการอีกคน ซึ่งแต่เดิมสหภาพยุโรปไม่มีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะเพื่อกำกับดูแลธุรกิจการให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างครอบคลุมในทุกด้าน แต่จะใช้มาตรการกำกับดูแลตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเนื้อหาของการให้บริการของแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นรายกรณีไป กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC จึงมีจุดประสงค์หลัก คือ การควบคุมผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ปฏิบัติตามในลักษณะเดียวกัน ทั้งเรื่องของความรับผิด เนื้อหาผิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิการลอกเลียนแบบ และความไม่ปลอดภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแพลตฟอร์มออนไลน์ และเพื่อการผลักดันให้เกิดตลาดดิจิทัลร่วมกันภายในสหภาพที่รวมธุรกิจทางด้านดิจิทัลในประเทศสมาชิกต่าง ๆ เข้าไว้ในตลาดเดียวกันเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันทัดเทียมกับตลาดของประเทศที่มีขนาดใหญ่

กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC เป็นกฎหมายในการวางระบบการกำกับดูแลแพลตฟอร์มออนไลน์แบบบังคับหรือที่เรียกว่ามาตรการกำกับดูแลภายหลัง ซึ่งเป็นข้อกำหนดผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เข้าลักษณะเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้นั้น ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายนั้น เช่น หากแพลตฟอร์มออนไลน์มีลักษณะการดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น Social Media ก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ หรือถ้ามีการขายสินค้าหรือให้บริการแก่ผู้บริโภค ก็อาจจะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค หรือกฎหมายการแข่งขันทางการค้า³³

1.2 กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to-business relation หรือ P2B Regulation)

วันที่ 12 กรกฎาคม 2020 Platform to Business Regulation (P2B) (ระเบียบ P2B) ได้มีผลบังคับใช้ในสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Digital Single Market Strategy ของสหภาพยุโรปที่มีเสนอครั้งแรกในเดือนธันวาคม ปี 2015 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะฉบับแรกของสหภาพยุโรปที่ใช้ในการกำกับดูแลแพลตฟอร์ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ยุติธรรมและโปร่งใสสำหรับผู้ประกอบธุรกิจของแพลตฟอร์มออนไลน์ และจากการศึกษาล่าสุดของคณะกรรมการยุโรป 46% ของผู้ใช้บริการทางธุรกิจทั้งหมดประสบปัญหาเกี่ยวกับแพลตฟอร์มออนไลน์จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปถึง 2 พันล้านยูโรต่อปี³⁴ อีกทั้งปัญหาที่แพลตฟอร์มออนไลน์นั้นมีความสำคัญในเชิงพาณิชย์ของบริษัทต่าง ๆ ที่ใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้เพื่อเข้าถึงผู้บริโภค

³³ กรณ์ อรรถเนติ. (2020). มาตรการทางปกครองในการกำกับดูแล Digital Platform : ศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป. วารสารกฎหมายปกครอง. 34(1) :79.

³⁴ Dentons, The P2B Regulation - New EU Rules for Platform Providers. <https://www.dentons.com/en/insights/alerts/2020/november/6/the-p2b-regulation-new-eu-rules-for-platform-providers>. accessed 1 May 2022.

จึงทำให้ผู้ให้บริการของแพลตฟอร์มมักมีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าผู้ประกอบการรายตัว อย่างเช่น การที่แพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง Google ที่เป็นแพลตฟอร์มลักษณะ Online Search Engine ได้ตกลงธุรกรรมกับผู้ประกอบการรายใหญ่ ทำให้เมื่อมีการค้นหาหรือสืบค้นข้อมูลจากผู้บริโภคผู้ประกอบการรายนั้นจะขึ้นมาเป็นอันดับแรกหรือที่เรียกว่า "การเรียงลำดับผลการค้นหา (Search Ranking)" แม้ว่าบางครั้งผู้ประกอบการรายดังกล่าวอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการสืบค้นก็ตาม ซึ่งนั่นจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเนื่องจากผู้บริโภคควรมีสิทธิในการใช้บริการอย่างเสรี รวมทั้งยังส่งผลต่อผู้ประกอบการรายอื่นอีกด้วย ด้วยสาเหตุดังกล่าวกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) จึงเป็นกฎหมายระเบียบเพื่อจัดการกับสถานการณ์ความไม่สมดุลของอำนาจต่อรองของแพลตฟอร์มออนไลน์กับผู้ประกอบการ โดยการควบคุมธุรกิจแพลตฟอร์มและคุ้มครองผู้บริโภค และกำหนดแนวทางปฏิบัติสร้างกฎเกณฑ์ให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจแพลตฟอร์มออนไลน์หรือปัญหาที่ขัดต่อความสุจริตและซื่อตรงที่เป็นธรรม

โดยขอบอำนาจของกฎหมายนี้บังคับใช้กับทุกแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มเครื่องมือการค้นหาออนไลน์ที่ให้บริการกับผู้ประกอบการ ซึ่งไม่ว่าแพลตฟอร์มจะมีสถานที่ตั้งอยู่ที่ใด แต่หากมีการให้บริการแก่ผู้ประกอบการภายในสหภาพยุโรปผู้ให้บริการก็จะมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ และไม่ว่าผู้ประกอบการจะมีสถานที่ตั้งทำการหลักอยู่นอกสหภาพยุโรปก็ตาม แต่หากผู้ประกอบการดังกล่าวมีการให้สินค้าหรือบริการซึ่งให้บริการภายใต้สหภาพยุโรปก็จำเป็นต้องผูกพันตามกฎหมายนี้เช่นกัน เช่น เว็บไซต์อีคอมเมิร์ซ เว็บไซต์เปรียบเทียบราคา และเครื่องมือค้นหาออนไลน์ ผู้ให้บริการตัวกลางออนไลน์ทั้งหมด Amazon, Google, Facebook เป็นต้น อย่างไรก็ตามระเบียบนี้ไม่ใช่บังคับกับบริการชำระเงินออนไลน์หรือการโฆษณาออนไลน์ที่ไม่ได้จัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ตามสัญญากับผู้บริโภค

ซึ่งก็มีข้อสังเกตบางประการว่า ลักษณะของกฎหมายดังกล่าวเป็นการกำกับดูแลแบบบังคับหรือที่เรียกว่ามาตรการกำกับดูแลภายหลังไม่ได้ใช้ระบบการจดทะเบียนหรือระบบอนุญาตแต่อย่างใด แต่มีลักษณะเป็นข้อกำหนดผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เข้าลักษณะเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้แล้วต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายนั้น อันเป็นการกำหนดธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์รายนั้น ๆ ไป หากการบริการดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) กำหนดไว้ในประเภะนั้น ธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) ฉบับนี้ ทั้งนี้ระเบียบนี้จะไม่กระทบต่อกฎหมายแพ่งในประเทศของรัฐสมาชิก โดยเฉพาะกฎหมายสัญญา เช่น การบอกเลิกสัญญา เป็นต้น

1.3 ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (Proposal of a Digital Service Act)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ภายหลังจากการนำกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC มาใช้จนถึงปัจจุบัน การบริการในลักษณะดิจิทัลมีการพัฒนาและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันของพลเมืองในสหภาพยุโรป เช่น การเปลี่ยนรูปแบบของ วิธีการสื่อสาร การบริโภค การทำธุรกิจ โดยการบริการในลักษณะดิจิทัลดังกล่าวมีส่วนอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในสหภาพยุโรปและทั่วโลก ในขณะเดียวกันการใช้บริการเหล่านี้ได้กลายเป็นที่มาของปัญหาหรือความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ทั้งต่อสังคมโดยรวมและบุคคลที่ใช้บริการดังกล่าว อันจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงวิกฤตการณ์โคโรนาไวรัส ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกด้านของชีวิตสมัยใหม่ คณะกรรมาธิการของสหภาพยุโรปจึงเห็นถึงความสำคัญที่จะปรับปรุงกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบและภาระผูกพันของผู้ให้บริการดิจิทัลและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อลดช่องว่างของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ

EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ซึ่งก็คือร่างกฎหมายบริการดิจิทัล Digital Services Act (DSA) โดยมีเป้าหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนมากขึ้น อันเกี่ยวกับความปลอดภัยและการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้บริการทุกคน การกำหนดมาตรการตอบโต้เนื้อหาที่ผิดกฎหมายทางออนไลน์ รวมถึงสินค้าและการบริการที่ผิดกฎหมาย การกำหนดภาระหน้าที่สำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ ในการติดตามผู้ขาย การสร้างกรอบความโปร่งใสสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ว่า ธุรกิจจะมีการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน และความรับผิดชอบให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลข้อมูลเป็นการเฉพาะ แทนข้อบังคับกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ที่ยังบังคับใช้อยู่

1.4 กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

การบริการในรูปแบบดิจิทัลได้นำประโยชน์เชิงนวัตกรรมที่สำคัญมาสู่ ผู้ใช้บริการและมีส่วนสนับสนุนตลาดภายในสหภาพยุโรปด้วยการเปิดโอกาส ทางธุรกิจใหม่ ๆ และอำนวยความสะดวกในการซื้อขายข้ามพรมแดนในปัจจุบัน บริการดิจิทัลเหล่านี้ครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการบริการผู้ให้บริการ ตัวกลางออนไลน์ เช่น ตลาดออนไลน์ เครื่องมือค้นหาออนไลน์ ระบบปฏิบัติการ หรือร้านค้าแอปพลิเคชันซอฟต์แวร์ ด้วยเหตุนี้ Gatekeepers จึงมีบทบาทหน้าที่ สำคัญที่เป็นตัวกลางในการทำธุรกรรมส่วนใหญ่ระหว่างผู้ให้บริการและใช้งาน ทางธุรกิจ ซึ่งการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและการขาดความสามารถในการแข่งขัน จะส่งผลนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพในภาคดิจิทัลในแง่ของราคาที่สูงขึ้น คุณภาพที่ต่ำกว่า ตลอดจนทางเลือกและนวัตกรรมที่น้อยลงซึ่งส่งผลเสียต่อผู้บริโภค ของสหภาพยุโรป จากสาเหตุดังกล่าวสหภาพยุโรปจึงได้มีการประกาศใช้กฎระเบียบ สหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล (REGULATION

OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)) โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดกฎเกณฑ์ทางกฎหมายของตลาดภายในสหภาพยุโรปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสนอและสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางบริการออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีผู้ให้บริการทางดิจิทัลขนาดใหญ่ หรือที่เรียกว่าเป็น Gatekeeper อยู่ในตลาดด้วยนั้นยังจะคงมีความสามารถในการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม³⁵

2. กฎหมายที่ควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มภายในสหภาพยุโรปกำหนดการกำกับดูแลเฉพาะเรื่อง

2.1 พระราชบัญญัติอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC กำหนดการกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ

ลักษณะขอบเขตของการกำกับควบคุมของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC กฎหมายนี้มีหน้าที่กำกับดูแลในเรื่องของการบริการข้อมูลออนไลน์ภายในสังคมของผู้ให้บริการ โดยจะเป็นการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางออนไลน์ และเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ แต่อาจไม่ครอบคลุมถึงการส่งมอบสินค้าหรือการให้บริการแบบออฟไลน์ (services off-line) จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC นี้ ไม่ได้มีการควบคุมเรื่องใดไว้เป็นการเฉพาะเป็นการพิเศษเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะการควบคุมการบริการข้อมูลในทางออนไลน์ในภาพรวมหลายประการ เช่น การควบคุมการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การคุ้มครองผู้บริโภค การควบคุมเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย การควบคุมความรับผิดชอบและข้อยกเว้น

³⁵ กรณ์ อรรถนติ. (2020). มาตรการทางปกครองในการกำกับดูแล Digital Platform : ศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป. *วารสารกฎหมายปกครอง*. 34(1) :101-102.

ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามกฎหมายนี้ไม่ได้เป็นการบังคับให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปต้องใช้กฎหมายนี้เพียงกฎหมายเดียว ประเทศสมาชิกอื่น ๆ สามารถกำหนดมาตรการควบคุมผู้ให้บริการได้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอื่นภายในประเทศนั้น ๆ เป็นการเฉพาะอย่างกฎหมายแพ่งและอาญาของแต่ละประเทศที่สถานบริการนั้นตั้งอยู่

ด้วยเหตุนี้ผู้ให้บริการตามกฎหมายฉบับนี้จึงมีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นผู้ดูแลทางเข้าทางออกของข้อมูลของอินเทอร์เน็ต และมีการแบ่งลักษณะของผู้ให้บริการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ Mere conduit (มาตรา 12), Caching (มาตรา 13) และ Hosting (มาตรา 14) ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านี้มีบทบาทในการพิจารณาเนื้อหาทางออนไลน์ภายใต้แพลตฟอร์ม เช่น การคุกคาม การล่องละเมิดทางออนไลน์ การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมรวมถึงการใช้วาจาสร้างความเกลียดชัง การข่มขู่ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การเผยแพร่เนื้อหารุนแรง การให้ข้อมูลที่ผิด ๆ และภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

1. คำนิยามหรือคำอธิบายตามกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC

ในกรณีตามมาตรา 12, มาตรา 13 และมาตรา 14 ของร่างกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ได้กำหนดคำนิยามหรือคำอธิบายเกี่ยวกับผู้ให้บริการไว้ ดังนี้

Mere conduit ภายใต้มาตรา 12 ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC หมายถึง การบริการข้อมูลที่ประกอบด้วย “การส่งข้อมูลในเครือข่ายการสื่อสารให้แก่ผู้รับบริการ” (บริการส่ง) และ “การอนุญาตในการเข้าถึงเครือข่ายการสื่อสาร” (บริการการเข้าถึง) และไม่อาจเลือกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระของข้อมูลได้³⁶

³⁶ Article 12, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

Caching ภายใต้มาตรา 13 ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC หมายถึง การให้บริการในรูปแบบอัตโนมัติ โดยไม่ได้มีการแก้ไขข้อมูล เพื่อหลีกเลี่ยงการโอเวอร์โหลด (overloading) ของอินเทอร์เน็ต ที่ผู้ให้บริการมีความต้องการสูง หรือเนื้อหาที่มีความนิยมมาก โดยจะทำการจัดเก็บสำเนาของข้อมูลดังกล่าวไว้ภายในเซิร์ฟเวอร์ และยังเป็นกรอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการอีกด้วย³⁷

Hosting ภายใต้มาตรา 14 ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC หมายถึง เป็นการบริการรูปแบบสื่อกลางในการจัดเก็บข้อมูล ที่ผู้ให้บริการได้จัดเก็บฐานข้อมูล และไฟล์อื่นๆ ไว้กับเว็บเซิร์ฟเวอร์ของผู้ให้บริการ ที่ได้รับจากผู้ใช้บริการ ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลแบบ extended หรือเป็นการถาวรตามคำขอ³⁸

ข้อสังเกต อย่างไรก็ตาม ภายใต้มาตรา 15 ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC เป็นการกำหนดภาระหน้าที่ให้กับผู้ให้บริการที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเกี่ยวกับพื้นที่ให้บริการของตนที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับข้อมูลที่ถูกล่ามว่าผิดกฎหมาย เนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ผิดกฎหมาย โดยทันที³⁹

2. การกำหนดความรับผิดชอบและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการตามกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC

กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบกฎหมายร่วมกันระหว่างประเทศ

³⁷ Article 13, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

³⁸ Article 14, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

³⁹ Rosa Julia-Barcelo, (2002). Intermediary Liability in The E-Commerce Directive So Far So Good, But It's Not Enough (Digitalcommons.law.scu.edu). <http://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1315&context=chtlj>. accessed 1 May 2022.

สมาชิกภายในสหภาพยุโรปและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในสหภาพยุโรป กฎหมายนี้จึงได้มีการออกมาในลักษณะที่เป็นการควบคุมภาพรวมของการใช้งานอินเทอร์เน็ตภายในสหภาพยุโรป รวมทั้งการกำหนดความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการ มาตรการในการควบคุมเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสังคม และการสร้างตลาดดิจิทัลหนึ่งเดียว โดยใช้มาตรฐานเดียวกันทั่วสหภาพยุโรป โดยมีแนวคิดในเพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้งานอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้รับบริการ หากผู้รับบริการตกเป็นผู้ถูกระทำต่อการทำละเมิด กฎหมายก็มีการกำหนดให้สิทธิแก่ผู้รับบริการด้วยการสามารถแจ้งต่อผู้ให้บริการที่เป็นเจ้าของพื้นที่ให้บริการทราบถึงการที่ตนถูกละเมิดหรือแจ้งว่ามีสิ่งผิดกฎหมายที่พบเจอ และผู้ให้บริการมีหน้าที่ลบหรือปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือการกระทำละเมิดใด ๆ ที่ผู้ให้บริการสามารถรับรู้ได้ว่าข้อมูลดังกล่าวควรที่จะมีการลบอย่างทันที่มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายต่อผู้รับบริการหรือบุคคลอื่น หากผู้ให้บริการไม่กระทำการลบหรือปิดกั้นข้อมูลตามที่ได้รับแจ้งจากผู้รับบริการหรือได้รับคำสั่งจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ผู้ให้บริการนั้นก็อาจมีความผิดร่วมกับกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายเหล่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์ม และบริการไฮสดีดิ่งอื่น ๆ มีหน้าที่ส่งข้อมูลจำนวนมากระหว่างผู้ใช้ กฎหมายจึงไม่ได้กำหนดว่าผู้ให้บริการจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดเพื่อตรวจจับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายเพื่อให้โมเดลธุรกิจแพลตฟอร์มจำนวนมากสามารถอยู่รอดได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งให้ดำเนินการเป็นกรณี ๆ ไป เช่น คำสั่งศาลให้ตัดยอดหรือป้องกันการละเมิด⁴⁰

⁴⁰ Platform Liability in the EU : A Need for Reform?, kommerskollegium, 2020, p.14.

3. ตัวอย่างของข้อมูลที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย

	ผิดกฎหมาย	เป็นอันตราย	ต่อต้านสังคม
ตัวอย่าง	เนื้อหาเกี่ยวกับการ ก่อการร้าย การล่อง ละเมิดทางเพศเด็ก การคุกคามของความ รุนแรง การละเมิดสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา	เนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ไม่เหมาะสมกับ เด็ก หรือเนื้อหาที่ส่งเสริม ความรุนแรงหรือการ ทำร้ายตนเองและ การกลั่นแกล้งทาง อินเทอร์เน็ต	เนื้อหาที่เป็นการใช้ ถ้อยคำไม่เหมาะสม หยาบคาย รบกวอน หรือทำให้เข้าใจผิด
มาตรา ในการ ควบคุม	ควบคุมโดยกฎหมาย อาญาและกฎหมาย แพ่ง และ คำสั่ง อีคอมเมิร์ซ	อยู่ภายใต้ข้อกำหนด ในการให้บริการ	อยู่ภายใต้ข้อกำหนด ในการให้บริการ

ซึ่งในมาตรา 12-15 ของกฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC อันเป็นลักษณะของการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ และข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ ว่าผู้ให้บริการจะต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริการ แต่ในขณะเดียวกันผู้ให้บริการก็อาจสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องการยกเว้นจากความรับผิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่จัดเก็บหรือส่งผ่านแพลตฟอร์มได้ หากการบริการดังกล่าวอยู่ภายใต้มาตรการที่กฎหมายระบุไว้ โดยสามารถแยกได้ตามประเภทของการให้บริการ⁴¹

⁴¹ รัฐสภา จุริมาศ, (2564) การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของตัวกลางทางอินเทอร์เน็ตของกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ข้อยกเว้นความรับผิดในรูปแบบการบริการ Mere conduit⁴²

ในรูปแบบการบริการ Mere conduit ผู้ให้บริการจะได้รับการยกเว้นจากความรับผิดในกรณีที่ผู้ให้บริการไม่ได้กระทำการใด ๆ โดยผู้ให้บริการเป็นเพียงแค่ช่องทางในการส่งข้อมูลในเครือข่ายการสื่อสาร หรือเพียงแค่ให้สิทธิในการเข้าถึงเครือข่ายการสื่อสาร⁴³ ซึ่งประเทศสมาชิกนั้นจะต้องรับประกันว่าผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดและมีผลบังคับใช้ต่อผู้ให้บริการ หากเข้าเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิด ดังนี้⁴⁴

- (a) ผู้ให้บริการไม่ได้เป็นผู้เริ่มต้นในการถ่ายโอนข้อมูล กล่าวคือผู้ให้บริการไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจที่จะดำเนินการส่งข้อมูลดังกล่าว
- (b) ผู้ให้บริการไม่ได้เป็นผู้เลือกผู้รับข้อมูล
- (c) ผู้ให้บริการไม่ได้เลือก หรือแก้ไขข้อมูล หรือปรับเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่ในการส่ง

การกระทำของผู้ให้บริการที่อ้างถึงในข้างต้นอาจรวมถึงการจัดเก็บฐานข้อมูลอัตโนมัติและการเก็บฐานข้อมูลชั่วคราวที่ส่งเข้ามา ตรวจสอบหาที่ข้อมูลที่ส่งมาดังกล่าวมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการส่งในข้อมูลให้แก่ผู้รับบริการ และมีเงื่อนไขว่าข้อมูลดังกล่าวที่ส่งผ่านผู้ให้บริการจะไม่ถูกเก็บไว้เป็นเวลานานเกินความจำเป็นอย่างไม่มีเหตุอันสมควร ผู้ให้บริการก็อาจไม่ต้องรับผิดต่อข้อมูลที่มีเนื้อหาผิดกฎหมาย⁴⁵

ข้อสังเกตของข้อยกเว้นความรับผิดมาตรา 12 นี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อระบบศาลหรือหน่วยงานทางปกครอง ตามกฎหมายของประเทศสมาชิกในการกำหนดให้ผู้ให้บริการยุติหรือระงับการป้องกันการละเมิด⁴⁶

⁴² Article 12, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

⁴³ CMS-law now. The E-commerce Directive, [https://www.cms-lawnow.com/ealerts/2002/04/the-e-commerce-directive?cc_lang=en#:~:text=The%20E%2Dcommerce%20Directive%202000,Union%20\(%22EEA%22\)](https://www.cms-lawnow.com/ealerts/2002/04/the-e-commerce-directive?cc_lang=en#:~:text=The%20E%2Dcommerce%20Directive%202000,Union%20(%22EEA%22).). accessed 1 May 2022.

⁴⁴ Article 12 (1), EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

⁴⁵ Article 12 (2), EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

⁴⁶ Article 12 (3), EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

5. ข้อยกเว้นความรับผิดในรูปแบบการบริการ Caching⁴⁷

ในรูปแบบการบริการ **Caching** ผู้ให้บริการนั้นจะไม่รับผิดชอบต่อการจัดเก็บฐานข้อมูลอัตโนมัติ และฐานข้อมูลชั่วคราวภายในเซิร์ฟเวอร์ หากข้อมูลนั้นถูกดำเนินการจัดเก็บโดยมีเพียงสาเหตุเดียว คือ เพื่อให้ทำการส่งข้อมูลไปยังผู้รับบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่การเก็บฐานข้อมูลในระยะยาวโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้ให้บริการอาจมีความผิดและไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ข้อยกเว้นความรับผิดนี้ ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับกรณีของ Mere conduit ในมาตรา 12 ซึ่งประเทศสมาชิกนั้นจะต้องรับประกันว่าผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดและมีผลบังคับใช้ต่อผู้ให้บริการ หากเข้าเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิด ดังนี้⁴⁸

- (a) ผู้ให้บริการไม่ได้เป็นผู้แก้ไขข้อมูลที่ได้ทำการจัดเก็บเอาไว้
- (b) ผู้ให้บริการได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลที่ได้กำหนดไว้
- (c) ผู้ให้บริการปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการปรับปรุงข้อมูลที่ได้กำหนดไว้
- (d) ผู้ให้บริการไม่ทำการแทรกแซงข้อมูลโดยผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งฐานข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลนั้น
- (e) ผู้ให้บริการจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อลบหรือปิดการเข้าถึงฐานข้อมูลที่เกิดขึ้น เมื่อได้รับรู้ว่าข้อมูลของผู้ใช้บริการซึ่งเป็นต้นทางของการส่งข้อมูลได้ลบข้อมูลดังกล่าวออกจากเครือข่าย หรือการเข้าถึงข้อมูลนั้นถูกปิดการใช้งาน โดยศาลหรือหน่วยงานทางปกครองที่ได้มีคำสั่งให้ถอดถอนไม่ให้มีสิทธิในการเก็บฐานข้อมูลดังกล่าว

ซึ่งมาตรานี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับในมาตรา 12 คือจะไม่ส่งผลกระทบต่อระบบศาลหรือหน่วยงานทางปกครอง ตามกฎหมายของประเทศสมาชิก ในการกำหนดให้ผู้ให้บริการยุติหรือระงับการป้องกันการละเมิด⁴⁹

⁴⁷ Article 13, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

⁴⁸ Article 13 (1), EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

⁴⁹ Article 13 (2), EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

6. ข้อยกเว้นความรับผิดในรูปแบบการบริการ Hosting⁵⁰

ในรูปแบบการบริการ **Hosting** กรณีที่ผู้ให้บริการให้บริการในลักษณะ Hosting ที่เป็นลักษณะการจัดเก็บฐานข้อมูล และไฟล์อื่น ๆ ที่ได้รับจากผู้รับบริการ เช่น การบริการในลักษณะการจัดหาพื้นที่เซิร์ฟเวอร์สำหรับเว็บไซต์ ผู้ให้บริการนั้น อาจไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

- (a) เมื่อผู้ให้บริการไม่ได้ทราบหรือควรทราบได้ว่าแท้จริงข้อมูลดังกล่าว ที่เก็บนั้น เป็นข้อมูลที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายใด ๆ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าเสียหายเช่นกัน หากผู้ให้บริการไม่อาจทราบได้ว่าข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะที่ผิดกฎหมายผู้ให้บริการก็ไม่จำเป็นต้องชดเชยค่าเสียหาย
- (b) เมื่อผู้ให้บริการได้ทราบหรือควรจะทราบว่าข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะที่ผิดกฎหมาย หากผู้ให้บริการได้ดำเนินการลบข้อมูลดังกล่าวหรือได้ปิดการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วแล้ว ผู้ให้บริการก็ย่อมพ้นความรับผิดอันเกิดขึ้น

2.2 การกำหนดการกำกับดูแลของกฎระเบียบสหภาพยุโรป ว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation)

ลักษณะขอบเขตของการกำกับควบคุมของกฎระเบียบสหภาพยุโรป ว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) นี้ มุ่งเน้นไปที่การกำกับดูแลแพลตฟอร์มที่มีลักษณะสำคัญของบริการ ในรูปแบบของการให้บริการในลักษณะสื่อกลางหรือที่เรียกว่าผู้ให้บริการตัวกลางอินเทอร์เน็ตแก่ทั้งผู้ใช้งาน ซึ่งภาระผูกพันที่กำหนดโดย

⁵⁰ Article 14, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

ระเบียบ P2B บนแพลตฟอร์มออนไลน์นี้มีการควบคุมอยู่ด้วยกันหลายประการ⁵¹ เช่น การเพิ่มมาตรการความโปร่งใสที่เกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขสำหรับผู้ให้บริการทางธุรกิจของแพลตฟอร์มออนไลน์ ภาระหน้าที่ในการให้คำชี้แจงและเหตุผลโดยละเอียดสำหรับการตัดสินใจระงับหรือยุติบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจ ภาระผูกพันสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นผู้ขายสินค้า ภาระหน้าที่สำหรับแพลตฟอร์มในการอธิบายการเข้าถึงต่อผู้ประกอบธุรกิจต่อข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลอื่น ๆ ผ่านการให้บริการของแพลตฟอร์ม ภาระผูกพันในการจัดตั้งระบบการจัดการข้อร้องเรียนภายในที่มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการระงับข้อพิพาทนอกศาล การห้ามการกระทำที่ไม่เป็นธรรมบางอย่างของแพลตฟอร์ม เช่น การระงับ การยกเลิก หรือการจำกัดบัญชีโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน เช่นเดียวกับการไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดและเงื่อนไข เป็นต้น

ซึ่งระเบียบ P2B ดังกล่าวมักมีลักษณะที่ใช้กับทุกแพลตฟอร์มที่ให้บริการแก่ผู้ประกอบธุรกิจในสหภาพยุโรป โดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งที่ตั้งของแพลตฟอร์มในความเป็นจริง หากผู้ใช้งานหรือผู้ประกอบธุรกิจจัดตั้งขึ้นหรืออาศัยอยู่ในสหภาพยุโรปและใช้แพลตฟอร์มเพื่อเสนอสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภคในสหภาพยุโรป แพลตฟอร์มดังกล่าวจะถูกกำกับดูแลโดยระเบียบ P2B⁵² อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับระเบียบ P2B กับความสัมพันธ์กับกฎหมายอื่น เนื่องจากระเบียบ P2B มีผลบังคับใช้เพิ่มเติมจากกฎหมายประเทศสมาชิกหรือกฎหมายยุโรปที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายสัญญา กฎหมายการแข่งขัน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น ในบางกรณีอาจต้องมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับกฎหมายอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อกำหนดว่าระเบียบ P2B สามารถใช้ได้หรือไม่ได้ในขอบเขตใด เช่น กฎหมายสัญญา จะได้รับผลกระทบจากกฎระเบียบ P2B หรือไม่

⁵¹ Debandt, *The EU Platform-to-Business Regulation now applies*, <https://www.debandt.eu/en/node/396>. accessed 1 May 2022.

⁵² Dacbeachcroft, *The Platform to Business Regulation (the “P2B Regulation”) – why worry?* <https://www.dacbeachcroft.com/en/gb/articles/2020/august/the-platform-to-business-regulation-the-p2b-regulation-why-worry/>. accessed 1 May 2022.

1. คำนิยามหรือคำอธิบายตามกฎหมายระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation)

ภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) ซึ่งเป็นระเบียบฉบับแรกของสหภาพยุโรปที่ใช้ในการกำกับดูแลแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยเหตุนี้ระเบียบดังกล่าวจึงมีการกำหนดคำนิยามต่าง ๆ เอาไว้เพื่อใช้ในการตีความต่าง ๆ และกำหนดให้ถือตามความหมายดังที่ได้อธิบายไว้ ดังนี้⁵³

- (1) ผู้ประกอบทางธุรกิจ หมายถึง บุคคลใด ๆ ที่ทำหน้าที่ในเชิงพาณิชย์หรือทางวิชาชีพ หรือนิติบุคคลใด ๆ ที่เสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคผ่านบริการแพลตฟอร์มตัวกลางออนไลน์ เพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการค้า ธุรกิจ หรืออาชีพของตน
- (2) บริการแพลตฟอร์มตัวกลางออนไลน์ หมายถึง บริการตามข้อกำหนดทั้งหมดดังต่อไปนี้
 - (ก) เป็นบริการข้อมูลออนไลน์ตามความหมายของข้อ (b) ของมาตรา 1(1) ของ Directive (EU) 2015/1535 ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใด ๆ ที่จัดหาหรือเสนอให้บริการในลักษณะที่เป็นตัวกลางในทางออนไลน์แก่ผู้ประกอบธุรกิจ
 - (ข) ผู้ที่อนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเริ่มต้นการทำธุรกรรมโดยตรงระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคโดยไม่คำนึงถึงว่าธุรกรรมเหล่านั้นจะสิ้นสุดที่ได้

⁵³ Article 2, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

- (ค) ผู้ให้บริการแก่ผู้ประกอบการธุรกิจบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ประกอบการซึ่งนำเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค

2. ข้อกำหนดและเงื่อนไขอื่นๆ ตามกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation)

ภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการใช้งานที่เหมาะสมของตลาดภายใน โดยการวางกฎเกณฑ์เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ประกอบการของบริการแพลตฟอร์มตัวกลางออนไลน์และผู้ใช้เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือค้นหาออนไลน์ จะได้รับความโปร่งใส ความยุติธรรม และการแก้ไขที่เหมาะสม ซึ่งการบริการแพลตฟอร์มระหว่างผู้ประกอบการจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการของกฎหมายนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องข้อกำหนดภาวะต่างๆ ของแพลตฟอร์ม หากแพลตฟอร์มออนไลน์กระทำการใดๆ อันมีลักษณะที่ต้องห้ามตามกฎหมายก็ย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายกำหนด

โดยจะพิจารณาตามมาตรา 3 ในประเด็น “ข้อกำหนดและเงื่อนไข”⁵⁴ กฎหมายนั้นกำหนดว่า ในการให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์หากผู้ให้บริการต้องการกำหนดข้อกำหนดหรือเงื่อนไขใดๆ ข้อกำหนดและเงื่อนไขเหล่านั้น

1. จะต้องถูกร่างด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
2. ผู้ประกอบการจะต้องสามารถเข้าถึงผู้ให้บริการได้ง่ายในทุกขั้นตอนของความสัมพันธ์ทางการค้ากับผู้ให้บริการ รวมถึงในระยะก่อนทำสัญญา

⁵⁴ Article 3, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

3. ผู้ให้บริการต้องกำหนดเหตุผลสำหรับการตัดสินใจระงับหรือยุติหรือกำหนดข้อจำกัดประเภทอื่นใด ทั้งหมดหรือบางส่วน ในการให้บริการออนไลน์แก่ผู้ประกอบการกิจอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ดี หากผู้ให้บริการต้องการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดหรือเงื่อนไขใด ๆ ผู้ให้บริการก็มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการกิจทราบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เสนอในข้อกำหนดและเงื่อนไขนั้น ซึ่งระยะเวลาการแจ้งนั้นต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน หากผู้ประกอบการกิจต้องการที่บอกเลิกสัญญากับผู้ให้บริการก็สามารถทำได้ก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่แจ้งให้ทราบ เว้นแต่จะมีสัญญาเป็นการเฉพาะที่มีระยะเวลาสั้นกว่านั้น และกฎหมายยังกำหนดอีกว่าข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งไม่เป็นไปตามข้อกำหนดตามที่กล่าวมา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ดำเนินการโดยผู้ให้บริการซึ่งขัดต่อบทบัญญัติจะเป็นโมฆะ

ประกอบกับมาตรา 4 ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับ “ข้อจำกัด การระงับ และการยกเลิก”⁵⁵ ในกรณีที่ผู้ให้บริการตัดสินใจที่จะจำกัดหรือระงับการให้บริการของตนแก่ผู้ประกอบการกิจที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการ ผู้ให้บริการมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงเหตุผลก่อนการยกเลิก ให้ผู้ประกอบการกิจทราบอย่างน้อย 30 วัน ก่อนการยกเลิกจะมีผล ซึ่งในกรณีของการจำกัด การระงับ หรือการยกเลิก ผู้ให้บริการจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการกิจชี้แจงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ในกระบวนการจัดการข้อร้องเรียนภายในตามมาตรา 11⁵⁶ เนื่องจากในมาตรา 11 เป็นข้อกำหนดที่กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องจัดให้มีระบบภายในสำหรับข้อร้องเรียนของผู้ประกอบการกิจ ซึ่งระบบการจัดการข้อร้องเรียนภายในนั้นจะต้องสามารถเข้าถึงได้ง่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งจะต้องอยู่บนหลักการของความโปร่งใสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น การร้องเรียนเกี่ยวกับการที่ผู้ประกอบการกิจถูกกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือปัญหาทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องโดยตรง

⁵⁵ Article 4, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

⁵⁶ Article 11, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business

กับการให้บริการออนไลน์และที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ร้องเรียน เป็นต้น

รวมถึงในกรณีมาตรา 8 ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับ “เงื่อนไขในสัญญาโดยเฉพาะ”⁵⁷ เพื่อให้แน่ใจว่าความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างผู้ให้บริการและผู้ประกอบธุรกิจได้รับการดำเนินการโดยสุจริตและอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่เป็นธรรม ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องไม่ทำการเปลี่ยนแปลงย้อนหลังในข้อกำหนดและเงื่อนไขของสัญญา เว้นแต่การปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับอื่น หรือเมื่อการเปลี่ยนแปลงย้อนหลังเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบธุรกิจ และต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อกำหนดและเงื่อนไข รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ผู้ประกอบธุรกิจสามารถยุติความสัมพันธ์ตามสัญญากับผู้ให้บริการได้

2.3 การกำหนดการกำกับดูแลของร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA)

ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) กำหนดว่าบริการดิจิทัลนั้นครอบคลุมการบริการหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นบริการออนไลน์ขนาดใหญ่ ตั้งแต่เว็บไซต์ธรรมดาไปจนถึงการบริการโครงสร้างทางอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มออนไลน์ ตัวอย่างเช่น ตลาดออนไลน์ แพลตฟอร์มแบ่งปันเนื้อหา แอปสตรีมมิ่ง แพลตฟอร์มการท่องเที่ยวออนไลน์ แพลตฟอร์มที่พัก ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้รับจดทะเบียนโดเมน บริการคลาวด์ เว็บไซต์ตั้ง แพลตฟอร์มเศรษฐกิจความร่วมมือ และแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้นการบริการดิจิทัลทั้งหมดที่ดำเนินธุรกิจในสหภาพยุโรปต้องอยู่ภายใต้กฎหมายบริการดิจิทัล ไม่ว่าจะธุรกิจจะก่อตั้งขึ้นที่ใด แต่อย่างไรก็ดี ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ดังกล่าว ไม่ได้กำหนดวิธีการควบคุมในลักษณะขึ้นทะเบียนหรือระบบการขออนุญาตเป็นการเฉพาะ แต่เป็นการกำหนดธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์รายนั้น ๆ ไป หากการบริการดังกล่าว

users of online intermediation services.

⁵⁷ Article 8, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) กำหนดไว้ในประเภทนั้น ธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นก็ต้องปฏิบัติตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ฉบับนี้ โดยแพลตฟอร์มออนไลน์ในลักษณะทั่วไปนั้นมีลักษณะ คือผู้ให้บริการในลักษณะโฮสติ้ง (hosting) ตามมาตรา 2(d) ที่ได้ทำตามคำขอของผู้รับบริการ โดยจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลไปยังสาธารณะเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้⁵⁸ นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดค่านิยามของอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ (online interface) ให้หมายถึงซอฟต์แวร์ใด ๆ รวมถึงเว็บไซต์หรือส่วนหนึ่งของเว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน รวมถึงแอปพลิเคชันมือถือ⁵⁹ อีกทั้งคำว่า “ผู้ค้า” ที่อยู่ในบริการแพลตฟอร์มนั้น หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นกิจการส่วนตัวหรือสาธารณะ รวมถึงการกระทำผ่านบุคคลที่ได้กระทำการแทนในชื่อของเจ้าของกิจการ เพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าหรือธุรกิจ⁶⁰

แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าลักษณะของแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ คือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ให้บริการแก่ผู้รับบริการโดยมีการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนในสหภาพเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน ซึ่งคำนวณตามวิธีการที่กำหนดของคณะกรรมการ ซึ่งผู้ประสานงานบริการดิจิทัลของสถานประกอบการต้องตรวจสอบอย่างน้อยทุก ๆ 6 เดือนว่าจำนวนผู้รับบริการที่ใช้งานรายเดือนโดยเฉลี่ยในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตนเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน⁶¹

⁵⁸ Article 2 (h), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC.

⁵⁹ Article 2 (k), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁶⁰ Article 2 (e), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁶¹ Article 25, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะดังกล่าวเป็นการกำกับดูแลแบบบังคับหรือที่เรียกว่า มาตรการกำกับดูแลภายหลัง ซึ่งเป็นข้อกำหนดให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เข้าลักษณะ เงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายนั้น

กฎหมายเกี่ยวกับการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ของสหภาพยุโรป⁶²เกิดขึ้น จากหลักการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ให้บริการและผู้ให้บริการในทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความยุติธรรมเพื่อสร้างการแข่งขันที่เท่าเทียมกัน สำหรับธุรกิจ และการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ให้บริการดิจิทัล ด้วยเหตุนี้ สหภาพยุโรปจึงเห็นถึงความจำเป็นในการให้ความชัดเจนทางกฎหมายสำหรับ แพลตฟอร์มออนไลน์และผู้ให้บริการในการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานอันเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการที่ผู้ใช้บริการเรียกร้องให้มีการออก กฎหมายที่สอดคล้องเพื่อจัดการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายในทางออนไลน์ การควบคุม เนื้อหา และการกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจนสำหรับแพลตฟอร์มต่อหน่วยงาน ต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ในประเด็นของการกำหนด หลักการควบคุมของการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะทั้งด้านแพลตฟอร์ม ออนไลน์ โซเชียลเน็ตเวิร์ค แพลตฟอร์มแบ่งปันเนื้อหา แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์ม การเดินทางและที่พักออนไลน์ ร่างกฎหมายนี้ไม่ได้มีการควบคุมเรื่องใดไว้ เป็นการเฉพาะเป็นการพิเศษ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะการควบคุม แพลตฟอร์มออนไลน์ในภาพรวมหลายประการ เช่น การควบคุมเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย การควบคุมความรับผิดและช้อยกเว้นความรับผิดของแพลตฟอร์มออนไลน์ การควบคุมสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือของปลอม การควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่มีต่อผู้ค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตน การควบคุมในการรายงานความโปร่งใส สำหรับผู้ให้บริการตัวกลาง ระบบจัดการเรื่องร้องเรียนภายใน การระงับข้อพิพาท นอกศาล เขตอำนาจศาล ผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายและผู้ประสานงาน บทลงโทษ เป็นต้น โดยจะครอบคลุมแพลตฟอร์มออนไลน์ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น ขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่

⁶² Article 1, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

1. คำนิยามหรือคำอธิบายตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA)

ในกรณีตามมาตรา 2 ของร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ที่จะมี การบังคับใช้ทั่วสหภาพยุโรป ได้กำหนดคำนิยามหรือคำอธิบายของคำศัพท์ ตามกฎหมายนี้เอาไว้ ซึ่งในการตีความต่าง ๆ ตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) กำหนดให้ถือตามความหมายดังที่ได้อธิบายไว้ ดังนี้⁶³

คำนิยามในส่วนของผู้ให้บริการหรือตัวกลางที่ถูกละเมิดไว้ใน มาตรา 2 (d) ตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล หมายถึง “ผู้ให้บริการตัวกลาง” การบริการอย่างหนึ่ง อย่างไม่ได้ในบริการต่อไป⁶⁴

1. การบริการในรูปแบบ “mere conduit” หมายถึง การบริการที่ประกอบด้วย “การส่งข้อมูลในเครือข่ายการสื่อสารให้แก่ผู้รับบริการ” (บริการส่ง) และ “การอนุญาตในการเข้าถึงเครือข่ายการสื่อสาร” (บริการการเข้าถึง)
2. การบริการในรูปแบบ “caching” หมายถึง การบริการส่งข้อมูลในเครือข่าย ที่ได้รับจากผู้รับบริการ โดยจะทำการจัดเก็บสำเนาของข้อมูลดังกล่าว ไว้ภายในเซิร์ฟเวอร์ และยังเป็นกรอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง ข้อมูลของผู้ใช้บริการ
3. การบริการในรูปแบบ “hosting” หมายถึง การบริการรูปแบบที่ผู้ให้บริการ ได้จัดเก็บฐานข้อมูล และไฟล์อื่น ๆ ไว้กับเว็บเซิร์ฟเวอร์ของผู้ให้บริการ ที่ได้รับจากผู้ใช้บริการ ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลแบบถาวร (extended)

⁶³ Article 2, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁶⁴ Article 2 (d), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

ในส่วนการบริการลักษณะ “แพลตฟอร์มออนไลน์” ตามมาตรา 2 (h) หมายถึง ผู้ให้บริการในลักษณะโฮสติ้ง (hosting) ตามมาตรา 2(d) ที่ได้ทำตามคำขอของผู้รับบริการ โดยจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลไปยังสาธารณะเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้⁶⁵ นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดคำนิยามของอุปกรณ์เชื่อมต่อการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ (online interface) ให้หมายถึงซอฟต์แวร์ใด ๆ รวมถึงเว็บไซต์หรือส่วนหนึ่งของเว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน รวมถึงแอปพลิเคชันมือถือ⁶⁶ อีกทั้งคำว่า “ผู้ค้า” ที่อยู่ในการบริการแพลตฟอร์มนั้น หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นกิจการส่วนตัวหรือสาธารณะ รวมถึงการกระทำผ่านบุคคลที่ได้กระทำการแทนในชื่อของเจ้าของกิจการ เพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าหรือธุรกิจ⁶⁷

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ได้กำหนดเกี่ยวกับคำนิยามของผู้ให้บริการและลักษณะของการให้บริการอย่างแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ตามกฎหมายนั้นหมายถึงใครและมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอย่างไร ซึ่งจะสอดคล้องกับการตรวจสอบวิเคราะห์ผู้ให้บริการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมายว่าบุคคลหรือองค์กรนั้น ถือเป็นผู้ให้บริการที่มีบทบาทกำหนดเรื่องความรับผิดชอบหรือไม่ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความยุติธรรมสำหรับผู้ประกอบธุรกิจในทางออนไลน์

⁶⁵ Article 2 (h), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁶⁶ Article 2 (k), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁶⁷ Article 2 (e), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

2. มาตรการในการควบคุมเนื้อหาที่ผิดกฎหมายของแพลตฟอร์มออนไลน์

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัลจะถูกบัญญัติจะถูกระบุไว้ในส่วนที่ 2 และ 3 ของกฎหมายนี้ ในหัวข้อ “ข้อกำหนดเพิ่มเติมที่บังคับใช้กับผู้ให้บริการโฮสติ้ง รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์” และ “ข้อกำหนดเพิ่มเติมที่ใช้กับแพลตฟอร์มออนไลน์” ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับหน้าที่แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ดังจะอธิบายได้ในมาตรา 17 ประเด็นเรื่องของการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนภายใน ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) กำหนดว่าแพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องจัดให้มีการเข้าถึงระบบการข้อร้องเรียนภายในที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์และไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งข้อร้องเรียนที่มีความแม่นยำเพียงพอและมีหลักฐานเพียงพอ และแพลตฟอร์มออนไลน์ต้องจัดการข้อร้องเรียนที่ส่งมาผ่านระบบจัดการข้อร้องเรียนภายในของตนอย่างทัน่วงทีและเป็นกลาง อีกทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบโดยไม่ชักช้าถึงการตัดสินใจที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียน อย่างเช่นการตัดสินใจลบหรือปิดการเข้าถึงข้อมูล การตัดสินใจระงับหรือยุติการให้บริการ ทั้งหมดหรือบางส่วนแก่ผู้ใช้บริการตัดสินใจระงับหรือยกเลิกบัญชีของผู้ใช้บริการ⁶⁸

นอกจากนี้ประเด็นในเรื่องของมาตรการและการป้องกันตามมาตรา 20 โดยแพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องระงับการให้บริการต่อเนื้อหาที่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจนตามระยะเวลาที่เหมาะสมหลังจากที่ได้ออกคำเตือนล่วงหน้าแก่ผู้ใช้บริการแล้ว และคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและสถานการณ์ที่ชัดเจนจากข้อมูลที่มีอยู่ในแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น จำนวนที่แน่นอนของรายการที่มีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจนหรือข้อร้องเรียน ความรุนแรงของ

⁶⁸ Article 17, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

การใช้ในทางที่ผิดและผลที่ตามมา ความตั้งใจของผู้ใช้บริการหรือผู้ร้องเรียน เป็นต้น⁶⁹ รวมทั้งประเด็นของการแจ้งความสงสัยว่าการกระทำผิดกฎหมายดังกล่าวมีความผิดทางอาญา ในกรณีที่แพลตฟอร์มออนไลน์รับรู้ถึงข้อมูลใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความสงสัยว่ามีความผิดทางอาญาร้ายแรงที่เกี่ยวข้อง เช่น ภัยคุกคามต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลเกิดขึ้น กำลังเกิดขึ้น หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น แพลตฟอร์มออนไลน์มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้บังคับใช้กฎหมายทราบโดยทันที หรือหน่วยงานตุลาการของประเทศสมาชิกหรือประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยนั้นและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีอยู่⁷⁰

3. การกำหนดความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของแพลตฟอร์มออนไลน์⁷¹

ภายใต้ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ในการบริการทางดิจิทัลทั้งหมดที่ดำเนินธุรกิจในสหภาพยุโรปไม่ว่าธุรกิจจะก่อตั้งขึ้นที่ใด หรือแม้แต่บริษัทขนาดเล็กและบริษัทขนาดใหญ่ จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการของร่างกฎหมายนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการกำหนดความรับผิด หากแพลตฟอร์มออนไลน์กระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่ต้องห้ามตามกฎหมายก็ย่อมมีความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเมื่อกล่าวถึงลักษณะของการบริการรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ว่าการบริการในรูปแบบใดที่มีลักษณะตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยจะพิจารณาตามมาตรา 2 (h) ของร่างกฎหมายบริการดิจิทัลว่ารูปแบบของแพลตฟอร์มออนไลน์ หมายถึงผู้ให้บริการในลักษณะโฮสติ้ง (hosting) ด้วยเหตุนี้

⁶⁹ Article 20 REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁷⁰ Article 21, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁷¹ Article 3, Article 4, Article 5, Article 8, Article 9, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

อาจกล่าวได้ว่าผู้ให้บริการในรูปแบบโฮสติ้งหรือการบริการรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์มีลักษณะของการบริการเช่นเดียวกับที่กฎหมายได้กำหนดไว้

การบริการดังกล่าวนี้มีลักษณะของข้อกำหนดความรับผิดที่ถูกระบุไว้ในมาตรา 5 อธิบายได้ว่าเมื่อมีการให้บริการอันประกอบด้วยการจัดเก็บข้อมูลที่ใช้บริการให้ไว้ โดยทั่วไปผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบต่อข้อมูลที่เก็บไว้ตามคำขอของผู้ใช้บริการ แต่หากแพลตฟอร์มผู้ให้บริการรู้เกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเนื้อหาในแพลตฟอร์มมีลักษณะที่ผิดกฎหมายและยังปล่อยให้มีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ การมีลักษณะเนื้อหาของผู้ก่อการร้ายในแพลตฟอร์ม เนื้อหาเกี่ยวกับการล่อลวงละเมิดทางเพศเด็ก หรือคำพูดแสดงความเกลียดชังที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งผลิตภัณฑ์บางอย่างที่ผิดกฎหมายในแพลตฟอร์มออนไลน์ก็อาจมีความรับผิด แต่ก็ต้องประกอบกับการที่ผู้ให้บริการนั้นต้องทราบถึงเท็จจริงหรือสถานการณ์ในการกระทำความผิดมีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนอีกด้วย⁷² รวมถึงหากมีการกระทำที่ผิดกฎหมายตามข้างต้นและผู้ให้บริการไม่ได้ดำเนินการอย่างรวดเร็วเพื่อลบหรือปิดการเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย⁷³ ผู้ให้บริการที่มีลักษณะที่เข้าหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดผู้ให้บริการก็ย่อมมีความรับผิดต่อการกระทำความผิดของผู้ที่กระทำผิด

นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องของมาตรการการปกป้องผู้รับบริการจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือของปลอมซึ่งเป็นหนึ่งในความรับผิดของผู้ให้บริการตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) โดยกฎหมายนี้กำหนดให้วิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้ดำเนินการทั้งหมดในแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อต่อต้านสินค้าผิดกฎหมาย โดยจะกำหนดให้แพลตฟอร์มมีขั้นตอนเกี่ยวกับการบังคับสำหรับการนำสินค้าผิดกฎหมายออกจากแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยเหตุนี้จะทำให้แพลตฟอร์มดังกล่าว

⁷² Article 5 (1) (a), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁷³ Article 5 (1) (b), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โปร่งใส และน่าเชื่อถือสำหรับผู้บริโภค และกีดกันผู้ค้าที่ใช้แพลตฟอร์มอย่างไม่เหมาะสมจากการขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าลอกเลียนแบบ และแพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องมีการจัดการระบบการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดระเบียบในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตน เช่น ระบบของผู้รายงานปัญหา สำหรับเจ้าของแบรนด์ที่รายงานเกี่ยวกับสินค้าลอกเลียนแบบตน ระบบดังกล่าวอาจทำเครื่องหมายต่อสินค้าที่ต้องสงสัย ซึ่งจะเป็นการกำจัดสินค้าลอกเลียนแบบได้เร็วและง่ายขึ้น หรือการสุ่มตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการได้รับการระบุว่าผิดกฎหมายในฐานข้อมูลและดำเนินการตามความเหมาะสม รวมทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องได้รับการประเมิน ซึ่งจะรวมถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อสินค้าผิดกฎหมายบนแพลตฟอร์มของตน และการตรวจสอบประจำปี

ข้อสังเกต ตามที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ความรับผิดชอบที่เกิดจากเนื้อหาที่ผิดกฎหมายแล้วนั้นก็อาจมีข้อกำหนดเพิ่มเติมที่บังคับใช้กับผู้ให้บริการโฮสติ้งหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่อธิบายไว้ในมาตรา 14 ประเด็นในเรื่องของกลไกการแจ้งและการดำเนินการ ผู้ให้บริการจะต้องวางกลไกเพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานใด ๆ สามารถแจ้งเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลที่เห็นว่าเป็นเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย โดยกลไกเหล่านั้นจะต้องเข้าถึงได้ง่ายและอนุญาตให้ยื่นคำบอกกล่าวด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้⁷⁴

โดยจะเกี่ยวเนื่องกับมาตรา 19 ที่แพลตฟอร์มออนไลน์ต้องใช้มาตรการทางเทคนิคตามที่มีการระบุไว้เพื่อให้แน่ใจว่าคำบอกกล่าวที่ส่งโดยผู้รายงานปัญหาผ่านกลไกที่อ้างถึงในมาตรา 14 และผู้ประสานงานบริการแพลตฟอร์มจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบถึงชื่อ ที่อยู่ และที่อยู่ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานที่ได้รับจากผู้รายงาน และคณะกรรมการต้องเผยแพร่ข้อมูลในฐานข้อมูลที่ได้รับมาโดยเปิดเผยต่อสาธารณะและทำให้ฐานข้อมูลเป็นปัจจุบัน⁷⁵

⁷⁴ Article 14 , REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market For Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁷⁵ Article 19, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

กรณีของการแจ้งความสงสัยว่ามีความผิดทางอาญาตามที่ระบุไว้ในมาตรา 21 ในกรณีที่แพลตฟอร์มออนไลน์รับรู้ถึงข้อมูลใดที่ก่อให้เกิดความสงสัยว่ามีความผิดทางอาญาร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล ทั้งเกิดขึ้นแล้ว กำลังเกิดขึ้น หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้ผู้ให้บริการ มีหน้าที่แจ้งให้ผู้บังคับใช้กฎหมายทราบโดยทันที หรือหน่วยงานตุลาการของประเทศสมาชิกหรือประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยผู้ให้บริการและ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีอยู่⁷⁶

อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ไม่ได้มีเพียงการระบุว่ากระทำได้ที่มีลักษณะที่ผิดกฎหมาย แต่กฎหมายก็ได้มีมาตรการคุ้มครองผู้ให้บริการ โดยการมีเงื่อนไขบางประการในการยกเว้นความรับผิดที่เกิดขึ้นของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์เอาไว้ในมาตรา 5 กล่าวคือ หากผู้ให้บริการนั้นแสดงให้เห็นได้ว่าตนไม่ทราบหรือไม่รู้เกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายเป็นการกระทำที่ไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน หรือเมื่อผู้ให้บริการได้รับรู้หรือความทราบเกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายดังกล่าว แต่ได้มีการดำเนินการอย่างรวดเร็วเพื่อลบหรือปิดการเข้าถึงเนื้อหาที่ผิดกฎหมายนั้น ผู้ให้บริการก็อาจหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าว⁷⁷ และนอกจากการที่ผู้ให้บริการได้เห็นถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายดังกล่าว หากมีคำสั่งให้ดำเนินการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายผู้ให้บริการก็มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเช่นกัน ตามมาตรา 8 เมื่อผู้ให้บริการได้รับคำสั่งให้ดำเนินการกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ซึ่งออกโดยหน่วยงานตุลาการหรือผู้บริหารระดับประเทศที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของสหภาพยุโรปหรือกฎหมายในประเทศโดยสอดคล้องกับกฎหมายของ

⁷⁶ Article 21, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁷⁷ Article 5, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

สหภาพยุโรป ผู้ให้บริการก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่มอบให้โดยไม่ชักช้าตามที่ระบุ และภายในช่วงเวลาที่กำหนดให้ดำเนินการ โดยในคำสั่งอาจประกอบด้วย องค์ประกอบต่อไปนี้ คำชี้แจงและเหตุผลที่อธิบายว่าเหตุใดข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย โดยอ้างอิงถึงข้อกำหนดเฉพาะของสหภาพยุโรป หรือกฎหมายระดับประเทศที่มีการละเมิด ข้อมูลเพิ่มเติมที่ช่วยให้สามารถระบุ เนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ ข้อมูลเกี่ยวกับการขอใช้สำหรับผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่ให้เนื้อหา ขอบเขตของคำสั่งบนพื้นฐานของกฎหมายที่ใช้บังคับของ สหภาพยุโรปและกฎหมายภายในประเทศ ตามหลักการทั่วไปของกฎหมายระหว่าง ประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องไม่เกินความจำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นต้น⁷⁸

ทั้งนี้ในประเด็นเกี่ยวกับมาตรการการจัดการกับเนื้อหาที่เป็นอันตราย แต่ไม่ผิดกฎหมาย โดยหลักการแล้วเนื้อหาที่เป็นอันตรายไม่ควรได้รับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายนี้จะกำหนดมาตรการ เพื่อลบหรือสนับสนุนการลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมายเท่านั้น โดยคำนึงถึงเสรีภาพ ในการแสดงออกอย่างเต็มที่ เช่น การบิดเบือนข้อมูล การหลอกลวง ข้อมูลที่เป็นภัยอันตรายแก่สังคมซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้รับบริการ

4. หน้าที่ของแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีต่อผู้ค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตน

นอกจากร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) จะมีการกำหนดมาตรการ ในการควบคุมเนื้อหาที่ผิดกฎหมายของแพลตฟอร์มออนไลน์ ร่างกฎหมาย ฉบับนี้ยังมีการกำหนดวิธีการควบคุมเกี่ยวกับหน้าที่ของแพลตฟอร์มออนไลน์ ในการตรวจสอบผู้ค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตนที่ระบุไว้ในมาตรา 22 กล่าวคือ ในกรณีที่แพลตฟอร์มออนไลน์จะอนุญาตให้ผู้ค้าทำสัญญาทางไกล กับผู้บริโภคได้ ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตน

⁷⁸ Article 8, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

มีรายละเอียดครบถ้วน เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และที่อยู่อีเมลของผู้ค้า
สำเนาเอกสารระบุตัวตนของผู้ค้าหรือบัตรประจำตัวอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่
กำหนดไว้ รายละเอียดบัญชีธนาคาร ในกรณีที่ผู้ค้าจดทะเบียนในทะเบียนการค้า
หรือทะเบียนสาธารณะจะต้องมีหมายเลขทะเบียน เป็นต้น และเมื่อได้รับข้อมูล
ดังกล่าว แพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องประเมินตามสมควรว่าข้อมูลที่อ้างนั้นเชื่อถือได้
หรือไม่ ผ่านการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ หากข้อมูลใด ๆ ที่ได้รับจากผู้ค้านั้นไม่ถูกต้อง
หรือไม่สมบูรณ์ แพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องขอให้ผู้ค้าแก้ไขข้อมูลใหม่เท่าที่จำเป็น
เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลทั้งหมดถูกต้องและครบถ้วน โดยไม่ชักช้าหรือภายในระยะเวลา
ที่กำหนด และในกรณีที่ผู้ค้าไม่แก้ไขหรือไม่กรอกข้อมูลนั้นให้ครบถ้วน แพลตฟอร์ม
ออนไลน์มีหน้าที่จะต้องระงับการให้บริการแก่ผู้ค้าจนกว่าจะมีการปฏิบัติตามคำขอ
นอกจากนี้ แพลตฟอร์มออนไลน์จะต้องจัดเก็บข้อมูลที่ได้รับมาอย่างปลอดภัย
ตลอดระยะเวลาของสัญญากับผู้ค้า และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลที่สามหรือ
อาจเปิดเผยข้อมูลได้แต่เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับที่ออกโดย
หน่วยงานผู้มีอำนาจของประเทศ เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวของผู้ค้าเป็นข้อมูล
ส่วนบุคคลอันเป็นความลับ หากไม่มีเหตุผลตามกฎหมายอันสมควรแพลตฟอร์ม
ออนไลน์ก็มีหน้าที่ต้องเก็บรักษาเอาไว้โดยไม่เผยแพร่ต่อบุคคลอื่นใด⁷⁹

5. ภาระหน้าที่ในการรายงานความโปร่งใสสำหรับผู้ให้บริการ แพลตฟอร์มออนไลน์

ภายใต้หลักการตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ที่จะเป็นกฎหมาย
เกี่ยวกับการบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ทั่วทั้งสหภาพยุโรป ซึ่งเกิดขึ้นจาก
หลักการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในทางออนไลน์ และ
เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความยุติธรรมสำหรับผู้ประกอบธุรกิจในทางออนไลน์
ด้วยเหตุนี้ ร่างกฎหมายนี้จึงได้มีมาตรการกำหนดภาระหน้าที่ในการรายงาน

⁷⁹ Article 22, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive
2000/31/EC

ความโปร่งใสที่เกี่ยวข้องกับการลบและการปิดการใช้งานข้อมูลที่เป็นเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือขัดต่อข้อกำหนดและเงื่อนไขของผู้ให้บริการ โดยใช้บังคับกับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ทุกรายตามมาตรา 13 และยังรวมถึงภาระหน้าที่ในการรายงานสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาออนไลน์ เพื่อให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ตามมาตรา 24 แม้ว่าโดยหลักการแล้ว การเคารพเสรีภาพในการทำสัญญาของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มเป็นสิ่งที่ควรพึงปฏิบัติแต่อย่างไรก็ตาม ควรจะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์บางประการเกี่ยวกับเนื้อหาการใช้งาน และการบังคับใช้ข้อกำหนดและเงื่อนไขของผู้ให้บริการเหล่านั้น เพื่อความโปร่งใสในการคุ้มครองผู้บริโภคและการหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีในแง่ของความรับผิดชอบและภาระผูกพันเฉพาะของแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่อาจมีประเด็นเพิ่มเติมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และการสื่อสารข้อมูลภายใต้ร่างกฎหมายนี้

ดังปรากฏในมาตรา 13 ซึ่งอธิบายภาระผูกพันในการรายงานความโปร่งใสสำหรับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มได้ว่า ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต้องเผยแพร่รายงานที่ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และมีรายละเอียดอย่างน้อยปีละครั้ง เกี่ยวกับบารกัณฑ์กรองเนื้อหาที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรายงานนั้นจะต้องรวมถึงข้อมูลต่อไปนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคำสั่งที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐสมาชิกจำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวนคำบอกล่าวที่ส่งมาตามมาตรา 14 จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ถูกกล่าวหาว่าผิดกฎหมาย การดำเนินการใดๆ ที่ดำเนินการตามคำบอกล่าวโดยแยกความแตกต่างว่าการกระทำนั้นได้ดำเนินการตามกฎหมายหรือข้อกำหนดและเงื่อนไขของผู้ให้บริการ และเวลาเฉลี่ยที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ⁸⁰

นอกจากนี้ ตามมาตรา 24 ซึ่งอธิบายความโปร่งใสในการโฆษณาออนไลน์ได้ว่า แพลตฟอร์มออนไลน์ที่แสดงโฆษณาบนอินเทอร์เฟซออนไลน์ (Interface)

⁸⁰ Article 13, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้รับบริการสามารถระบุได้ สำหรับโฆษณาเฉพาะแต่ละรายการที่แสดงต่อผู้รับแต่ละราย ในลักษณะที่ชัดเจนและในเวลาจริงว่า ข้อมูลที่แสดงเป็นโฆษณา บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่แสดงโฆษณา ข้อมูลที่มีความหมายเกี่ยวกับพารามิเตอร์หลักที่ใช้ในการกำหนดผู้รับที่จะให้โฆษณาปรากฏ⁸¹

จากที่กล่าวมาร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) มีการแบ่งการกำกับดูแลใน 2 กลุ่มธุรกิจแพลตฟอร์ม กล่าวคือ ธุรกิจแพลตฟอร์มทั่วไปซึ่งได้อธิบายในข้างต้น ส่วนธุรกิจแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) มีการกำหนดวิธีการและการกำกับดูแลซึ่งในประเด็นและมีสาระสำคัญเพิ่มเติมที่แตกต่างกัน

ธุรกิจแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ภายใต้มาตรา 25 หมายถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ให้บริการแก่ผู้รับบริการโดยมีการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนในสหภาพเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน ซึ่งคำนวณตามวิธีการที่กำหนดของคณะกรรมการซึ่งผู้ประสานงานบริการดิจิทัลของสถานประกอบการต้องตรวจสอบอย่างน้อยทุก ๆ 6 เดือนว่าจำนวนผู้รับบริการที่ใช้งานรายเดือนโดยเฉลี่ยในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตนเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน⁸²

ในส่วนของภาระหน้าที่ในการรายงานความโปร่งใสสำหรับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ ดังปรากฏในมาตรา 33 แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่มากจะต้องเผยแพร่รายงานเกี่ยวกับการกลั่นกรองเนื้อหาที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรายงานนั้นจะต้องรวมถึงข้อมูลต่อไปนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคำสั่งที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐสมาชิก จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับที่อ้างถึงในมาตรา 13 ภายใน

⁸¹ Article 24, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁸² Article 25, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

6 เดือน นับจากวันที่สมัครที่ผู้ประสานงานบริการดิจิทัลของสถานประกอบการ ต้องตรวจสอบทุก ๆ 6 เดือน ตามมาตรา 25 แต่นอกเหนือจากรายงานที่ระบุไว้ในมาตรา 13 แล้ว แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่จะต้องเผยแพร่สู่สาธารณะ และส่งไปยังผู้ประสานงานบริการดิจิทัลของสถานประกอบการและคณะกรรมการสิทธิการ อย่างน้อยปีละครั้งและภายใน 30 วัน หลังการนำรายงานการดำเนินการตรวจสอบ ที่กำหนดไว้ รวมทั้งรายงานกำหนดผลการประเมินความเสี่ยง มาตรการบรรเทา ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง⁸³

มาตรา 30 ซึ่งอธิบายความโปร่งใสในการโฆษณาออนไลน์สำหรับ แพลตฟอร์มขนาดใหญ่ได้ว่า แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ที่แสดงโฆษณา บนอินเทอร์เน็ตเฟซออนไลน์ของตนจะต้องรวบรวมและเผยแพร่ต่อสาธารณะ ผ่านอินเทอร์เน็ตในรูปแบบแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นที่เก็บ ข้อมูล เนื้อหาของโฆษณา ช่วงเวลาที่โฆษณาปรากฏ และไม่ว่าโฆษณาจะตั้งใจให้แสดงต่อกลุ่มผู้รับบริการ หนึ่งกลุ่มหรือหลายกลุ่มจนครบ 1 ปี หลังจากทีโฆษณาได้มีการแสดงเป็น ครั้งสุดท้ายบนอินเทอร์เน็ตเฟซออนไลน์ของผู้ให้บริการ⁸⁴

6. มาตรการเพิ่มเติมในการกำกับดูแลแพลตฟอร์มขนาดใหญ่⁸⁵

โดยหลักการแล้วมาตรการในการควบคุมแพลตฟอร์มไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่จะใช้มาตรการควบคุมที่เป็นลักษณะบททั่วไปของร่างกฎหมาย บริการดิจิทัล (DSA) เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาร่างกฎหมาย บริการดิจิทัล (DSA) มีการแบ่งการกำกับดูแลใน 2 กลุ่มธุรกิจแพลตฟอร์ม คือ

⁸³ Article 33, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁸⁴ Article 30, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁸⁵ Section 4 Additional obligations for very large online platforms to manage systemic risks, Article 25-33.

ธุรกิจแพลตฟอร์มทั่วไปและธุรกิจแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ โดยธุรกิจแพลตฟอร์มขนาดใหญ่จะปรากฏอยู่ในส่วนที่ 4 เรื่องข้อกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาระผูกพันเพิ่มเติมสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ ซึ่งธุรกิจแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ภายใต้มาตรา 25 หมายถึง แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ให้บริการแก่ผู้รับบริการโดยมีการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือนในสหภาพเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน ซึ่งคำนวณตามวิธีการที่กำหนดของคณะกรรมการดิจิทัล ซึ่งผู้ประสานงานบริการดิจิทัลของสถานประกอบการต้องตรวจสอบอย่างน้อยทุก ๆ 6 เดือนว่าจำนวนผู้รับบริการที่ใช้งานรายเดือนโดยเฉลี่ยในแพลตฟอร์มออนไลน์ของตนเท่ากับหรือสูงกว่า 45 ล้านคน⁸⁶ และเนื่องจากการที่เป็นแพลตฟอร์มขนาดใหญ่จึงมีโอกาสในการเข้าถึงผู้รับบริการในสหภาพยุโรปในวงกว้าง หากเกิดปัญหาหรือเกิดการกระทำผิดกฎหมายขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการออกข้อกำหนดเพิ่มเติม ดังปรากฏในมาตรา 26 ประเด็นเรื่องของการประเมินความเสี่ยง แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่จะต้องระบุ วิเคราะห์ และประเมินความเสี่ยงเชิงระบบที่สำคัญอันเกิดจากการทำงานและการใช้บริการของตน เช่น การเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมายผ่านบริการของผู้ให้บริการ รวมทั้งผลกระทบทางด้านลบที่ส่งผลต่อการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล หรือต่อชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัว เสรีภาพในการแสดงออก การห้ามการเลือกปฏิบัติ และสิทธิของเด็ก ที่เกิดขึ้นหรือที่คาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเมื่อทำการประเมินความเสี่ยง แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ยังต้องคำนึงถึง การจัดทำระบบการควบคุมเนื้อหา ระบบผู้แนะนำ และระบบสำหรับการเลือกและแสดงโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงอีกด้วย⁸⁷

นอกจากนี้ภาระผูกพันเพิ่มเติมสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ยังมีข้อสังเกตอีกหลายประการดังปรากฏในมาตรา 31 ที่อธิบายในเรื่องของ

⁸⁶ Article 25, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁸⁷ Article 26, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

การเข้าถึงข้อมูลและการตรวจสอบของแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่ จะต้องมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานหรือคณะกรรมการในการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูล เมื่อมีเหตุอันสมควรผู้ประสานงานหรือคณะกรรมการมีหน้าที่ในการให้การเข้าถึงข้อมูลแก่ผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายกำหนด⁸⁸ และในมาตรา 32 แพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่จะต้องแต่งตั้งผู้ประสานข้อเรียกร้องทำหน้าที่กำกับดูแลการตรวจสอบตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งจะทำงานร่วมกับผู้ประสานงานหรือคณะกรรมการตามที่กล่าวไว้ข้างต้น⁸⁹

7. ประโยชน์จากร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ต่อผู้รับบริการ

แพลตฟอร์มออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวันของประชาชนในสหภาพยุโรป ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) ดังกล่าวจะเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ปลอดภัยยิ่งขึ้นสำหรับประชาชนทุกคน ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การสื่อสาร และการซื้อสินค้าทางออนไลน์โดยเสรี ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะช่วยแก้ไขปัญหากับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและสินค้าอันตรายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและรับประกันการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การติดตามและการตรวจสอบผู้ค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือปกป้องผู้รับบริการออนไลน์จากผลิตภัณฑ์ที่ผิดกฎหมาย อย่างสินค้าลอกเลียนแบบและสินค้าอันตราย นอกจากนี้ ผู้รับบริการยังสิทธิในการยื่นคำร้องต่อเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีการละเมิดหรือผิดกฎหมายที่ผู้รับบริการได้พบเจอหรือถูกละเมิด ดังที่ปรากฏไว้ในมาตรา 43 ที่ว่าผู้รับบริการมีสิทธิยื่นคำร้องต่อผู้ให้บริการแพลตฟอร์มว่ามีการละเมิดตามระเบียบของกฎหมายนี้กับผู้ประสานงานของประเทศสมาชิกที่ผู้รับบริการอาศัยอยู่หรือจัดตั้งขึ้น และผู้ประสานงานบริการจะต้องทำการประเมิน

⁸⁸ Article 31, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

⁸⁹ Article 32, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

การร้องเรียน และหากมีความเหมาะสมผู้ประสานงานจะทำการส่งต่อคำร้องเรียนนั้นไปยังแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่วนในกรณีที่การร้องเรียนตกอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นในประเทศสมาชิก ผู้ประสานงานที่รับเรื่องร้องเรียนจะต้องส่งเรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานนั้น⁹⁰ เพื่อให้เนื้อหาดังกล่าวถูกลบหรือปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูล

นอกจากนี้ผู้รับบริการยังจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโฆษณาที่เห็นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เหตุใดโฆษณาจึงกำหนดเป้าหมายไปยังผู้รับบริการ โดยเฉพาะเจาะจง อีกทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์จะไม่แสดงโฆษณาที่กำหนดเป้าหมายตามพฤติกรรมสำหรับผู้เยาว์อีกต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้มีความชัดเจนต่อกรรที่ผู้รับบริการสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยจากผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสำหรับความเสียหายหรือความสูญเสียที่ได้รับจากการละเมิดภายใต้ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) อีกด้วย

2.4 การกำหนดการกำกับดูแลของกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

Digital Markets Act ที่มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดกฎเกณฑ์ทางกฎหมายของตลาดภายในสหภาพยุโรปในส่วนที่เกี่ยวกับการเสนอและสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางบริการออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ให้บริการทางดิจิทัลขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่าเป็น Gatekeeper อยู่ในตลาดด้วยนั้นยังคงมีความสามารถในการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของ

⁹⁰ Article 43, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

กฎหมายการแข่งขัน แต่เป็นส่วนหนึ่งของกรอบการทำงานของกฎหมายกำกับดูแลของสหภาพยุโรป ซึ่งกฎหมายนี้มีแนวทางการกำกับดูแลสองขั้นตอนที่สำคัญ คือ ประการแรก Digital Markets Act จะกำหนดเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับ “Gatekeepers” ประการที่สอง Digital Markets Act จะกำหนดกฎเกณฑ์เฉพาะสำหรับ “บริการแพลตฟอร์มหลัก” ของ “Gatekeepers” อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์นั้นไม่ได้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับทุกผู้ให้บริการ Digital Platform ที่ต้องตามหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัดทุกราย หากกล่าวโดยสรุปขอบเขตการกำกับควบคุมของ Digital Markets Act จะมีลักษณะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาขององค์กรกำกับดูแลเพื่อระบุว่า เป็น Gatekeeper หรือไม่ ซึ่งแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็น “แพลตฟอร์มดิจิทัลหลัก (core platform services)” กฎหมายกำหนดว่ามีอยู่ด้วยกัน 10 ลักษณะ ได้แก่ Online intermediation services (e.g., online marketplaces), Online search engines, Online social networking services, Video-sharing platform services, Number-independent interpersonal communication services (e.g., messengers), Operating systems, Web browsers, Virtual assistants, Cloud computing services, Online advertising services ดังนั้น Gatekeepers ตามกฎหมายฉบับนี้จึงมีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นผู้ให้บริการที่เป็นประตูสู่ข้อมูลข่าวสาร Digital Markets Act จึงกำหนดกรอบการทำงานหรือภาระผูกพันที่เฉพาะเจาะจง และในกรณีการใช้งานกฎหมายนี้ภาระหน้าที่เหล่านั้นจะดำเนินการด้วยตนเอง กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องกำกับดูแลโดยหน่วยงานใด ๆ

1. คำนิยามหรือคำอธิบายตาม REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ในกรณีตามมาตรา 2 ของ Digital Markets Act ได้กำหนดคำนิยามหรือคำอธิบายไว้ ดังนี้⁹¹

⁹¹ Article 2, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ดังปรากฏในมาตรา (1) ได้ให้คำนิยามลักษณะของ “Gatekeepers” หมายถึงผู้ให้บริการแพลตฟอร์มหลักที่กำหนดตามมาตรา 3 กล่าวคือ⁹² ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลหลักจะถูกกำหนดให้เป็น Gatekeepers หาก (1) การให้บริการมีผลกระทบอย่างมากต่อตลาดภายในหรือกล่าวอีกนัยคือมีอิทธิพลสำคัญในตลาดสหภาพยุโรป (2) ดำเนินการให้บริการแพลตฟอร์ม โดยทำหน้าที่เป็นประตู (gateway) ที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจในการเข้าถึงผู้ใช้บริการ และ (3) มีสถานะที่มั่นคงไม่ว่าในปัจจุบันหรือเป็นที่เห็นได้ในระยะเวลาอันใกล้ ตามมาตรา 3

ดังปรากฏในมาตรา (2) ได้ให้คำนิยามลักษณะของ “ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” หมายถึงแพลตฟอร์มดิจิทัลต่อไปนี้ :

- (a) online intermediation services ; (บริการตัวกลางออนไลน์)
- (b) online search engines ; (เครื่องมือค้นหาออนไลน์)
- (c) online social networking services ; (บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์)
- (d) video-sharing platform services ; (บริการแพลตฟอร์มแบ่งปันวิดีโอ)
- (e) number-independent interpersonal communication services; (บริการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยไม่ขึ้นกับจำนวน)
- (f) operating systems ; (ระบบปฏิบัติการ)
- (g) cloud computing services ; (บริการคลาวด์)
- (h) advertising services, including any advertising networks, advertising exchanges and any other advertising intermediation services, provided by a provider of any of the core platform services listed in points (a) to (g) ; (บริการโฆษณา รวมถึงเครือข่ายโฆษณา การแลกเปลี่ยนโฆษณา และบริการตัวกลางการโฆษณาอื่น ๆ ที่ให้บริการโดยผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลใด ๆ ที่ระบุไว้ในจุด (a) ถึง (g))

⁹² Article 3, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ดังปรากฏในมาตรา (16) ได้ให้คำนิยามลักษณะของ “ผู้ใช้บริการ” หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ใช้บริการแพลตฟอร์มหลัก นอกเหนือจากผู้ประกอบธุรกิจ และมาตรา (17) “ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ทำหน้าที่ในเชิงพาณิชย์หรือทางวิชาชีพโดยใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อวัตถุประสงค์หรือในการจัดหาสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ

2. การกำหนดภาระผูกพันของผู้ให้บริการตามกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

การกำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาเกี่ยวกับการกำกับดูแลหรือข้อกำหนดภาระผูกพันของผู้ให้บริการ ประการแรกจะต้องพิจารณาว่าผู้ให้บริการลักษณะใดที่จะต้องบังคับตามกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัลนี้ เพื่อระบุว่าผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลดังกล่าวเป็น “Gatekeepers” หรือไม่ ซึ่งในการพิจารณานั้นมีหลักเกณฑ์ตามมาตรา 3 วรรค 1 กล่าวคือ (1) การพิจารณาจากขนาดของกิจการหรือการให้บริการที่มีผลกระทบอย่างมากต่อตลาดภายใน เมื่อกิจการที่เข้าร่วมได้รับมูลค่าการซื้อขาย EEA ประจำปี เท่ากับหรือสูงกว่า 6.5 พันล้านยูโรในช่วงสามปีการเงินล่าสุด หรือในกรณีที่มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดเฉลี่ย ซึ่งมีมูลค่าอย่างน้อย 65 พันล้านยูโรในปีการเงินที่ผ่านมา และให้บริการแพลตฟอร์มในฐานะผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศสมาชิกอย่างน้อยสามประเทศ (2) การพิจารณาจากความสำคัญของการประกอบกิจการที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลทำหน้าที่เป็นประตู (gateway) ที่ให้บริการมีผู้ใช้บริการที่ใช้งานมากกว่า 45 ล้านคนต่อเดือน ซึ่งจัดตั้งขึ้นหรือตั้งอยู่ในสหภาพ และมีสมาชิกประเภทผู้ประกอบการที่ใช้งานมากกว่า 10,000 รายต่อปี ในปีการเงินที่ผ่านมา

ในกรณีที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ “Gatekeepers” ทั้งหมดในข้อ (1) และ (2) ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในสามเดือนหลังจากผ่านเกณฑ์ดังกล่าวและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ข้างต้น และเพื่อการพิจารณาคณะกรรมการต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) ขนาด รวมถึงมูลค่าการซื้อขายและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด การดำเนินงาน และตำแหน่งของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล (2) จำนวนผู้ประกอบการที่ขึ้นอยู่กับบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลในการเข้าถึงผู้ใช้บริการ และจำนวนผู้ใช้บริการ (3) อุปสรรคในการเข้าจากผลกระทบของเครือข่ายและข้อได้เปรียบที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งที่เกี่ยวกับการเข้าถึงของผู้ให้บริการและการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและที่ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลหรือความสามารถในการวิเคราะห์ (4) ขนาดและขอบเขตมีผลต่อผลประโยชน์ของผู้ให้บริการ (5) ผู้ใช้ประกอบการธุรกิจหรือการลี้คอินของผู้ใช้บริการ (6) ลักษณะตลาดโครงสร้างอื่น ๆ และภายหลังจากคณะกรรมการสหภาพยุโรปตรวจสอบข้อเท็จจริงที่น่าเสนอคณะกรรมการจะตัดสินใจกำหนดสถานะ “Gatekeepers” อย่างเป็นทางการโดยไม่ชักช้าภายใน 45 วัน และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็น “Gatekeepers” นี้ จะต้องอยู่ภายใต้ภาระผูกพันของกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล (Digital Markets Act)

กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล Digital Markets Act กำหนดให้ “Gatekeepers” มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติหลายประการ

3. กรณีการเข้าถึงข้อมูลและการใช้ข้อมูล

Digital Markets Act ตระหนักว่าข้อมูลเป็นทรัพยากรหลักในการแข่งขันในตลาดดิจิทัลและเป็นแหล่งอำนาจทางการตลาดสำหรับ “Gatekeepers” ตัวอย่างเช่น Gatekeepers ต้องละเว้นการรวมข้อมูลส่วนบุคคลหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจากบริการแพลตฟอร์มของตนร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นหรือประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการจากบริการของบุคคลที่สาม

และจากการลงชื่อเข้าใช้ของผู้ใช้บริการจากแหล่งอื่นที่ตนเองให้บริการอยู่เองด้วย⁹³ Gatekeepers ต้องไม่จำกัดสิทธิผู้ประกอบการในการทำสัญญาหรือเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ตนให้บริการหรือสร้างขึ้น⁹⁴ Gatekeepers ต้องให้บริการเสิร์ชเอ็นจินหรือเครื่องมือค้นหาออนไลน์ แก่บุคคลที่สามในการเข้าถึงข้อมูลการค้นหา เช่น การจัดอันดับ การสืบค้น การเสนอลำดับผลการสืบค้น โดยไม่เลือกปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสินค้าหรือบริการของตนเอง⁹⁵ เมื่อมีการร้องขอในการเคลื่อนย้ายข้อมูล Gatekeepers จะต้องจัดเตรียมเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่องและต้องให้มีการเข้าถึงแบบเรียลไทม์⁹⁶

4. Self-preferencing and bundling

Digital Markets Act ต้องการลดความเสี่ยงที่ Gatekeepers ใช้อำนาจทางการตลาดของการบริการแพลตฟอร์มของตน เพื่อนำไปสนับสนุนบริการแพลตฟอร์มอื่น ๆ ของตนในการแข่งขันทางการตลาด อันเป็นการทำให้ผู้ให้บริการเสียเปรียบ ด้วยเหตุนี้ผู้ให้บริการเสิร์ชเอ็นจินที่มีสถานะเป็น Gatekeepers ต้องไม่จัดอันดับการบริการของตนเองและผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอโดย Gatekeepers ให้สูงกว่าบริการในลักษณะเดียวกันที่แข่งขันกันเมื่อแสดงผลการค้นหา⁹⁷ Gatekeepers ต้องไม่เรียกร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องใช้ เสนอหรือให้บริการภายใต้

⁹³ Article 5 (a), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act).

⁹⁴ JDSUPRA. *The EU Digital Markets Act – The Holy Grail of Big Tech Regulation?*, Morrison & Foerster LLP. <https://www.jdsupra.com/legalnews/the-eu-digital-markets-act-the-holy-5056954/>. accessed 19 September 2022.

⁹⁵ Article 6 (j), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

⁹⁶ Article 6 (h), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

⁹⁷ Article 6 (d), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ระบบการยืนยันตัวตนของ Gatekeepers เช่น เว็บเบราว์เซอร์ การชำระเงิน หรือ บริการทางเทคนิคอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ที่ทำให้เกิดการผูกขาดภายใต้การบริการ แพลตฟอร์มของตน⁹⁸ ห้ามมิให้ Gatekeepers ชักจูงหรือทำให้ผู้ใช้บริการยกเลิก การสมัครใช้บริการแพลตฟอร์มของ Gatekeepers โดยไม่จำเป็น และ Gatekeepers ต้องไม่ระบุข้อกำหนดการจำกัดสิทธิของผู้ใช้บริการที่เป็นผู้ประกอบการ ในการใช้สิทธิตามกฎหมายต่อองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่⁹⁹ Gatekeepers ต้องอนุญาตให้ผู้ประกอบการทำโฆษณาข้อเสนอผลิตภัณฑ์ของตนหรือบริการ ผ่านช่องทางอื่นในเงื่อนไขที่แตกต่างหรือคล้ายกัน โดยไม่คำนึงว่าผู้ประกอบการ จะใช้บริการแพลตฟอร์มของ Gatekeepers หรือไม่¹⁰⁰ Gatekeepers ต้องแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส ยุติธรรม สมเหตุสมผล และไม่เลือกปฏิบัติ เกี่ยวกับ การโฆษณา¹⁰¹

5. การบังคับใช้กฎหมายของกฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาด ที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ภาระผูกพันที่สำคัญของ Digital Markets Act จะเป็นลักษณะการดำเนินการ ด้วยตนเอง Gatekeepers ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมาย ซึ่งควบคุมบริการ แพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องมีหน่วยงานกำกับดูแลเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎระเบียบนี้อาจนำไปสู่ปัญหาที่ว่า Gatekeepers นั้นไม่ปฏิบัติตาม ภาระหน้าที่ตามที่ Digital Markets Act กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าจะทั้งหมด

⁹⁸ Article 6 (e), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

⁹⁹ The DMA, a landmark law for the digital space, Jan-Jan Lowijs, <https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/risk/articles/digital-markets-act.html/>. accessed 19 September 2022.

¹⁰⁰ Article 5 (c), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

¹⁰¹ Article 5 (k), REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

หรือบางส่วน เพราะว่า Digital Markets Act ระบุว่า การไม่ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ที่กำหนดอาจมีบทลงโทษตามกฎหมายระเบียบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการละเมิดที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง ในกรณีนี้พบว่า Gatekeepers ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับภาระผูกพันในการให้บริการแพลตฟอร์ม คณะกรรมาธิการจะดำเนินการพิจารณาและกำหนดมาตรการชั่วคราวระหว่างการสอบสวนข้อเท็จจริงภายใน 12 เดือน นับแต่เริ่มกระบวนการพิจารณา โดยคณะกรรมาธิการจะสั่งให้ Gatekeepers ที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดจะต้องเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ภายในกำหนดเวลาที่เหมาะสมตามที่คณะกรรมาธิการมีคำสั่งหรือกำหนดให้มีการเยียวยาความเสียหาย หรือออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองต่อผู้จงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล

3.1 ข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลภายใต้กฎหมาย อีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC

นอกจากที่กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC จะกำหนดประเด็นของเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแล้ว ประเด็นเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลภายใต้กฎหมายนี้ก็ถูกระบุไว้ในมาตรา 17 ซึ่งกำหนดว่าประเทศสมาชิกต้องรับประกันว่า ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ กฎหมายของประเทศสมาชิกจะไม่ขัดขวางการใช้อำนาจของศาล ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศสำหรับกรณีข้อพิพาท และประเทศสมาชิกจะต้องสนับสนุนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการระงับข้อพิพาทนอกศาล¹⁰² อีกทั้งในมาตรา 18 เกี่ยวกับการดำเนินการของศาล ประเทศสมาชิกนั้นต้องประกันว่าการดำเนินการของศาลภายใต้กฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับกิจกรรมการบริการ จะอนุญาตให้นำมาตรการบางอย่างมาใช้อย่างรวดเร็ว รวมถึงมาตรการชั่วคราว ซึ่งออกแบบมาเพื่อยุติการละเมิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อป้องกันผลกระทบที่เกี่ยวข้อง¹⁰³

¹⁰² Article 17, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

¹⁰³ Article 18, EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

3.2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับอำนาจศาลภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation)

นอกจากที่กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) จะกำหนดประเด็นของเรื่องเกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขหรือการดำเนินงานของแพลตฟอร์มออนไลน์แล้ว กฎหมายนี้ก็ยังคงกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของศาล การไกล่เกลี่ย การพิจารณาคดีเอาไว้อีกด้วย ซึ่งจะถูกระบุไว้ในมาตรา 12 ในประเด็นเรื่องของการไกล่เกลี่ย กฎหมายนั้นระบุว่าผู้ให้บริการจะต้องจัดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะและต้องระบุในข้อกำหนดและเงื่อนไขของผู้ไกล่เกลี่ยตั้งแต่สองคนขึ้นไปว่าหากเกิดข้อพิพาทใด ๆ ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดหาบริการ รวมถึงการร้องเรียนที่ไม่สามารถแก้ไขได้ โดยใช้ระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่อ้างถึงในมาตรา 11 ผู้ไกล่เกลี่ยเหล่านั้นจะเข้ามาจัดการเกี่ยวกับข้อตกลงภายนอกศาล ซึ่งคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎหมายนี้กำหนดว่า ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถให้บริการไกล่เกลี่ยในภาษาตามข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งควบคุมความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างธุรกิจ นอกจากนี้ ผู้ให้บริการจะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายทั้งหมดเหล่านั้นและจะถูกกำหนดโดยผู้ไกล่เกลี่ย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องของการเรียกร้องของคู่กรณีในข้อพิพาท¹⁰⁴

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการบังคับใช้ในศาลกฎหมายกำหนดให้องค์กรหรือสมาคมที่มีส่วนได้เสีย โดยชอบด้วยกฎหมายสามารถเป็นตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจที่จะดำเนินคดีต่อศาลระดับประเทศได้ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของ P2B

¹⁰⁴ Article 12, REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

แต่ก็มีการกำหนดบทบัญญัติของหน่วยงานอิสระที่สามารถดำเนินการได้เมื่อมีการละเมิดอย่างไร้เกิดขึ้นเป็นกรณี เช่นในกรณี CCPC ของ Ireland ก็ได้ระบุว่า เป็นหน่วยงานอิสระที่สามารถดำเนินคดีได้ ซึ่ง CCPC จะดูแลในเรื่องของการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่าง ๆ ข้อสังเกต เจ้าหน้าที่องค์กรของ OIP หรือ search engine พบว่ามีการกระทำความผิดละเมิดระเบียบ P2B โดย Ireland ได้สรุปว่าจะปรับไม่เกิน 5,000 ยูโร หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁰⁵

3.3 ข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลภายใต้ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA)

นอกจากที่ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) จะกำหนดประเด็นของเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานของแพลตฟอร์มออนไลน์แล้ว ประเด็นเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลภายใต้กฎหมายนี้ก็ถูกระบุไว้ในมาตรา 40 ซึ่งกำหนดว่ารัฐสมาชิกในสหภาพยุโรปอันมีสถานประกอบการหลักของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ตั้งอยู่ จะต้องใช้เขตอำนาจศาลตามส่วนที่ 3 “ข้อกำหนดเพิ่มเติมที่ใช้กับแพลตฟอร์มออนไลน์” และ ส่วนที่ 4 “ภาระผูกพันเพิ่มเติมสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่” ภายใต้ร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) นี้ ส่วนผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ไม่มีสถานประกอบการในสหภาพยุโรป แต่ให้บริการในสหภาพยุโรปให้ถือว่าอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐสมาชิกที่ตัวแทนทางกฎหมายนั้นอาศัยอยู่ในกรณีที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ไม่สามารถแต่งตั้งตัวแทนทางกฎหมายได้ก็ให้ใช้เขตอำนาจศาลตามส่วนที่ 3 “ข้อกำหนดเพิ่มเติมที่ใช้กับแพลตฟอร์มออนไลน์” และส่วนที่ 4 “ภาระผูกพันเพิ่มเติมสำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ขนาดใหญ่” อย่างไรก็ตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้นอาจมีข้อยกเว้นในกรณีที่คณะกรรมการผู้มีอำนาจมีคำสั่งเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการกำหนดเขตอำนาจศาล¹⁰⁶

¹⁰⁵ New EU Regulation for Online Platforms – the P2B Regulation, McCann Fitzgerald, <https://www.mccannfitzgerald.com/knowledge/disputes/New-EU-Regulation-for-Online-Platforms-the-P2B-Regulation>. accessed 1 May 2022.

¹⁰⁶ Article 40, REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

3.4 ข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยตลาดที่แข่งขันได้และยุติธรรมในภาคดิจิทัล REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

สำหรับกฎหมายของประเทศสมาชิกที่จะนำไปใช้กับ “Gatekeepers” ยังคงมีข้อจำกัดบางประการในการบังคับใช้ ในกรณีของหน่วยงานด้านการแข่งขันของประเทศสมาชิก กำหนดว่าจะต้องร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการการในระหว่างการดำเนินการกับ Gatekeepers หน่วยงานด้านการแข่งขันของประเทศสมาชิกต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบเมื่อเริ่มการสอบสวน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการไม่มีสิทธิ์ที่จะยับยั้งมาตรการใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกใช้กับ Gatekeepers ส่วนในกรณีศาลของประเทศสมาชิก เมื่อมีคำสั่งดำเนินกับ Gatekeepers บนพื้นฐานของ Digital Markets Act จะไม่ให้คำตัดสินที่ขัดแย้งกับคำตัดสินของคณะกรรมการที่นำมาใช้ภายใต้ Digital Markets Act ส่วนการตัดสินที่อาจขัดแย้งกับการตัดสินใจของคณะกรรมการในการสอบสวนศาลของประเทศสมาชิกสามารถขอคำตัดสินจากศาลยุติธรรมของสหภาพยุโรปได้ แต่อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์นี้ยังคงเป็นการแทรกแซงต่อความเป็นอิสระของศาลของประเทศสมาชิก

4. ผลการบังคับใช้กฎหมาย

4.1 ผลการบังคับใช้กฎหมายของสหภาพยุโรป EU E-Commerce Directive 2000/31/EC

กรณีตัวอย่างของการบังคับใช้กฎหมายอีคอมเมิร์ซ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC ต่อเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต การตรวจสอบและคำสั่งห้าม ในกรณีศึกษา CJEU 3 October 2019, C-18/18,

ECLI :EU :C :2019 :821 (Glawischnig-Piesczek/Facebook)¹⁰⁷ Eva Glawischnig-Piesczek เป็นสมาชิกสภาแห่งชาติในออสเตรีย ซึ่งเป็นประธานของพรรครัฐสภา ‘The Greens’ และโฆษกกรรัฐบาลกลางของพรรค ซึ่งผู้ใช้ Facebook ได้โพสต์ความคิดเห็นที่เป็นอันตรายต่อชื่อเสียงของ Glawischnig-Piesczek ด้วยเหตุนี้ Glawischnig-Piesczek จึงได้สั่งให้ Facebook ลบความคิดเห็นดังกล่าว รวมถึงข้อมูลหาอื่น ๆ ที่เหมือนกันและ/หรือเนื้อหาที่เทียบเท่า อย่างไรก็ตาม Facebook นั้นไม่ยอมลบความคิดเห็นรวมถึงข้อมูลหาอื่น ๆ ที่เหมือนกันและ/หรือเนื้อหาที่เทียบเท่า

คำพิพากษาของศาล CJEU ได้พิจารณาว่า คำสั่งอีคอมเมิร์ซพยายามสร้างสมดุล การห้ามภาระผูกพันในการตรวจสอบทั่วไปสำหรับแพลตฟอร์ม (มาตรา 15 ของคำสั่งอีคอมเมิร์ซ) ไม่ได้กีดกันศาลระดับประเทศจากการสั่งแพลตฟอร์มเช่น Facebook ให้ลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย รวมถึงเนื้อหา (ในอนาคต) ที่ “เหมือนกัน” หรือ “เทียบเท่า” กับเนื้อหาที่ได้รับการประกาศว่าผิดกฎหมายก่อนหน้านี้ การลบหรือคำสั่งห้ามของเนื้อหาจะมีผลบังคับใช้ทั่วโลกเช่นกัน ด้วยการชี้คำกว้าง ๆ ว่า “เหมือนกัน” และ “เทียบเท่า” ศาลจึงออกจากพื้นที่สำหรับการอภิปรายเกี่ยวกับขอบเขตของคำดังกล่าว

หรือในกรณีศึกษา CJEU 9 July 2020, C-264/19, ECLI :EU : C :2020 :542 (Constantin Film Verleih/YouTube)¹⁰⁸ Constantin Film Verleih เป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์สัญชาติเยอรมันถือเป็นเอกสิทธิ์ในภาพยนตร์สองเรื่อง

¹⁰⁷ CJEU 3 October 2019, C-18/18, ECLI :EU :C :2019 :821 (Glawischnig-Piesczek/Facebook). <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218621&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9841998>. accessed 1 May 2022.

¹⁰⁸ Constantin Film Verleih/YouTube. CJEU 9 July 2020, C-264/19, ECLI :EU :C :2020 :542, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionid=5EC0AC32EDFBBF58C8CDE48CFBC9AE37?text=&docid=228366&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5723938>. accessed 1 May 2022.

ในช่วงปี 2013 และ 2014 ผลงานเหล่านี้ถูกอัปโหลดไปยัง YouTube โดยไม่ได้รับอนุญาต และด้วยเหตุนี้จึงมีผู้ชมในคลิปพิพาทดังกล่าวหลายหมื่นครั้ง Constantin Film Verleih เรียกร้องให้ YouTube และบริษัทแม่ของ Google ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้อัปโหลดภาพยนตร์เหล่านั้น แต่หลังจากการเพิกเฉยต่อคำร้องเรียนดังกล่าว Constantin Film Verleih ได้เริ่มกระบวนการพิจารณาคดีในศาลโดยอ้างว่า YouTube และ Google จำเป็นต้องให้หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่อีเมล และที่อยู่ IP ของผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละรายตามที่ร้องขอ

คำพิพากษาของศาล CJEU ได้อธิบายว่าขึ้นอยู่กับกรณีความมาตรา 8 วรรค 2 ภายใต้ a) ของคำสั่งบังคับใช้ (Directive 2004/48) จะเป็นการอธิบายได้ว่า ข้อมูลประเภทนี้อยู่ภายใต้ขอบเขตของบทบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ ศาลยุโรปปฏิบัติตามข้อสรุปของ Advocate-General และระบุว่าคำว่า “ที่อยู่” ไม่รวมที่อยู่อีเมล และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ใช้และที่อยู่ IP ที่ใช้ในการอัปโหลดไฟล์ ศาลจึงคำนึงถึงความหมายตามปกติของคำว่า “ที่อยู่” และวัตถุประสงค์ทั่วไปของคำสั่ง สรุปได้ว่า ผู้ถือสิทธิ์อาจต้องการให้ผู้ประกอบการระบุที่อยู่ทางไปรษณีย์ของผู้ใช้ที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ใช่ที่อยู่อีเมลของผู้ใช้

4.2 ผลการบังคับใช้กฎหมายของ EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation

ประเด็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ (EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation) ตามที่อธิบายไว้ข้างต้นแต่ละประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป จะต้องกำหนดหรือตัดสินใจว่าจะรับประกันการปฏิบัติตามระเบียบ P2B นี้อย่างไร ดังนั้น จึงมีความแตกต่างที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือบังคับใช้ที่ดำเนินการโดยสมาชิกสหภาพยุโรป ตัวอย่างเช่น¹⁰⁹

¹⁰⁹ Main features and sanctioning regime of the P2B Regulation for online intermediation and business users, Hogan Lovells. <https://www.jdsupra.com/legalnews/main-features-and-sanctioning-regime-of-7686318/>. accessed 1 May 2022.

สเปน : การไม่ปฏิบัติตามระเบียบ P2B อาจถูกปรับสูงสุด 150,000 ยูโร นอกจากนี้ ผู้ใช้ทางธุรกิจอาจยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้มีการบังคับใช้หรือค่าชดเชยในกรณีที่เกิดความเสียหาย

ฝรั่งเศส : การไม่ปฏิบัติตามระเบียบ P2B อาจต้องเสียค่าปรับทางแพ่งไม่เกิน 3 จำนวนต่อไปนี้ นอกเหนือจากการถือเป็นโมฆะและการชดเชยผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างไม่เหมาะสม

5,000,000 ยูโร

สามเท่าของจำนวนเงินผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับ ; หรือ

5% ของมูลค่าการซื้อขายไม่รวมภาษีที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส

นอกจากนี้ กระทรวงเศรษฐกิจมีอำนาจเพิ่มเติมในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณี P2B ตัวอย่างเช่น บังคับใช้ค่าเดือนด้วยระยะเวลาที่เหมาะสม การออกค่าปรับทางปกครองจำนวนไม่เกิน 15,000 ยูโรสำหรับนิติบุคคล และหากได้รับแจ้งคำสั่งห้ามเนื่องจากการฝ่าฝืนที่มีโทษปรับทางแพ่ง ให้สั่งปรับโทษรายวันให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามไม่เกิน 0.1% ของมูลค่าการซื้อขายทั่วโลก (รวมสูงสุด 1%)

อิตาลี : เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ P2B แม้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องจะยังไม่ได้รับการรับรองก็ตาม แต่ร่างกฎหมายยุโรปของอิตาลีปี 2019 - 2020 ระบุว่าในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ P2B จะมีการลงโทษแบบเดียวกันที่กำหนดไว้สำหรับการละเมิด

โปแลนด์ : ในกรณีที่มีการละเมิด ผู้ใช้ทางธุรกิจอาจขอค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งของโปแลนด์และกฎหมายในท้องถิ่นอื่นๆ

4.3 ผลการบังคับใช้กฎหมายตามร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) และร่างกฎหมายตลาดดิจิทัล (DMA)

กรณีเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมายดิจิทัลใหม่ 2 ฉบับของสหภาพยุโรป ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการผูกขาดบริการออนไลน์ โดยร่างกฎหมายใหม่เป็นการปฏิรูปกฎระเบียบควบคุมธุรกิจออนไลน์ของสหภาพยุโรปภายในรอบ 20 ปี เนื่องจาก กฎหมาย E-Commerce ฉบับปัจจุบันเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 (Directive 2000/31/EC on E-commerce) ซึ่งมีความล้าหลังและตามการเปลี่ยนแปลงของโลกออนไลน์ในปัจจุบันไม่ทัน ซึ่งในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีธุรกิจออนไลน์รูปแบบใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมถึงบริการบนดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สหภาพยุโรปจึงต้องมีการออกกฎระเบียบดิจิทัลใหม่ที่สามารถควบคุมการให้บริการและตลาดดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการที่ร่างกฎหมายดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ ยังไม่มีการบังคับใช้ในปัจจุบัน จึงส่งผลทำให้ไม่มีกรณีการบังคับใช้ภายในสหภาพยุโรปเกิดขึ้น

ซึ่งร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (DSA) เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2565 ที่ผ่านมา คณะกรรมาธิการของสหภาพยุโรปและสภายุโรปเห็นชอบร่างกฎหมายบริการดิจิทัล (Digital Services Act (DSA)) ที่มีบทบาทในการควบคุมให้แพลตฟอร์มออนไลน์ให้มีความปลอดภัยสำหรับผู้ให้บริการและกำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการมากยิ่งขึ้น อีกทั้งกำหนดว่าผู้ให้บริการต้องมีเครื่องมือในการตรวจสอบและลบข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลที่มีการบิดเบือนความจริง และเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของแพลตฟอร์ม ซึ่งสหภาพยุโรปนั้นคาดการณ์ว่าร่างกฎหมายฉบับนี้จะสมบูรณ์และมีผลบังคับใช้อย่างรวดเร็วที่สุดในวันที่ 1 มกราคม 2567 หรือ 15 เดือนภายหลังหลังการประกาศกฎหมาย¹¹⁰

¹¹⁰ กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ, EU เตรียมเริ่มใช้กฎหมายการให้บริการดิจิทัล (DSA) ควบคุมอินเทอร์เน็ตให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย, <https://europetouch.mfa.go.th/th/content/eu-dsa?page=5d6ac39e15e39c3f300018e0&menu=5d6ac39e15e39c3f300018e1>, สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565.

นอกจากนี้ กรณีของกฎหมายตลาดดิจิทัล (DMA) ที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาจากการร้องเรียนอย่างมากในเรื่องของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมของผู้ให้บริการทางออนไลน์ เมื่อกฎหมายฉบับนี้มีการบังคับใช้สหภาพยุโรป คาดว่าจะทำให้ป้องกันการผูกขาดบริการออนไลน์และส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกฎหมายนี้มีลักษณะในการควบคุมและกำหนดภาระหน้าที่ให้แก่บริษัทที่เป็นผู้คุมประตูระหว่างผู้ใช้บริการกับผู้ให้บริการจำนวนมาก (Gatekeeper) เช่น การกำหนดห้ามนำข้อมูลการใช้บริการของผู้ใช้แพลตฟอร์มของ Gatekeeper ไปใช้ประโยชน์เพื่อแข่งขันของกับบริษัทคู่แข่ง หรือห้ามปิดกั้นผู้ใช้บริการจากการเข้าถึงการบริการต่างๆ ที่อยู่นอกแพลตฟอร์มของ Gatekeeper อย่างไรก็ตามปัจจุบันร่างกฎหมายนี้อยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบโดยนักกฎหมายและนักภาษาศาสตร์อยู่ และเมื่อตรวจสอบเสร็จสิ้นจะต้องได้รับการอนุมัติจากทั้งรัฐสภาและสภาของสหภาพยุโรปเสียก่อน ซึ่งเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้นสหภาพยุโรปคาดว่าจะกฎหมายจะมีผลบังคับใช้ในอีก 6 เดือนต่อมา¹¹¹

¹¹¹ Deal on Digital Markets Act : EU rules to ensure fair competition and more choice for users, Isabel Teixeira NADKARNI, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220315IPR25504/deal-on-digital-markets-act-ensuring-fair-competition-and-more-choice-for-users>. accessed 22 May 2022.

ส่วนที่ 5

สรุป

จากการศึกษาระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลกลายเป็นกลไกสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมทั้งในแง่ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม อาทิ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อเพื่อสำรองที่พัก และระบบปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นต้น แพลตฟอร์มดิจิทัลจึงกลายเป็นโมเดลธุรกิจและกลยุทธ์ที่น่าดึงดูด และเป็นกลไกขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มดีสำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ธุรกิจแพลตฟอร์มมีลักษณะที่โดดเด่น อาทิ การเปลี่ยนจากการควบคุมทรัพยากร เป็นการจัดการทรัพยากรให้เหมาะสม หรือการเปลี่ยนจากการเพิ่มประสิทธิภาพภายในองค์กร เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคภายนอก ตลอดจนการเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นคุณค่าที่ลูกค้า เป็นมุ่งเน้นที่คุณค่าของระบบและปัจจัยแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานผ่านระบบปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องรูปแบบการค้าของโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยปัจจัยสำคัญที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าโลกคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง

อย่างไรก็ตาม แม้สถานการณ์ของการดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มจะเป็นที่ได้รับความนิยมสำหรับการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก แต่ปัจจัยสำคัญคือการดำเนินการอย่างไรในระบบนิเวศน์ทางดิจิทัลที่มีโครงข่ายขนาดใหญ่เป็นการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนลดช่องว่างความไม่เป็นธรรม

ในระบบแพลตฟอร์มทั้งระหว่างผู้ประกอบการในระบบเดียวกัน หรือต่อลูกค้า ซึ่งเป็นผู้บริโภค ปัจจุบันประเทศไทยมีกลไกการพยายามดำเนินการเพื่อกำกับดูแล ธุรกิจแพลตฟอร์มโดยเริ่มแรกใช้ระบบขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการจดทะเบียนพาณิชย์ การใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามากำกับดูแลในขั้นต้น ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศไทย พบว่าปัจจุบันในประเทศไทย มีผู้ใช้บริการจำนวนมากที่ประสบปัญหาจากการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล ในประเด็นกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสินค้าไม่ตรงต่อความเป็นจริงตามที่ผู้บริโภค ได้มุ่งหมาย โดนหลอกให้โอนเงินแต่ผู้ขายไม่ทำการส่งสินค้า การใช้อัลกอริทึม ในการบิดเบือนข้อมูลหรือโฆษณา การโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมาย

ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่รองรับธุรกรรมในการซื้อขาย สินค้าทางออนไลน์ที่เป็นหนึ่งในการดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมธุรกิจบริการแพลตฟอร์มในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ หากมีการซื้อขายกันในลักษณะดังกล่าว จึงต้องอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปตาม ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่ควบคุมการซื้อขายสินค้า เช่น ประมวลกฎหมาย แห่งและพาณิชย์ กฎหมายคุ้มครองการขายออนไลน์และสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภค ในการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักการประกอบธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

จากที่กล่าวไว้ในข้างต้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมในเรื่องของ การดำเนินธุรกิจแพลตฟอร์มเป็นการเฉพาะแต่อาศัยการนำหลักกฎหมายที่ใกล้เคียง อย่างยิ่งหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการทำธุรกรรมทางการเงินในการซื้อขาย สินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือการนำหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการ ซื้อสินค้าและบริการมาใช้ เพื่อให้สามารถกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ ในระบบดิจิทัลได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการกำกับดูแลต่าง ๆ ยังไม่สามารถ ครอบคลุมการดำเนินงานของตัวกลางในการทำธุรกรรมทางดิจิทัล (Service Provider) ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยขาดกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการเฉพาะทำ ให้ขาดนิติสัมพันธ์ในการจะนำกฎหมายทั่วไป หรือใกล้เคียงอย่างยิ่งมาใช้ได้

จากการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มซึ่งปรากฏในรูปแบบของ EU E-Commerce Directive 2000/31/EC และ EU Regulation on Platform-to business relation หรือ P2B Regulation และรวมถึงการพัฒนากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์ม Proposal of a Digital Service Act ซึ่งกฎหมายของสหภาพยุโรปในปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปมากและเป็นกฎหมายที่น่าจะนำมาพิจารณาประกอบการร่างกฎหมายของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้กฎหมายของสหภาพยุโรปยังอยู่ในระหว่างการวางโครงสร้างในเรื่อง Digital Market Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมกับ Digital Service Act ในอีกมุมหนึ่งของการกำกับดูแลตลาดดิจิทัลด้วย โดยวางหลักการกำกับดูแลในรูปแบบลักษณะของกฎหมายดังกล่าวเป็นการกำกับดูแลแบบบังคับหรือที่เรียกว่ามาตรการกำกับดูแลภายหลังไม่ได้ใช้ระบบการจดทะเบียนหรือระบบอนุญาตแต่อย่างใด แต่มีลักษณะเป็นข้อกำหนดผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เข้าลักษณะเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายนั้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าปัจจุบันรูปแบบการให้บริการของแพลตฟอร์มดิจิทัลได้มีการพัฒนาในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับการซื้อขายสินค้าและบริการ พื้นที่สำหรับการโฆษณาสินค้าและบริการ และพื้นที่สำหรับผู้ผลิตคอนเทนต์ต่าง ๆ ประเทศไทยจึงได้ริเริ่มจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. เพื่อใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพิจารณาเพื่อสร้างกลไกในการกำกับดูแลระบบดิจิทัลจำเป็นต้องพิจารณาในมิติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสภาวะแวดล้อมดิจิทัลที่ดี (Digital Environmental) ซึ่งหากได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวจะไม่ใช่เพียงแค่การสร้างกลไกในการกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมผ่านระบบดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากการที่ได้ศึกษามานี้พบว่ามีประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและอาจจะนำมาปรับใช้กับการกระทำในระบบดิจิทัลได้อยู่

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า การกำกับดูแลธุรกิจหรือกิจกรรมในระบบดิจิทัลเป็นเรื่องเฉพาะที่จำเป็นต้องมีการออกกฎหมายเพื่อการกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาของกฎหมายที่อาจมีความขัดกันในบางบริบทจำเป็นต้องมีการศึกษาโดยประเมินและตรวจสอบความจำเป็นประกอบการร่างและพิจารณากฎหมายด้วยอีกประการหนึ่ง

บรรณานุกรม

หนังสือ

Andrew Murray. Information Technology Law. 3rd edited. (Great Britain, United Kingdom : Oxford University Press, 2016).

Ian J. Lloyd. Information Technology Law. 8th edited. (Great Britain, United Kingdom : Oxford University Press, 2017).

Mohammad Nabil Almunawar (Universiti Brunei Darussalam, Brunei), Muhammad Anshari Ali (Universiti Brunei Darussalam, Brunei) and Syamimi Ariff Lim (Universiti Brunei Darussalam, Brunei) Handbook of Research on Innovation and Development of E-Commerce and E-Business in ASEAN. (V2) 2021. DOI : 10.4018/978-1-7998-4984-1P526- 548

กรกรัณย์ ชีวตระกูลพงษ์, ธนะพงษ์ โพธิ์ปิติ, ภาณุทัต สัจฉะไชย, ณัฐ บัณฑิตวัฒนา วงศ์, อภากร นพรัตยาภรณ์, การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าในโลกและผลกระทบต่อรูปแบบการค้า การส่งออกและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของประเทศไทย, สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, สืบค้นจากhttps://www.pier.or.th/wpcontent/uploads/2015/10/aBRIDGEd_2015_006.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2565.

ดาราวพร ธีระวัฒน์. สัญญาผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

รัฐสภา จุริมาศ. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของตัวกลางทางอินเทอร์เน็ตของกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรลักษณ์ หิมะกลัศ (2560). การเงินการธนาคาร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรลักษณ์ หิมะกลัศ, (2560). ความรู้เบื้องต้นในการศึกษาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บทความ

Ahmad Asadullah, Isam Faik, Atreyi Kankanhalli, (2018). Digital Platforms : A Review and Future Directions, Twenty-Second Pacific Asia Conference on Information Systems, Japan.

Boudreau, K. (2010). Open Platform Strategies and Innovation : Granting Access vs. Devolving Control. Management Science 56(10), pp. 1849–1872.

Kommerskollegium. (2022). Platform Liability in the EU : A Need for Reform?. Sweden.

Pablo Baistrocchi. (2003). Liability of Intermediary Service Providers in the EU Directive on Electronic Commerce. The Santa Clara High Technology Law Journal. 19(1). 111-130.

Pagani, M. (2013). Digital Business Strategy and Value Creation : Framing the Dynamic Cycle of Control Points. MIS Quarterly 37(2), pp. 617–632.

Tiwana, A., Konsynski, B., and Bush, A. A. (2010). Platform evolution : Coevolution of platform architecture, governance, and environmental dynamics. Information Systems Research 21(4), pp. 675–687

- กรณ์ อรรถเนติ. (2020). มาตรการทางปกครองในการกำกับดูแล Digital Platform :
ศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป. วารสารกฎหมายปกครอง. 34(1):69-105.
- พรรณวดี เลิศลุมพสิทธิ์. (2020). แพลตฟอร์ม : เปลี่ยนกลยุทธ์ธุรกิจ. วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 14(1):150-157.
- มานิตย์ สุภาพร. (2528). ลักษณะบางประการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค,
จุลพาห. 5(32):51.
- วริศรา กลมทุกสิ่ง และ ชวินท์ ธีมมพันธ์กุล. (2565). แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์ :
อาชีพเกิดใหม่ในยุคดิจิทัล. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(2):
379-387.

กรณีศึกษา

Constantin Film Verleih GmbH- YouTube LLC, Google Inc., JUDGMENT
OF THE COURT (Fifth Chamber). In Case C-264/19, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionId=5EC0AC32EDFBBF58C8CDE48CFBC9AE37?text=&docid=228366&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5723938>. accessed 1 May 2022.

Eva Glawischnig-Piesczek- Facebook Ireland Limited. JUDGMENT OF THE
COURT (Third Chamber), In Case C-18/18, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218621&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9841998>. accessed 1 May 2022.

อินเทอร์เน็ต

CMS Law now. The E-commerce Directive. [https://www.cmslawnow.com/ealerts/2002/04/the-ecommercedirective?cc_lang=en#:~:text=The%20E%2Dcommerce%20Directive%202000,Union%20\(%22EEA%22\).accessed 1 May 2022.](https://www.cmslawnow.com/ealerts/2002/04/the-ecommercedirective?cc_lang=en#:~:text=The%20E%2Dcommerce%20Directive%202000,Union%20(%22EEA%22).accessed 1 May 2022.)

Dacbeachcroft. The Platform to Business Regulation (the “P2B Regulation”) – whyworry?. <https://www.dacbeachcroft.com/en/gb/articles/2020/august/the-platform-to-business-regulation-the-p2b-regulation-why-worry/>. accessed 1 May 2022.

Debandt. The EU Platform-to-Business Regulation now applies. <https://www.debandt.eu/en/node/396>. accessed 1 May 2022.

Dentons. The P2B Regulation - New EU Rules for Platform Providers. <https://www.dentons.com/en/insights/alerts/2020/november/6/the-p2b-regulation-new-eu-rules-for-platform-providers>. accessed 1 May 2022.

Europarl. Deal on Digital Markets Act : EU rules to ensure fair competition and more choice for users, Isabel Teixeira NADKARNI, <https://www.euro-parl.europa.eu/news/en/press-room/20220315IPR25504/deal-on-digital-markets-act-ensuring-fair-competition-and-more-choice-for-users>.accessed 22 May 2022.

Europa commission. Questions and Answers : Digital Services Act. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2348. accessed 1 May 2022.

Hogan Lovells. Main features and sanctioning regime of the P2B Regulation for online intermediation and business users. <https://www.jdsupra.com/legalnews/main-features-and-sanctioning-regime-of-7686318>. accessed 1 May 2022.

iLaw. เปิด “ร่าง พ.ร.ฎ. แพลตฟอร์มดิจิทัลฯ” บังคับบริษัทแพลตฟอร์มต้องมีตัวแทน
ในไทย ต้องแจ้งการทำธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/6028>.
สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565.

McCann Fitzgerald. New EU Regulation for Online Platforms – the P2B Regulation. [https://www.mccannfitzgerald.com/knowledge/disputes/
New-EU-Regulation-for-Online-Platforms-the-P2B-Regulation](https://www.mccannfitzgerald.com/knowledge/disputes/New-EU-Regulation-for-Online-Platforms-the-P2B-Regulation).
accessed 1 May 2022.

Rosa Julia-Barcelo. (2002). Intermediary Liability In The E-Commerce Directive So Far So Good But It’s Not Enough. Digitalcommons.
law.scu.edu. [http://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.
cgi?article=1315&context=chtlj](http://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1315&context=chtlj). accessed 1 May 2022.

SocialPlayyard, Shortcut Digital Marketing (วิวัฒนาการ การทำการตลาด
ดิจิทัล), สืบค้นจาก [https://www.socialplayyard.com/social/shortcut-
digitalmarketing](https://www.socialplayyard.com/social/shortcut-digitalmarketing). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2565.

กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ. EU เตรียมเริ่มใช้กฎหมายการให้บริการดิจิทัล
(DSA) ควบคุมอินเทอร์เน็ตให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย. [https://europetouch.
mfa.go.th/th/content/eu-dsa?page=5d6ac39e15e39c3f300018e0&
menu=5d6ac39e15e39c3f300018e1](https://europetouch.mfa.go.th/th/content/eu-dsa?page=5d6ac39e15e39c3f300018e0&menu=5d6ac39e15e39c3f300018e1). สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565.

กองทะเบียนบริษัทมหาชนและธุรกิจพิเศษ. เอกสารประกอบการบรรยายการจดทะเบียนพาณิชย์ ผ่านระบบจัดเก็บและบันทึกข้อมูลทะเบียนพาณิชย์ทาง
อินเทอร์เน็ต, [https://regcom.dbd.go.th/mainweb/fileadmin/user_upload/
pdf/regis_manual_fulles.pdf](https://regcom.dbd.go.th/mainweb/fileadmin/user_upload/pdf/regis_manual_fulles.pdf). สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565.

ปรีดี บุญชื้อ. (2559). ยุคสมัยของธุรกิจแบบ Platform ภัยคุกคามที่อันตรายสุด
ต่อธุรกิจแบบดั้งเดิม, <https://thaipublica.org/2016/12/pridi19>. สืบค้นเมื่อ
16 มิถุนายน 2565

พสุ เดชะรินทร์. (2559). กลยุทธ์ Platform. [http://www.bangkokbiznews.com/
blog/detail/639621](http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639621). สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565.

ยุวจุฑา แก้วประทีป. (2564). จำเป็นแค่ไหนที่ต้องควบคุมการให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล, น.1-2, <https://api.dtn.go.th/files/v3/623d8a41ef4140cc6a564892/download>. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565.

อุรวี เพ็ชรธรณี. ปัญหากฎหมายการควบคุมการประกอบธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรับและส่งอาหาร. น.1-2, สืบค้นจาก <http://www.lawgrad.ru.ac.th>. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565.

กฎหมาย

EU E-Commerce Directive 2000/31/EC.

REGULATION (EU) 2019/1150 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC

REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)

ร่างพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการศึกษา

- 2563 นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (Doctor of Laws) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
- 2562 Master of Commercial Law, Bristol Law School, The University of the West of England, United Kingdom
- 2559 Master of Taxation Law, International Program, School of Laws, Assumption University, Thailand
- 2555 นิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (รางวัลเรียนดี)

ผลงานงานวิจัย

- 2565 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชากฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินของนิติศาสตร์นิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom)". วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และนวัตกรรมมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 1(1) (มกราคม – มิถุนายน. 2565) 106-115.
- 2565 The Effectiveness of the Banks to Laundering Crime of United Kingdom Anti-Money Laundering Systems. วารสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 25(1).
- 2564 สัญญาประกันภัยกับสิทธิผู้บริโภค. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ. 12(2):42-58.
- 2564 Assessing the Application of Intellectual Property Law for Software Development in Relation to International Law and The Industry Response. ABAC Journal. 2021. 41(2): 259-270.
- 2564 ความรับผิดชอบของตัวกลางทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบ E-commerce Directive ของสหภาพยุโรป. คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2564 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยต่อมาตรการของรัฐในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของสหราชอาณาจักร, ข้อพิจารณาการ ได้รับยกเว้นตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : กรณีศึกษากฎหมายของสหราชอาณาจักร, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 10(3):149-163.

- 2564 แนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคจากความไม่ได้มาตรฐานของสินค้า : กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ. 12(1):102-115.
- 2563 แนวทางการพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภคจากกรณีสินค้าไม่ได้มาตรฐานของประเทศไทย. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์. 2561. 9(1) :233-260.
- 2562 การให้รัฐเข้าถึงและได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน : กรณี สหราชอาณาจักร” สถาบันพระปกเกล้า ประจำปีงบประมาณ 2560, กฎหมายการให้รัฐเข้าถึงและได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันในสหราชอาณาจักร, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ. 10(1):122-137.
- 2561 การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตั้งผู้ปกครองทรัพย์สินของผู้สูงอายุ, ได้รับทุนสนับสนุนโดยโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ. 9(2):110-125.
- 2561 มาตรการทางกฎหมายต่อความไม่ได้มาตรฐานของสินค้า : ศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น. วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 6(2) : 79-92.
- 2560 The Problems of Conflict between Unilateral and Bilateral Relief under Thai Income Taxation Law. ABAC Journal. 37(2): 46-60.
- 2560 มาตรการทางกฎหมายเพื่อการควบคุมให้มีจำนวนช้างเอเชียที่เหมาะสมและทิศทางการเตรียมร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอุทยานช้างแห่งชาติ, ได้รับทุนสนับสนุนโดย มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 10(1): 115-132.

